

Bibliothèque numérique

medic@

**Goelicke, Andr. Ottomari. Historia
medicinae universalis, periodus 1 et 2**

S.l. s.n., 1717.

Cote : 32634

Licence ouverte. - Exemplaire numérisé: BIU Santé
(Paris)

Adresse permanente : <http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?32634>

Andr. Ottomari Goelicke.

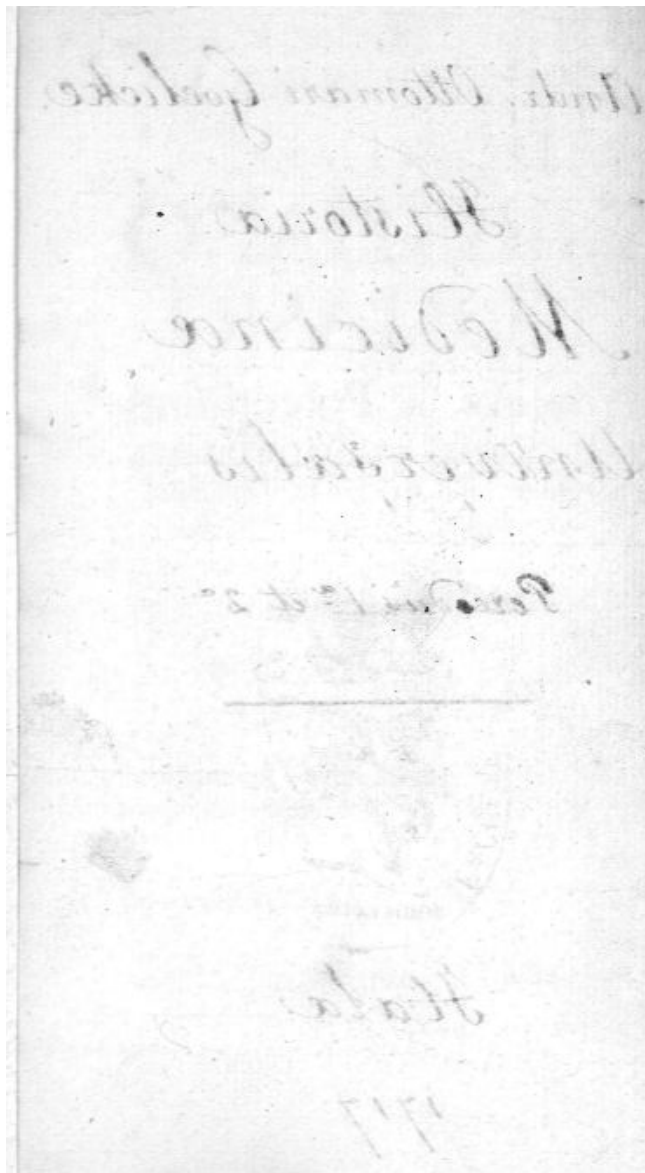
Historia
Medicinae
Universalis

Periodus 1^a et 2^a.

Halle

1717

PER-ILLUSTRI atq; EXCEL-
LENTISSIMO DOMINO,

DOMINO
**CHRISTIANO
THOMASIO,**

Serenissimi ac Potentissimi
Prussiae Regis Consiliario Intimo,
Academiae Fridericianae Directori
Prudentissimo, Professore Prima-
rio & Facultatis Juridicae Ordi-
nario &c. &c. &c.

Haec operis sui medico-
historicæ primitias sacras
facit

AUCTOR.

PER-ILLUSTRIS atq; EXCELLEN-
TISSIME DOMINE.

Quadriennium est, &
quod excurrit, ex quo
Serenissimo ac Poten-
tissimo Prussiae Regi,
Domino meo longè Clementissi-
mo placuit, ex ACADEMIA FRIDE-
RICIANA, in quâ integris tredecim
annis partim Doctōris privati, par-
tim Professoris Publici extra or-
dinem munere, perfunctus fue-
ram, in TEUTOBURGENSEM CLI-
VIAE memet evocare. Quàm
grave ac durum illud mihi fuerit,
ex dulcibus almae illius Matris,
quae me totidem annorum inter-
vallis suô in gremiô foverat, am-
plexibus avelli, vix verbis satis
exprimere licet. Sive enim au-
ream illam opinandi libertatem,
sive mutuan omniq; certè laude
dignissi-

dignissimam Doctorum Publico-
rum aemulationem, five arden-
tissimum desiderium studia quae-
vis elegantiora, sine omni vanô
ostentationis vel paedantismi ad-
fectatione, promovendi, five in-
gentem Studioforum, ex omni-
bus mundi angulis ad aras DEAE
hujus undiquaque confluentium
frequentiam, five famosissimam
tot Illustrium atq; Excellentissi-
morum Virorum in quavis Fa-
cultate existimationem, five,
quod reliqua omnia multis adhuc
parafangis superat, singularem
Regis Ejusdemq; Purpuratorum
ac Procerum Gratiam atq; bene-
volentiam, quâ prae caeteris Aca-
demia HALLENSEM prosequun-
tur, five quaecunq; demum alia
commoda animo meo recolerem,
sensibili dolore me adfectum fu-
isse persensi, cum hisce omnibus
spontè

)(3

spontè

spontè renunciandum esset. Au-
gebatur mœstitia, cùm, fati ita
ferentibus, Collegio admoverer,
quod intestinis suis diffensionibus
& scabiosis altercationibus pro-
pmodùm interitum sibimetipsi
consciverat. Quae cùm animad-
verterem, supercilia tristis con-
traxi, ac saepius in votis habui,
quod APPIUS COECUS optavit, qui,
cùm Populo Romano, pacem cum
PYRRHO meditati increparet,
graviter pronunciavit: Magna Pa-
tientia, Patres Conscripti, per plu-
res annos coecitatem meam sustu-
li; At nunc me surdum quoque o-
ptaverim, cùm Vos tam deformia
agitantes consilia persentiam. Quis
enim cum APPIO COECO non coecum
modò sed & surdum ac mutum se-
se optaret, si tam deformes atq;
anomalos mores observet in iis,
qui sanctitate vitae morumq; illi-
batâ

batâ innocentia aliis ubiq; prae-
lucere debebant. Refert SENECA,
genti cuidam nullam aliam fuisse
causam transferendi urbem suam,
quàm quia fragorem Nili cadentis
ferre non potuerunt. Anne
verò quis existimet, mihi aeq; son-
ticam fuisse causam lares meos ali-
orsum transferendi, qui continuis
istis discordiarum & altercatio-
num fragoribus audiendis non-
dum aures meas adsueveram; Ne-
que enim animum auresq; ita in-
duraveram, ut sine tacitâ indigna-
tione ferre talia potuerim. Inte-
reà ex hisce disceptationum do-
mesticarum procellis praeter om-
nem meam expectationem feli-
citer eluctatus sum commenda-
tione publicâ, quâ unanimibus
suffragiis Academiae Viadrinae
Proceres me inscium ac imme-
rentem in Aula Regiâ exornave-
rant;

rant; Cui cùm istam quidem com-
mendationem non displicuisse in-
telligerem, animos denuò collige-
bam & laetus ad illam Musarum
sedem deproperabam, in qua olim
discipulus ex ore celeberrimorum
Hygieiae antistitum salutaria ar-
tis praecepta hauseram. Excepe-
runt me hùc venientem omnes ac
singuli eâ adfectus sinceri testifi-
catione, quam absens vix mihi pol-
liceri ausus fuiffem. Absit tamen,
me ideò ex animò meò dimisisse
FRIDERICIANAM, quae totidem me
beneficiis, quorum aeterna penes
me erit memoria, adfecerat. Non
postrema illorum fuère, partim
quod dignitatibus, gradu atq; im-
munitatibus Doctoralibus ante
hos viginti annos me exornaverit,
partim verò etiam in numerum
Professorum Publicorum recepe-
rit. Factum id fuit, Illustris atq;
Excel-

Excellentissime Domine, felicibus
Reſtoratus Tui auſpiciis, & nemi-
ne quidem, quod ſciam, contra-
dicente: Id quod tantò magis in-
duſtriam meam excitavit, ut de-
mandato muneri ſatisfacere om-
nibus viribus conarer. Neq̃;
tamen iſthaec fuit ratio, quare
primam hanc Hiftoriae meae par-
tem Excellentiae Veftrae offerre
auſus fuerim; Tua in primis meri-
ta publica ſunt, quae ad id me
commovêrunt. Tu PRIMUS fui-
ſti, qui Palladi HALIS thura accen-
diſti; Tu PRIMUS ibidem omnis ſa-
pientiae, naturalis, rationalis, mo-
ralis, civilis atq̃; publicae flumina
tàm largiter diffudiſti, ut, ludô ta-
li literario ibidem vix apertô, flo-
rentiſſima Juventus ad audiendum
tàm celebrem Panſophum undi-
que concurreret; Quae etiam pri-
ma Academiae Halis condendae
fuit

fuit occasio, res tam singularis at-
que digna, quam in Fastis suis sera
commemoret posteritas. Si eam
vixisses tempestate, Celeberrime
THOMASI, quam in perpetuam re-
rum bene gestarum memoriam
statuas, columnas vel simulacra
Viris magnis atque; Celebribus eri-
gebant grati mortales, sine dubio
immortalitati nomen tuum jam-
dudum adscriptum fuisset. At
nostram aetate id ne quidem opus
esse videtur, cum scripta TUA,
omnigenam eruditione undique; re-
ferta, sint monumenta omni aere
pretiosiora simul atque; durabiliora.
Neque; vero speraverim, id quem-
piam cavillaturum, quod Con-
summato Juris-Consulto ego Me-
dicus opus maximam partem me-
dici argumenti sacrum fecerim.
Tuum, Vir Per-Illustris, exem-
plum sequutus sum, qui pariter
ante

ante triennium GUNDELSHEIMERO,
Medico, cum viveret, Aulae no-
strae gratissimo, opus politicum
SEVERINI de MONZAMBANO
de statu Imperii Germanici, scho-
liis maximam partem novis illu-
stratum dedicare haud gravatus
es. Id autem tantò confidentius
feci, quò certius persuasus fui, Te
Historiam artis Medicae literari-
am aeq; exquisitè atq; quemvis
alium cognitam habere atq; per-
spectam. Suscipe igitur, Per-Il-
lustris atq; Excellentissime Domi-
ne, ejus, quod meditor, operis pri-
mitias, ac certissimè persuasus
esto, Illius Per-Illustri Tuo No-
mini inscribendi nullam aliam mi-
hi causam fuisse, quàm ut publi-
cè testatum facerem, quàm TE
ob merita planè singularia, omni-
genam Eruditionem in omni scibi-
li, admirandam in agendo dexte-
dexteri-

ritatem, morum probitatem ac
finceritatem multaq; alia mihi
immerenti antehac exhibita be-
neficia aestimem. DEUS Te ser-
vet saluum atqve incolumem in
feros adhuc annos, & faxit, ut in
perpetuam Fridericianae glori-
am & Illustris Familiae Tuae
splendorem quam diutissimè ad-
huc sis superstes. Dabam Franco-
furti cis Viadrum die 20. Aug.

I 7 I 7.

BENEVOLE LECTOR.

CUm nulla unquam genstàm barbara fuerit, quae non sive fortuito in utilia quaedam artis inventa inciderit, sive prorsus absolutâ quâdam necessitate coacta fuerit ad medicinam vel inveniendam vel incrementa ejus quomodocunq; promovenda: Hinc consequitur, vixisse omnitempore, qui id in se laboris susceperunt, ut quivis pro suô ingenii modulô ad locupletandam artem tam jucundam usibusque humanis tam eximiè necessariam suam conferret symbolam. Talia verò, quae medicorum tam veterum, quàm recentiorum scripta, hypothefes & singulares opiniones &c. concernunt, historica serie enarrare, aeq; mihi suave, ac jucundum esse videtur, ac si quis alius vitas Imperatorum, Regum, Principum eorundemq; res gestas memoriae proderet. Ordinem quod spectat, in concinnandâ hâc Medicinae Historiâ Universali talem servabo, ut, quales quolibet seculô medici celebritatem, quandam consequuti sint, qualia scripta ediderint, quae nova inventa detexerint,

rint, quas novas hypotheses effinxerint, vel quas novas sectas stabiliverint, quas innovationes systema medicum diversis temporum intervallis passum fuerit, & quae sunt plura alia memoratu digna, simplici & temporum maximè rationi adcomodatâ methodô enarretur. Speciatim verò in hoc *primò Tomò* quatuor distinctis *Periodis* describam universum medicinae statum, qualis à conditò mundò & primis artis originibus ad *Hippocratis* usq; tempora fuit, ita quidem, ut *prima Periodo* universa gentis Hebraeae res medica declaretur; In *secunda* Phoenicum, Assyriorum, Babyloniorum, Indorum ac praecipuè Aegyptiorum fragmenta exhibeantur; In *tertia* res medicae Graecorum discutiantur, & quidem, nimiae prolixitatis vitandae causa, à temporibus *Aesculapii* ad *bellum usque Trojanum*; Et in *quarta* demum *Periodò* à Bellò Trojanò ad tempora Magni usq; *Hippocratis* universus medicinae status sistatur. Quae quidem operis dispositio cum naturali temporum seriei maximè sit adcomodata, vel ideò apud plerosq;, si non apud

apud omnes, adprobationem merebitur. Quibus verò adminiculis usi fuerimus, & per quos potissimum profecerimus, ipsimet in primò primae periodi paragraphò ingenuè confessi fuimus; Ut plura hâc vice addere non sit necesse. Tu interim, Benevole Lector, hòc nostrò labore fruire, & sicuti huc usq; largiter fecisti, nobis in posterum favere perge.

HISTORIAE

**HISTORIAE
MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS PRIMA**
Quâ
Univerſa Gentis Hebraeae res
Medica declaratur.

HISTORIAE MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS PRIMA

Quâ
Universa gentis Hebraeae res
medica declaratur.

§. I.

Qvod historiae priscoe,
potissimum profanae,
conditoribus evenisse
legimus: Idem
& nobis, primas Me-
dicinae origines &
antiquitates evoluturis credimus e-
venturum: Nihil enim ferè in ve-
tustioribus rerum gestarum scriptori-
bus occurrit, quod non putidissimas
Poëtarum fabulas refoleat. Quid enim
de rebus gentium antediluvianis cum
veritate rei dici potest? Quid de Baby-
loniis, antiquissimo Assyriorum popu-
lo,

A

lo,

lo, eorumq; Regibus certi? Quibus non obscuritatibus laborat ipsa historia Graecorum? Quid? Quod ipsae Romanorum res, praecipue ante urbem conditam, usq; adeo obscurae sint, ut, quae de iis referuntur, vix majorem, quam Graecorum Poëtarum fabulae, mereantur fidem. Quid itaq; mirabimur, quod, cum notante (a) B. Cellario, obscurae plerumq; rerum origines & multis fabularum nebulis obvolutae esse soleant, primi quoq; artis medicae natales iisdem laborent defectibus.

§. II. Auget obscuritatem operisque suscipiendi difficultatem defectus scriptorum, quippe quorum conamina in solis ferè promissis hactenus substiterunt. Ardentissimo quidem desiderio omnes Apollineae artis filii expectarunt *Johannis Henrici MEIBOMII HISTORIAM* Medicinae, quatuor voluminibus constantem, sed hactenus frustra;

(a) *Salomo Cellarius* in originibus & antiquitatibus medicis à *Patre, Christophoro Cellario* anno 1704. *Halae Magdeburgicae* editis.

frustra; Licet, quid editionem egregii hujus scripti remoratum fuerit, Filius ejus Dn. *Henricus Meibomius* in Academia Julia P. P. satis edocuerit. *Johannes Baptista Capponus* pariter quidem meditat-
 tus est historiam medicinae universalem: Quis verò illam in hunc usq; diem vidit? *Thomas Reinesius*, Vir antiquitatum peritissimus, in elaboranda Medicorum historia acriter desudavit, sicuti ipsemet in suis epistolis ad *Hoffmannum* & *Rupertum* testatur: Sed morte praeventus opus imperfectum reliquit. *Aegidius Menagius* vitas praeursorum Medicorum promisit, nihil verò praestitit. Interim opus est omni encomio dignissimum, quod molitus est *Johannes Antonida van der Linden* de scriptis Medicorum tam veterum quam recentiorum, quodq; postmodum singulari industria continuavit, locupletavit & ab extantioribus mendis repurgavit *Georgius Abrahamus Mercklinus*, Reipublicae Norimbergensis Domusq; Teutonicae Medicus ordinarius: Sed universalis historiae titulum non meretur. Accedit, *Voglerum introduction. in notit.*

A 2

Scripto-

Scriptorum Cap. VIII. plurimos naevos literarios dicto in opere adnotasse, quos tamen corrigere & defectus supplere, sibi sumpserat *Georgius Hieronymus Welschius*; Licet, an & hic promissa sua solverit, non constet. Possunt etiam non sine ingenti fructu in hoc descriptionis genere evolvi *Theodori Janssonii ab Allmeloo-ven* *Inventa Nov-Antiqua*, seu tractatus de Ortu & Progressu artis Chemicæ; Item *Johannis Heurnii* tractatus de medicinae origine operibus ejus annexus; *Paschii* *Inventa Nov-Antiqua*; *Seunerti* opus de Consensu ac dissensu Chemicorum ac Galenicorum. *Melchior Adami* vitas medicorum Germanorum tantum profecutus est. Huc item pertinet *Leonardi de Capua* historia Medicinae; *Doringius* de origine & progressu artis medicae scripsit; *Wolfgangus Justus* Chronologiam Medicorum & *Martinus Fogelius* historiam medicorum à reliquis omifforum; *Renatus Morcan* Chronologiam Medicorum; *Meibomius* Commentarium in *Cassiodorum* de Archiatris; *Prosper Alpinus* de Medicina Aegyptiorum; *Cleyerus* Specimina

cimina Medicinae Sinicae edidit. *Conringii* Praefatio in *Observationes Salmuthi* ejusdemq; antiquitates Academicae consuli pariter possunt. Spectat huc *Matthiae Moroni* Directorium Practicum cum accessionibus *Schefferi*; item *Kircheri* Libri de rebus & arcaniore doctrina *Aegyptiorum*; *Michaëlis Mejeri* tractatus de veris Germaniae Inventis; *Johannis Georgii Walsberi* sylvia medica; *Plutarchi* Liber de vitis philosophorum; *Dionigenis Laërtii* Libri de vitis & dogmatibus philosophorum; *Vossius* de philosophia; *Conringius* introductione in universam artem medicam cum accessionibus & annotationibus eruditis *Schellhammeri*; Ejusdemq; tractatus de Medicina hermetica, aliaq; plura, in quibus Historiae quidem Medicinae fragmenta & rudimenta quaedam occurrunt, integra vero & completa ejusdem facies nullibi conspicitur. *Remaclus Fuchsius* scripsit pariter vitas Medicorum, quae cum *Symphoriani Campegi* catalogo prodierunt. Hisce addendus insuper *Petrus Castellanus*, Graecae Linguae quondam Professor in Academia

mia Lovaniensi, qui vitas medicorum, tam antiquorum quàm recentiorum, scripsit, etsi negari nequeat, plures ab eo fuisse omisso. Catalogum quoq; illustrium medicorum edidit *Brunsfelsius*, qui tamen priori & contractior est & imperfectior. Concinnavit etiam *Johannes Neander*, Medicus Bremensis, syntagma de medicinae laudibus, originibus & antiquitatibus, quem tamen (b) à Fabro inter plagiarios relatum videmus. Hisce omnibus adnumerandus *Wittenius*, etsi plerisq; palmam praeriperit *Daniel le Clerc* in Historia Medicinae, qui si eadem dexteritate & industria recentem, uti antiquam, prosequeretur historiam, quemadmodum spes est ipsum facturum, audeo adferre, philiatros tandem opus omnibus numeris absolutissimum visuros esse. Deniq; non minus utilis quàm jucunda est *Johannis Conradi Barchusen* historia medicinae, in qua, si non omnia, saltem pleraq; medicorum ratiocinia, dogmata, hypotheses, sectae &c. quae ab exordio

(b) Centuria plagiariorum.

dio medicinae usq; ad tempora nostra inclaruerunt, pertractantur.

§. III. Quamvis autem obscurae sint primae medicinae origines; Nihilominus tamen summa saluberrimae medendi artis necessitas dubitare nos non finit, quin (c) à tristi primorum

A 4 Paren-

(c) Medicinam statim à tristi Protoplastorum defectiōne sua cepisse primordia negare videtur *Hieronymus Mercurialis Artis Gymnasticae Lib. 1. Cap. 1 de principiis Medicinae*, qui primis istis temporibus paucos aut nullos medicinae usus nullaq; principia extitisse graviter pronunciat; Eò quod homines paucissimis rebus contenti lautas mensas & opipara convivia non cognoverint, & propinationis consuetudinem paulatim inductam ignoraverint: Quare nec apparuisse morbos, nec nomina morborum innotuisse. Quae licet fortè de morbis internis concedi quadantenus possint, cum *Plato etiam 3. de Republica* referat, defluxionum v.g. catarrhalium nomen usq; ad tempora Socratis incognitum fuisse, quo tamen morbo nihil hodiè solet esse frequentius: Attamen ad adfectus externos, operam chirurgicam postulantes, idem assertum extendendum non esse, & res ipsa clamat & rationes adlatae pluribus confirmant.

Parentum lapsu sua statim ceperit primordia: Haec enim deploranda à DEO (d) defectio pedissequas habebat mille aerumnas, egestatem, aegritudinem, morbos imo mortem ipsam: Cui malorum lernae aliter mederi non poterant, quam naturam herbarum, fruticum, radi-

(d) Hi turpissimae defectionis fructus fuère: Alioquin eleganter de Adamo ejusq; privilegijs, si in statu innocentiae perseverasset, loquitur *Augustinus XIV. de Civitate DEI. 26. Cibus aderat, ne esuriret, potus, ne sitiret, lignum vitae, ne ipsum senectia dissolveret, nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ulla molestia ullis ejus sensibus ingruerat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas, in anima tota tranquillitas &c.* His verò contraria omnia evenire debuisse post tristem illam à DEO defectionem, tam clarum est, quam quod clarissimum. Hinc summa illa medendi artis, in quam incumbere debebant primi statim homines, necessitas: Sanguis enim cum reliqua humorum massa indolem promptissimè corruptibilem adquisiverat intrinsecus; ipsa corporis structura tenerrima variis laesionibus violentis patebat extrinsecus &c.

radicum, fructuum &c. probe explorando, salubria ab insalubribus, medicamentosa à venenosis, pura ab impuris accuratè separando: A(e) carnibus enim
 A 5 ani-

(e) Quod ab esu carniū & animalium matatorum penitus abstinerint Patriarchae antediluviani, ac proinde terrae fructibus vitam suam sustentaverint, summo nobis argumento est eorundem LONGAEVITAS: *Adamus* enim S. S. teste annum nongentesimum & trigentesimum, *Sethus* pariter nongentesimum & duodecesimum: *Enos* nongentesimum & quintum, *Kenanus* nongentesimum & decimum, *Mabalaleel* octingentesimum & nonagesimum quintum, *Jared* nongentesimum & sexagesimum secundum, *Methusala* nongentesimum & sexagesimum nonum, *Lamech* septingentesimum & septuagesimum septimum feliciter affecuti sunt: Ad quam prodigiosam aetatem non pervenissent, si carnibus fuissent usi; Hac enim, uti medicis abundè notum est, copiam chyli & sanguinis, ac proinde plethoram gignunt, quae deinde motui sanguinis depuratorio, secretorio scil. & excretorio, quibus sanguis

animalium mactatorum penitus absti-
nuisse primos homines, summè mihi
videtur probabile. §. IV.

a summa illa, ad quam propendet, ad
corruptibilitatem proclivitate providè
praeservatur, maxime obest. Qua in
sententia nobiscum est *Quercetanus in
Diet pag. 323*. Eandem longaevitatis cau-
sam agnoscit etiam *Prosper Alpinus de Med.
Aegyptior. L. 1. p. 23*. Ob eandem quo-
que rationem *Brachmanes*, Indiae po-
pulos longissimae fuisse aetatis, scil.
quod carnibus & vino abstinerent, cer-
tissimum est. Ita etiam *Dicaearch. apud
Porphy. Libr. X.* scriptum nobis reliquit,
quod *Saturni* seculo longaevi fuerint
homines, quia carnes respuebant, spon-
tè ex terra nascentibus contenti. Idem
de simplicitate victus veterum inter ali-
os testatur scriptor profanus *Ovidius Me-
tam. l. 15*.

*At vetus illa aetas, cui fecimus aurea nomen,
Foetibus arboreis, & quas humus educat, herbis
Fortunata fuit, nec polluit ORA CRUORE.*

De Aegyptiis pariter, quod animalia
bruta non mactaverint, res est certissi-
ma; Id quod vel inde constat, quia
pleraq; animalia DEORUM loco co-
luerunt, qua de causa etiam ridentur
à *Juvenali Satyr. XV. init.* *Quis*

§. IV. Ideoq; summa veluti necessitate urgente compulsi fuere primi homines ad inquirendam medicinam, cum humani corporis machina non solum ratione partium fibroso-solidescantium variis ac ferè momentaneis alteratione-

*Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars haec, illa paves saturam serpentibus Ibiim &c.*

Haec enim est ratio, quare Israëlitaes Aegyptiis fuerint abominationi; Non quod fuerint pastores: Ipsimet enim greges aluere: Sed quod pecudes, DEOS Aegyptiorum occiderent, mactarent atq; comederent, sicuti etiam adnotavit *Morellius Spec. Rei Nummar.* p. 129. Neq; verò tantum carnibus abstinebant primi homines, sed etiam potu simplicissimo aquae sitim restinguebant, uti *Claudius Deodatus in Pansb. Hygiast. l. 2. c. 2.* expressè testatur, qui Patriarchas usq; ad tempora Noachi, quibus demum usus vinorum innotuit, solo aquae potu usos fuisse, admodum verisimile existimat. Alii alias hujusce longaevitatis causas non minus probabiles adferunt, quas inter hic quoq; locum suum inveniunt, quas nuperri-

rationibus, à variis causis externis violentis inductis sit exposita, sed & sanguis reliquiq; succi admodum corruptibiles, atq; adeò peregrinarum organarum commotionum in se suscipiendarum capaces sint. Adeò ut (f) miraculo proximum sit, quare homines nec pluribus nec frequentioribus laborent morbo-

bofis

mè ab Excell. D. *Hoffmanno*, Almae Fredericianae Professore dignissimo, adductas esse recordamur in *dissertatione de methodo vitam longam acquirendi*, quam tamen Dn. *Jacobus Bernard*, judiciosus alioquin rerum physicarum ac medicarum arbiter, acri stylo haud ita pridem perstrinxit in Republica literaria (*republique des lettres*) mense februario 1708. Idem quoq; argumentum paulò post magna styli venustate & argumentorum pondere prosecutus est in Academia Wittebergenfi Cl. *Bergerus*, *dissertatione de vita longa*, quae legi meretur.

- (f) Primus universum medicorum ordinem eà de re monuit Excell. D. *Stablius*, cum Hippocrates & omnes ferè reliqui medici cum ipso unanimiter conquerantur, *totum hominem* (universos homines)

bofis adfectibus, qua de re evolvi meretur *Excell. D. Stablii disputatio de infrequentia morborum personati*. Simul quoq; hic perpendendum est, quod, cum omnia reliqua animantium genera intensissimo flagrare videamus desiderio se se, conservandi, eumq; in finem sedulo evitandi omnia ea, quae ipsis noxia sunt, & e contra prosequendi, quae huic conservationi quocunq; modo inservire possunt, vix appareat credibile, solum hominem usq; adeo primis mundi temporibus

à natura (à nativitate) morbum esse. Interim non citra rationem cum Ipso hic asserimus. videri nobis rem istam miraculo ferè proximam, corpus scil. animale, e mixtione summe corruptibili compositum, & insuper inter media corruptionis organa constitutum, ipso corruptionis actu non solum non facile laedi, sed etiam quam diutissime factum tectumq; conservari, i. e. singulos homines per totam vitam suam rarissime aegrotare, & rarissime omnium contingere singulis hominibus multos morbos, simul varios, quiq; nihil aut parum inter se habeant commune, ac deniq; minimè omnium ob-

poribus sui fuisse incurium, quin majori adhuc solertia inquisiverit in indolem & naturam rerum, à quibus vel bene vel malè corpus humanum fuit adfectum, ubi proinde admodum proclive est judicare: ab *his* primos homines providè abstinuisse, *illa* vere summo studio eosdem fuisse sectatos: Quademùm ratione uberrimam nacti sunt occasionem colli-

tingere corpori humano tales aegritudines, quae non magis à causis externis & quidem violentioribus inferuntur, & iis quidem talibus, quae raro ita impetuosè grassantur, adeoque rarius quoq; nocent: Siquidem leviores illae causae externae, eaeq; communiores ex se ipsis parùm valent ad aegritudines inferendas; Sed numerosissimi potius morbi omnium primò & primario in motu se se exerent, qui quò magis essent repentini & funesti, eò etiam magis immediatè & eminenter nocerent. Ex quibus omnibus tandem magnum illud & haectenus veluti inter medicos inauditum deducit *παράδοξον* consecretarium: *Rarissimas esse & paucissimas causas, quae varias corpori humano aegritudines valeant immittere, atq;*

colligendi varias observationes variosq;
rerum successus per experimenta ador-
nandi, unde prima medicinae incuna-
bula petenda esse, oppido liquet.

§. V. Quemadmodum autem
omnia inventa nova initiò solent esse
(g) rudiora minusq; culta: Ita similia
etiam

*adeò hominem in summa illa partium qua
fluidarum qua solidarum, utpote valdè tene-
rarum & ad dissolutionem pronarum procli-
vitate constitutum, rarissimè tamen aegro-
tare. In cujus admirandi phaenome-
ni rationes curiosius inquisivit Dissert.
de mechanismo motus progressivi sanguinis,
ibidemq; ostendit, totum mysterium
consistere in motu circulatorio san-
guinis, tanquam actu quodam mecha-
nico, quo proclivitas ista ad corrup-
tionem fermentativo-putredinosam
feliciter avertitur.*

(g) Ita primam bombardam, quam Bartholdus
Schwartzius, monachus invenit, stru-
cturâ admodum simplicem & rudem
fuisse, curiosis adhuc hodiè ostendi so-
let in Camera Rariorum Dresdensi, ubi
in hunc usq; diem asservatur. Et cui
ignotum est, formam & structuram An-
tiliaë Pneumaticæ, quam eidem concilia-

etiam habuisse fata artem salutiferam, dubium esse nequit. Unde adfirmare auisim, primam medicinam merè tantum diaeticam & (h) chirurgicam, fuisse:

vit *Illustris Boyle*, Anglus, imò, quam postea magis adhuc correxit celebris Lugdunensium Mechanicus *Moesenbroeckius*, nuper viventium rebus exemptus, multis modis non solum differre à *Guerickiana* (*Otto* enim *Guerickius*, curiosus & eruditus Magdeburgensium Consul, meritò primus Antliae pneumaticae inventor habetur) sed & *Sturmiانا*, cujus iconifimos in Collegio suo Curioso exhibuit. Idem sentiendum est de Thermometris, quae multò simplicioris structurae deprehenduntur apud *Robertum Fluddium*, nostra verò tempora ad longè majorem perfectionem eadem deduxerunt. Taceo plura alia temporum priscorum inventa, quae sequioribus magis magisq; perpolita sunt.

(h) Chirurgiam ipsa medicina interna longè fuisse antiquiorem, pluribus probavimus in *Disput. nostra de mutilo medicinae corpore resarciendo per chirurgiam & pharmaciam postliminiò revocandas* ANNO 1709. Halae Magdeburgicae habita §. 3. 4. 5. 6. & 7. *Primum* enim ob sim-

fuisse: Paulò ante enim assertum est, victum, quo primi orbis terrarum incolae utebantur, fuisse simplicissimum, nec pravis cupiditatibus tantoperè indulgisse, adeoq; ab affectibus morbosis internis vixisse immunes: Quare neglectis medicamentis internis, solis operationibus chirurgicis, quippe quibus in hac vita, tot tantisq; aerumnis casibusq; insperatis, vulnerationes partium haud rarò inducentibus, exposita, commodè carere non poterant. Et hanc fuisse quoq; non infimam rationem longaevitatis Patriarcharum, qui & ante & post diluivium vixerunt, à vero haud est absimile, suppositis nempè iis, quae aliunde nobis nota esse scimus.

B

§. VI.

plicitatem victus, quo fruebantur primi homines, morbis internis non laborabant, ac proinde etiam medicina interna non indigebant: Chirurgia verò aequè facile carere non poterant, quod vita humana multis casibus inopinis, laesiones membrorum inducentibus, sit exposita. *Deinde* pleriq; qui antiquitus medicinam exercuisse dicuntur, uti fuère *Chiron Centaurus, Aesculapius* ejus-

§. VI. Accedit, quod primi homines diligenter observaverint, à quibus rebus vel benè vel malè se habuerint, qui certis tentabantur affectibus; Unde in similibus morbis illas prosequi, has verò evitare summo studio adnabantur. Unde etiam Babylonis, genti antiquissimae, in more positum erat, uti ex (i) Herodoto discimus, aegrotos suos in vias publicas exponere, & à praetereuntibus sciscitari, num vel ipsi similem morbum fuerint experti, vel alios eodem laborare viderint, qui proinde ipsis sua dabant consilia, exponentes simul, à quibus rebus vel prosperos vel infaustos observaverint successus: Quod
idem

que filii, *Machaon & Podalirius* &c. ob peritiam suam chirurgicam, quam in persanandis vulneribus, ulceribus aliisque affectibus externis sibi acquisiverant, laudantur, & contra medicinae interius administratae pauca aut nulla occurrunt vestigia. Accedit *denique*, chirurgiam tanquam sensui propiorum, etiam cognitu faciliorem ac proinde inventu priorem extitisse.

(i) Libr. 1. C. 197.

idem fecisse etiam Aegyptios & antiquos Lusitanos, (k) Strabo testis est. Atq; haec fuit omnium antiquissima morbos & indagandi & curandi ratio.

§. VII. Unde manifestum est, unà cum primis hominibus simul quoque saluberrimam medendi artem suscepisse primordia: (l) Quamvis enim fortè cogitari tempus possit, in quo non

B 2

fuerint

(k) Lib. 3. & 16.

(l) Quod corpus humanum non solummodo in statu integritatis suae factum tectumq; conserverur, sed & ab insultibus morbofis defendatur ac vindicetur, id praestat partim principium ejusdem agens internum (Naturam pleriq; adpellant) actibus vitalibus secretoriis & excretoriis ejusdem incolumitati perpetuò invigilando, partim influxu causarum externarum, potissimùm aëris, aquae, alimentorum &c. utpote quarum diversa indole & sani sumus & aegrotamus: Quia multa corpori humano verè utilia ac salutaria sunt, quibus & in statu sanitatis conservatur, & si morbofo quodam affectu tentari incipiat, à damnis & periculis suis sponte i. e. nulla medicatione extrin-

fuerint medici, professione tales, medicinam tamen semper fuisse extra dubium est. Pariter inde liquet, quo sensu capiendum sit, quando grata antiquitas quibus-

secus accedente, liberatur: Unde extitisse tempus, quo quidem nulli medici professione tales fuerint, medicinam verò semper extitisse, non citra rationem asseruimus; Et multos imò infinitos homines curatos fuisse sine medicis, absq; medicina verò neminem. Cujus asserti veritatem jam dudum adsecutus est Hippocrates, dum Libro de arte ita loquitur: *Objiciat nobis adversarius, quod multi jam aegri, etiam medico non utentes sanitatem recuperaverint; Et ego huic sermoni fidem non detraho: Apparet autem mihi simile hoc esse, ut etiam medico non utentes, tamen medicinae bonam fortunam experiantur, quamvis non sciant aut intelligant, quid in illa rectum aut non rectum insit. Tamen quod ita bona fortuna à seipsis curati eadem ratione restituti sint, qua ipsi quoq; medici usuri essent, aut usi fuissent. Et paucis interjectis ita pergit: Meminisse autem utiq; debere illos, qui ita sine medicorum consiliis convalescant, quod aliquid vel fecerint vel non fecerint, cujus interventu sanitatem ita consecuti sint. Hinc indu-*

quibusdam hominibus speciatim (m)
primam inventionis gloriam attribuere
non dubitavit.

B₃

VIII.

Etione aliquot talium rerum facta tandem concludit: *Ita agnitum iri, quod non sine medicina restituti sint.* Quem Hippocratis locum optimè in rem suam vertens *Valleriola Lib. Obs. II. Obs. VI.* ita inquit: *Natura est, quae & sanitatem in nobis tuetur & morbos pellit, ipsa sibi vias inveniens: Ob id Hippocrates multos quidem sine medicis, verum non sine medicina curatos esse ingenuè confitetur.* Unde Romanam integris sexcentis annis absq; medicis fuisse, & rebus tamen suis dextrè semper consuluisse, vulgaris licet falsa est traditio; Unde *Plinius Libr. 29 cap. 1.* ita inquit: *Populus Romanus &c.* Sed hanc controversiam inferius pluribus discutiemus. Vid. *Excell. Stablii* disput. de Medicina sine medico.

(m) Quando in antiquorum monumentis legimus, primam inventae Medicinae gloriam quibusdam Illustribus viris & heroibus sui temporis tribui, & *Apollinem, Aesculapium, Hermetem, Hippocratem* &c. fuisse primos artis Jatricae parentes, id non ita intelligendum est, quasi ante illos nemo fuerit, qui pro

§. VIII. Ex quo autem fonte hauserint salutarem istam doctrinam, & quibus mediis usi fuerint ad indaganda medicinae studia, attendenti obscurum esse

reparanda aliorum sanitate medicamentis usus fuerit; Sed probabilius est, gratam antiquitatem nonnullis hominibus speciatim primam inventionis gloriam indulgisse, quod primi fortè fuerint, qui morborum curationibus se se applicuêrunt, aut facta sufficiente (pro indole & proportione temporum, in quibus vivebant) experimentorum & observationum numero, reliquos priscorum temporum, qui in eadem arte aliquid ausi fuerant, ita superarunt, ut comparatione instituta longè major in his quàm illis perfectio conspiciatur: Unde medicina, habita istorum temporum ratione, rectissimè, distinguitur in *Naturalem*, qualis illa primorum hominum fuit, & *Artificialem* seu in artis formam redactam, quam demùm faciem successivis temporibus acquisivit, aetate nimirum Hippocratis, ubi verè Dogmatica fieri coepit & systematis naturam induit. De *Naturali* autem rectissimè ita sensit *Quintilianus Lib. 2. cap. 17. Illud admonere*

esse nequit, dummodo consideraverit, ipsos etiam paganos artis hujus inventionem Diis immortalibus adscripsisse: Unde (n) Cicero ingenuè fatetur, DEORUM immortalium inventioni consecratam esse medicinam. Et (o) Hippocrates eandem agnoscit originem, quando dicit: Illos, qui primi methodum medendi morbis invenerunt, judicasse, hanc artem dignam esse, cujus inventio DIIS tribuatur. In eadem opinione est etiam (p) Plinius, dum inquit: DIIS primùm inventores suos assignavit, medicina coeloq; dicavit. Atq; haec procul dubio etiam ratio fuit, cur primi

B 4

medi-

satis est, omnia, quae ars consummavit, à natura initia duxisse: Aut tollatur medicina, quae ex observatione salubrium atq; his contrariorum reperta est, atq; ut quibusdam placet, tota constat experimentis. Namq; & vulnus deligavit aliquis, antequam haec ars esset, & febrem quiete & abstinentia, non quia rationem videbat, sed quia id valetudo ipsa coegerat, mitigavit.

- (n) Tusculan. Quaestion. Libr. 3.
 (o) Libr. de prisc. Medicin.
 (p) Histor. natural. Lib. XXIX. Cap. I.

medicinae inventores cælo adscripti, inq; (q) DEORUM numerum relati sint. Neq; ab hac opinione multum abluisse Doctores Judæos, ex (r) Syracide

- (q) Primos medicos frequenter à paganis immortalitate donatos inq; DEORUM numerum relatos esse, inter omnes constat, quamvis prudentiores illorum istam Veterum simplicitatem meritò ludibrio exposuerint: Unde Cicero Lib. 1. de natura Deorum, ubi sententiam *Persei* refert, ita loquitur: *At Perseus, Zenonis auditor, eos dicit esse habitos Deos, à quibus magna utilitas ad vitæ cultum esset inventa, ipsaq; res utiles & salutare Deorum esse vocabulis nuncupatas.* Et paucis interjectis ita pergit: *Quo quid absurdius, quàm homines jam morte deletos reponere in DEO, quorum omnis cultus esset futurus in luctu?*
- (r) *Jesus Syrach, Vir inter Hebraeos singulari pietate, prudentia variaq; rerum divinarum aeq; ac humanarum cognitione praeditus, divinoq; insuper spiritu donatus, eandem divinam medicinae originem agnoscit, dum cap. 38. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. Τιμα ἱατρον πρὸς τὰς ἰατρίας τιμας αὐτῆ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἐκτίσεν κύριος. Παρὰ γὰρ ὑψίστου*

racide & Ecclesiaste probari facile potest. Cur ergò soli Christiani usq; adeò forent ingrati, & aliam medicinae, quàm divinam, agnoscerent originem?

§. IX. Nihilofecius tamen salva divina providentia asserere licet, multa remedia primis hominibus innotuisse partim (s) Casu & experientia, partim

B 5

tim

ἐστὶν ἰασις, καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα. Κύριος ἐκτίσεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος ἐπροσοχθεὶς αὐτοῖς, ἰατρῶν δὲσ τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἐκτίσεν κύριος. Quae Syracidis verba ex septuaginta interpretum versione ita reddimus: *Affice medicum suis honoribus ac praemiis, ut necessitate urgente illo uti possis: Nam cum creavit Dominus. Est enim à Supremo medicina, & à Rege stipendium accipiet. Dominus ex terra condidit medicamenta, & prudens homo non contemnit ea. Cede locum medico; Dominus enim illum creavit.* Haec igitur si non habeant vim probandi, constantem tamen illam Doctorum Hebraeorum sententiam fuisse, minimum evincunt.

(s) Multa remedia Casu inventa esse, nemo facilè negabit, nisi in historia medica prorsus hospes fuerit: Vulgatissima

tim verò Ratiocinatione. Quis enim audacter negabit, administrationem venae sectionis, actum purgatorium, injectionem.

enim traditio est, usum clysterum homines primum fuisse edoctos ab ave quadam Aegyptia, quae *Ibis* vocatur, & ciconiis nostratibus quàm simillima esse creditur. De hac enim ave referunt scriptores, quod, quotiescunque se se sentiat humoribus noxiis gravari, toties sua proluat intestina, aqua scilicet marina salsa rostro suo in anum immissa: Cujus quidem rei fidem relinquimus nos historicis, utiliter interim remedii hujus adplicationem in rem nostram vertentes, probè conscii, ejusdem adplicationem & ad praxin clinicam translationem non à medicis recentioribus demùm excogitatam, sed jam apud Aegyptios invaluisse, quibus proinde utilissimi hujus remedii casu detecti inventio jure deneganda non est, uti manifesta hujus rei testimonia occurrunt apud Aelianum, Diodorum & Herodotum. Eandem originem habuit *actus purgatorius*, quod ex historia *Melampi & filiarum Proetbi*, quas usum hellebori frequenti, quem à capris suis, quas in pascua deducere solebat,

jectionem clysterum &c. primas suas
origines soli debere casui? Quamvis
etiam

didicerat, ab infania sua, quâ laborabant, revocavit, de qua mirabili *Melampii* cura loquitur *Galenus* libro de *atrabile*, quem postea integrum excerpemus, & *Plinius*. Memorabile adhuc singularis animantium solertiae exemplar legitur apud *Plutarchum* libro de *solert. animal.* sequentibus verbis: *Medicina, quae manibus fit, exercetur quoque ab Elephantis: Vulneratis enim adstantes contos, lanceas & sagittas facile & absque damno aut laniatione evelli observant. Capellae Cretae, quod dictamno esa facile ejiciant infixa ipsis spicula (statim enim sauciatae eam herbam sectantur) gravidis mulieribus occasionem dederunt, eam vim ejiciendi foetus habere.* Idem tenendum de venae sectione: Referunt enim de Hippopotamo, eum assidua satietate obesum, in arundinosa littora currere, & acutissimo cauti tantisper incumbere, donec venam in crure vulnerasset, & hoc sanguinis profusio animal sanatum esset plagamque lino obduxisset: Unde procul dubio medici similem venae sectionem in corporibus hominum plethoricis tentarunt. Eadem horum remediorum

etiam ratiocinationi debita sua laus non fit deroganda; Imò non parvus Remediorum numerus ipsis (t) Oraculorum responsis in acceptis referendus.

§. X.

origo agnoscitur apud *Ciceronem Lib. 2. de nat. DEORUM.* Vomitione canes, purgatione autem alvos IBS Aegyptiae curant. Auditum est, pantheras, quae in barbaria venenata carne caperentur, remedium quoddam habere; quo cum essent usae, non morirentur; Capras autem in Creta feras, cum essent confixae venenatis sagittis, herbam quaerere, quae dictamnus vocaretur; Quam cum gustavissent, sagittas excidere dicunt e corpore. Cervaeque paulò ante perpurgantes se se quadam herbula, quae seselis dicitur. Ita & apud *Ciceronem Lib. 1. de divinatione* ita legitur: *Mirari licet, quae sint animadversa à medicis herbarum genera, quas radices ad morsus bestiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera, quorum vim usq; naturam ratio nunquam explicavit.*

(t) Ejusmodi remediorum ab oraculis communicatorum exempla aliquot ex Tabella Marmorea, Romae in templo Aesculapii in insula Tiberina inventa, & in hunc usq; diem apud Maphaeos

§. X. His de primis artis medicae originibus ita praemissis, sedulo adhuc in antecessum annotasse juvabit, quod etiam postea pluribus patebit, antiquissimis temporibus medicinam
 ipsius

conservata, excerpta legere licet a quod Hieronymum Mercurialem Libro I. de arte gymnastica, quorum unum vel alterum adducemus: Primum sequens esto:

Λικίῳ πλευριτικῶ καὶ ἀπλητισμένῳ ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἐχρημάτισεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν, καὶ ἐκ τῆς τριβάμα ἀραι τεφραν, καὶ μετ' οἶνον ἀναφυράσει, καὶ ἐπιθένοισι, ἐπὶ τὸ πλευρὸν καὶ ἐσώθη, καὶ δημοσίᾳ ἠγαθήσθη τῷ θεῷ καὶ ὁ δῆμος συνεχαρίσατο.] . e. Lucio affecto pleuritide & desperato à cunctis hominibus oraculum reddidit DEUS, veniret, & ex ara tolleret cinerem, & unà cum vino commisceret, & poneret supra latus: Et convalescit, & publicè gratias egit DEO, & populus congratulatus est illi. Alterum tale est: Αἶμα ἀναφέροντι, Ἰαλιανῶ ἀπλητισμένῳ ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἐχρημάτισεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν, καὶ ἐκ τῆς τριβάμα ἀραι κόκκους τροβίλας, καὶ φαγεῖν μετὰ μελιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἐσώθη, καὶ ἐλθὼν δημοσίᾳ ἠγαθήσθη ἔμπροσθεν τῶ δῆμου.

ipſius (u) philoſophiae partem quam
dam conſtituiſſe, atq; cum eadem foro-
rio veluti vinculo fuiſſe conjunctam,
idq; duraffe uſq; ad tempora Hippocra-
tis,

J. e. *Sanguinem revomenti Juliano deſpera-
to ab omnibus hominibus ex oraculo reſpon-
dit DEUS, veniret, & ex ara caperet nucleos
pini, & comederet unà cum melle per tres
dies: Et convaluit, & veniens publicè gratias
egit præſente populo. Plura ejusmo-
di curationum exempla videantur lo-
co citato.*

(u) Hinc pleriq; veterum philoſophorum,
ab iis, qui hiftoriam medicinae condi-
derunt, inducuntur tanquam medici,
quem morem etiam nos ſequemur.
Patet inſuper non ſolummodò ex na-
tura rei, ſed & haud obſcurè ex *Collo-
quio Moſchionis & Zeuxippi apud Phitara-
chum Libr. de tuenda ſanitate*: Ita enim
Zeuxippus ad Moſchionem: Medicina de
reliquis artibus liberalibus nulli nito-
re, copia, jucunditateq; cedens, ſui ſtu-
dioſis proemium ſpectandi porrò lar-
gitur incolumitatem corporis atq; ſa-
nitatem. Non itaq; intentandum id
crimen philoſophis de ſanitate diſpu-
tantibus eſt, quaſi limites tranſilie-
rint: Imò id potius vitio eſſet dan-

tis, quippe qui (w) *primus extitit, qui philosophiam corporis humani à philosophis vindicavit, eandemq; rei medicae adplicuit: Quem postea securus est Serapion, utpote qui pariter rationalem disciplinam nihil ad medicinam pertinere, ingenuè professus est. Quicquid verò horum sit, ex natura ipsius philosophiae ostendi facile potest, medicinam revera nihil esse aliud, quàm ejusdem specialem tantum partem, corpori humano singulari ratione applicatam. Quod ita demonstro: Philosophia est studium sapientiae;*

dum, si non sublatis omninò terminis locum hunc sibi communem cum medicis ducerent, in eoq; suavitatem cum necessitate junctam egregio studio confectarentur. Ita etiam *tract. de liber. educand.* loquitur: Ad corporis curationem duae inventae sunt scientiae ab hominibus, *medicina & gymnastice*, quarum altera sanitatem, altera firmam sani corporis constitutionem conciliet. Animi autem aegritudinibus atq; motibus sola medetur philosophia.

(w) Ita sentit *Alexander Thomson*, veterum testimonio suffultus.

pientiae; Vera autem sapientia cultori-
 bus suis regiam ostendere debet viam,
 ad veram felicitatem perveniendi: Id
 verò facit medicina, dum vitam ac sa-
 nitatem homini non solum integram
 conservare, sed & labefactatam restaura-
 re docet. Cum igitur vita ac sanitas
 pari ambulent passu, sintq; bona inae-
 stimabilia, ad verae felicitatis possessio-
 nem hominem ducentia aut eandem
 minimum concomitantia, sequitur, me-
 dicinam ad veram sapientiam pertinere,
 ac per consequens esse partem philo-
 sophiae. Q. E. D.

§. XI. Non est autem, quod ulla
 nos cura teneat suspensos atq; sollicitos,
 quaenam imprimis methodus in per-
 tractanda medicinae historia aut eligen-
 da aut sequenda sit, ut provincia nostra
 rirè defungamur. Novimus enim,
 methodum semper arbitrariam esse,
 eamq; omnium optimam, quae ad ipsam
 rei naturam quam proximè accedit.
 Ars medica nullibi fixas figere potuit
 sedes, sed ab ipsa Patriarcharum poste-
 ritate transit ad Assyrios, Chaldaeos
 atq;

atq; Aegyptios, ab his transmigravit, ad Graecos, ab his ad Romanos, a quibus tandem per universum terrarum orbem diffundere sese coepit: Sicque amplissimus nobis pateret campus differendi de statu medicinae, quem diversis temporum intervallis sub diversis istis populis habuit. Sed malumus hâc vice omnem medicinam distingvere in *Antediluvianam & postdiluvianam*: Et utriusq; intuitu eandem iterum subdividimus in *Judaicam* atq; *gentilem*: Nihil enim veritat, quo minus Medicinam Hebraeorum, uti alii philosophiam, ab ipso Adamo derivemus? Videamus itaq; ante omnia de Medicina Hebraeorum, tam antequam postdiluviana.

§. XII. Ubi maximoperè cavendum nobis erit, ne Patriarchis, potissimum antediluvianis, obtorto veluti collateralia tribuamus, quae ipsis nulla ratione competunt, ficuti pleriq; (x) Rab-

C

bino-

(x) Vid. Kircher. *Oedip. Aegypt. T. II. P. I. Class. II. p. 48.* ubi ex Rabbiorum scriptis ac testimoniis asserit, Adamum consummatum fuisse Theologum, phy-

binorum faciunt. Interim Adamum post DEUM O. M. verae non solum philosophiae cultorem, sed &, quod nobis praecipue demonstrandum incumbit, primum medicinae inventorem fuisse, affirmare nullus vereor. Eadem enim lex, quae aegritudinibus, infirmitatibus & morti ipsi eum subjecit, ipsum quoque coëgit ad inquirendum remedia, ad aerumnosa vitae hujus incommoda quomodocumque; aut evitanda aut averruncanda: Qua in re ipsum eò fuisse felicior, quo exquisitior de rebus naturalibus, quibus (y) nomina eorum naturae

ficum, mathematicum, astronomum, chymicum, medicum &c. quos tamen lautè ridet *Baile* in *Dictionar. Crit. voc. Adam.*

(y) Hanc sententiam defendit quoque *Eusebius Praepar. Evangelic. XI. 6.* appellationes sc. istas ab Adamo animalibus inditas esse, uti natura eorum postulabat. Eandem amplectitur *Janus Huartus* medicus Hispanus *Scrutin. Ingenior. p. 314.* Adamum cuius earum rerum, quas ipsi DEUS in conspectum produxerat, propria imposuisse nomina,

naturae congrua imposuit, habuit notitiam, facile credimus, faventibus praecipue totidem experimentis, quae tot seculorum, quae pervixit Protoplastes, decursu adornare potuit, faventeq; optimo, quo praeditus erat, (z) Tem-

C 2

pera-

talia nempe, quae ipsis conveniebant. Unde utiq; consequitur, Adamum exquisitam verae indolis Creaturarum habuisse notitiam & philosophiam signatricem (signorum seu characterum) optimè intellexisse. Nec juvat objecisse, eum aurem benevolam praebiturum non fuisse blandimentis & illecebris serpentis, si ejusdem naturam, probè cognitam ac perspectam habuisset: Nondum enim plenè evictum, èst, quaenam istius serpentis, quae Evam blanditiis suis & vanis promissis decepisse dicitur, fuerit ratio.

(z) Adserit & hoc Huartus l. cit. nec bolum istum terrae, ex quo DEUS primum hominem formavit, nec agri Damasceni intemperiem, in quo eum creavit (In Paradisum enim, locum utique temperatissimum collocatus demum est post formationem) resistere ipsi potuisse, quò minus quàm optimè

peramento. An verò *Logicam, Metaphy-*
sicam

temperatum eundem produceret, quia propositum ipsi erat, primo homini tribuere omnē perfectionem naturalem, quae in speciem humanam cadere ullo modo poterat. Fuisse insuper formosum & concinna membrorum proportione instructum, tanquam qui omnium rerum creatarum Dominus esse debebat: Ut mirandum sit, somniare subtiles quosdam criticos, Adamum fuisse *Hermaphroditum* seu de utroq; sexu participasse. Rectius sanè & sibi met ipsis & concreditae sibi Juventuti consulerent ejusmodi Doctores, rationi corruptae fraena liberius laxantes, si ab interpretatione sacròrum textuum providè abstinerent! Sic enim tam manifesto S. Scripturae abusu scandalum non darent proximo suo. Quis enim ex Genes. c. I. v. 27. extorquebit unquam, Adamum fuisse hermaphroditum? Porro autem ex eadem hac temperamenti bonitate concludit idem, quem modo citavimus, *Huartus*, Adamum aluisse capillos & barbam rubei coloris: Ita enim l. all. loquitur: *Quod verò Adamus capillos ac barbam aluerit rubei coloris, id quod primum hominis rectè temperati sit*

ficam, astrologiam, & imprimis (a) Chymiam, uti multi praetendunt, aliasque scientias, quae hodie in scholis praeleguntur, calluerit, in dubio relinquimus, cum pleraque ad eruditionem aut falsam aut superficialiam tantum pertineant. Medicina certe carere non potuit, postquam paradiso terrestri, tanquam loco temperatissimo, eiectionis, omniumque rerum

C 3

rum

gnum est, citra controversiam manifestum patet; Etenim respectu hujus notae tam evidentis ac singularis habito nomen ipsi fecerunt Adam, quasi dicas, homo rufus, prout Divus Hieronymus id interpretatur. Sed hae merae sunt conjecturae, ex quibus nihil certi concludi potest.

- (a) Ita statuisse Vincentium Bellovacum, auctor est Job. Picus Mirandul. Lib. III. Cap. I. de auro, procul dubio, ut majorem famam & auctoritatem conciliarent arti chymicae usque; adeo antiquae & ipsi veluti mundo coevae; cum non sit quaestio, quam antiqua sit aliqua scientia, sed quam vera. Omnia igitur, quaecumque de Chymia *Adami* referuntur, meris nituntur conjecturis, & ne minimam quidem probabilitatis speciem prae se ferunt.

rum (b) indigus, vitam laborum plenissimam vivere, noctes sub dio per aestum & frigus agere, discalceatus ac malè

(b) Perpulchrè de hac indigentia loquitur *Plutarchus Orat. I. de esu carniùm: Quid mirum, inquit, si animalium carnibus usum praeter naturam eo tempore, quo coenum edebatur, & cortex vorabatur ligni, & gramen invenire virens, aut radicem alicujus herbae fortunatum putabatur: Qui verò glandem gustassent, atq; comedissent, prae voluptate choros circa quercum aliquam aut fagum duxerunt, vitae datricem eam matrem nutricemq; adpellantes &c. Hanc enim seculi festivitatem unicam noverant homines, reliqua omnia perturbationis ac tristitiae plena erant &c. Nemo itaq; miretur, me in tanta omnium rerum adfluentia constitutum primum hominem, nihilominus omnium rerum indigum dixisse. Erat enim corpore nudus, interdum vehementissimo aestui solis expositus, noctu verò frigoris incommoda sentiens, malè vestitus, discalceatus, tecto domoq; destitutus, virtutum vegetabilium, quae ipsum magno numero & varietate circumstabant, prorsus ignarus. Quibus omnibus cum ad vitam conservandam commodè ca-*

malè vestitus incedere, vagabundus, tecto domoq; destitutus è regione in regionem transcurrere incipiebat. Vid. *Jani Huarti Scrutinium Ingeniorum.*

C 4 §. XIII.

rere non posset, hâc rerum omnium indigentia veluti calcari instigabatur ad artes istas excolendum, quibus ad aerumnas hujus vitae quomodocunq; propulsandas necessariò utebatur, quas inter & medicinam fuisse, ex his evidenter liquet. Quod uberius hic probare non foret difficile, nisi cuilibet jam esset persvasissimum, solam illam indigentiam fuisse primam artium inveniendarum occasionem: Unde eleganter *Persius*:

*Quis expedit Psittaco suum χεῦπε
Picasq; docuit nostra verba conari.
Magister artis, ingeniq; largitor
Venter, negat as artifex sequi voces.*

Sanè enim, si in statu innocentiae concreato perseverasset *Adamus*, omnibus iis artibus ac scientiis, quae in scholis hodiè magno adparatu docentur, supersedere potuisset. *Jurisprudentia* certè opus non habuisset, quia litibus forensibus nullus relictus fuisset locus, sed secundum ductum le-

§. XIII. In hac constitutus intemperie suaeq; uxori commixtus Protoplastes, similem quoq; labem & ἀραξίαν in poste-

gum naturalium ac paucarum fortè positivarum vixisset. Nec *Medicina*: Etenim corpus ejus erat immortale, omnis alterationis atq; corruptibilitatis penitus expers: Neq; deniq; *philosophia*, tali scil. quae in mera ridiculorum & nihil significantium terminorum aliarumq; inutilium speculationum notitia consisteret: Hanc enim jam antea inter partes stultitiae numeravimus, quam proinde fastigio suo penitus indignam judicasset. Sola igitur *Theologia*, quae tamen hac nostra multò fuisset contractior, animum suum occupaturus fuisset, quaeq; paucis quibusdam de cognitione DEI, de sanctificatione Sabbathi, de conjugio, vita aeterna aliisque; fortè capitibus fuisset comprehensa. Reliquas verò artes mechanicas, quas hodiè magno numero, saepius ad luxum & voluptatem videmus esse excultas atq; ad summum veluti perfectionis fastigium evectas, prorsus neglexisset. Interim summa illa, quam antea innui, indigentia ipsum coëgit ad excolendam

posterios suos propagabat, simulq; eos
 media infirmitatibus istis succurrendi
 edocebat. Quamvis & aliis artibus tam
 ad necessitatem vitae, quàm ad volu-
 pratem spectantibus sedulam navave-
 rint operam. (c) *Cainus* enim urbem
 condidisse, (d) *Jabal* pecudes in pa-
 scua deduxisse, (e) *Jubal* instrumenta

C 5

musica

agriculturam, artem pastoritiam ac
 medicam, si non internam, saltem ex-
 ternam atq; chirurgicam, quae in pau-
 eis quibusdam operationibus manua-
 libus, ut ut admodum rudibus atque
 imperfectis, consistebat.

- (c) Cui nomen filii sui Hanoch imposuit.
 Gen. 4. v. 17.
- (d) Vid. Gen. 4. v. 20. quem locum R. Sa-
 lomo Jarchi in Comment. ad hunc lo-
 cum ita explicat: *Jabal primus fuit, qui
 pecudes pavit in locis desertis, & sub tento-
 riis degens, loca mutabat pro ratione pascuo-
 rum sui gregis, ita ut pascuis in uno loco ab-
 sumtis, in alio loco figeret tabernaculum su-
 um. Quam consuetudinem in non-
 nullis regionibus orientalibus adhuc
 hodie vigere, fides historica docet.*
- (e) *Jabalis* frater, de quo vid. Gen. Cap.
 4. v. 21.

musica contrectasse & (f) *Thubalcain*
 metallorum fusionem & qualemcunq;
 praeparationem intellexisse dicitur.
 Unde *medicas* quoq; *artes* hosce Patriar-
 chas antediluvianos excoluisse dubitari
 nequit

(f) Vid. Gen. 4. v. 22. ubi magister aeris
 ac ferri dicitur: Unde pleriq; inven-
 tionem Chymiae Thubalcaino tribu-
 unt; Quamvis referente *Sennerto Tract.*
de consens. ac dissens. Chymic. ac Galenic.
 multi sint, qui existiment, ex illo loco
 nihil plus colligi posse, quam ipsum
 monstrasse tantum, qua ratione ista
 metalla ad agriculturam & alios in vi-
 ta communi usus adhiberi queant.
 Quibus tamen alii regerunt, illam qua-
 lem cunq; ferrum & aes cudendi peri-
 tiam consistere non potuisse, quin si-
 mul sciverit rationem investigandi, co-
 quendi, fundendi, separandi ac puri-
 ficandi metalla, adeoq; artem metal-
 lurgicam minimum ipsum calluisse:
 Id quod & admodum probabile est: Quis
 enim, chymiam, h. e. artificium destil-
 landi & parandi medicamenta ex omni
 triplici regno ipsum scivisse, sibi per-
 suaderet?

nequit, haud obscuro ejus rei testimonio eorundem (g) longaevitate.

§. XIV. Ab hac verò morum innocentia & summa vitae temperantia tandem ita recedebant *Caini* posterius, ut DEUS universali cataclysmate omnia viventia delere decerneret, (h) sicuti & factum est. *Noachus* verò post diluvium sicuti veram philosophiam; Ita & reliquas artes, interq; eas physicam quoq; & medicinam ita restauravit, ut non immeritò pro (i) primo earum scientiarum inventore habeatur. Quod enim

(g) Rectè jam superius hoc argumento usi sumus: Oportet enim Patriarchas antediluvianos in summa vitae temperantia vixisse sicq; sanitati suae consuluisse; Aliàs meritò παράδοξον videri nobis posset, quomodo ad tam prodigiosam pervenerint aetatem. Conferatur *Heideggeri exercitatio de longaevitate Patriarcharum*.

(h) Vid. Gen. c. 6. à v. 1. ad 7. & v. 12. & 13. ejusd. Cap.

(i) Non enim vero simile est, quod de posteris Sethi *Josephus histor. Judaic. Lib. 1. C. 2.* memoriae prodidit, eos scil. post-

enim profundam rerum naturalium cognitionem habuerit, vel ideò dubium esse nequit, quod arca secundum mandatum DEI exstructa (k) *animalia pura* separa-

quam ab Adamo perceperant, mundum diluvio universali periturum, omnes suas scientias, quas tunc temporis excoluerant, duabus columnis insculpsisse, alteri lateritiae, alteri lapideae, ut, si orbis terrarum secundum Adami praedictionem periret vel igne vel aqua, alterutra saltem superstes maneret, eoq; medio, inventorum istorum memoria conservaretur. Sed cum nemo veterum historicorum praeter solum Josephum harum columnarum mentionem faciat, meritò tota res suspecta & fabulosa nobis videtur.

(k) Difficilis utiq; inspectionis res est determinare, quo artificio *Noachus* puritatem & impuritatem animalium detexerit, ut proinde ad mandatum divinum promptè *pura ab impuris* segregare potuerit? Nonnulli differentiae hujus rationem in solum DEI beneplacitum & absolutam voluntatem rejiciunt, nonnulli verò differenti animalium indoli, qua *alia* ad corpus humanum nutriendum & vitam conservan-

separaverit *ab impuris*, cunctisq; de (1)
 alimentis naturae eorum congruis pro-
 spexerit, evidenti sanè argumento, ef-
 fentiam

dam inutilia imò nociva, *alia* verò
 utriq; scopo adsequendo conducibilia
 esse observantur, rectius adscribunt:
 Quod vel inde constare potest, quod
 ab ipso *Moyse* signa tam puritatis quàm
 impuritatis animalium recenseantur,
 declarando munda ea animalia, quae
 non tantum ruminant, sed & ungulas
 fissas habent: Immunda è contra &
 populo DEI illicita, quae utroq; hoc
 attributo destituerentur. Unde con-
 cludimus, *Noacho* philosophiam cha-
 racterum fuisse notissimam, eumq; ex
 sola signorum ac characterum diffe-
 rentia, bestiarum quoq; differentem
 indolem aestimasse, sicq; ad jussum
 DEI mox animalia munda, & ad sa-
 crificium & ad esum apta distinxisse ab
 immundis, quibus non solummodò
 homines, si iisdem vescerentur, se se
 polluerent, sed & sacrificia ipsa redde-
 rentur impura.

- (1) Qui soli rationi humanae, fide non il-
 lustratae hinc fraena liberius laxant, non
 possunt comprehendere, quomodo ar-
 ga à *Noacho* extracta non tantum ca-

sentiam animalium, herbarum, fruticum &c. ipsi fuisse perspectissimam:
 Agros

pax fuerit concludendi omnem illum animalium tam purorum quam impurorum adparatum, sed & multiplicem illam alimentorum diversitatem, pro diverso isto animantium genere, ita quidem, ut per integrum ferè annum nutritioni istorum animalium suffecerit. Ex qua proinde difficultate ut extricet se se *Edmundus Dickinson*, supponit ille in *Phisica sua Mosaica, Noachum* uti omnes alias scientias & artes; Ita etiam secretiorem Chymiam calluisse, cujus adminiculo paraverit Elixir aliquod mirabile, in quo omnes alimentorum vires ita fuerint concentratae, ut quintam veluti essentiam eorum constituerit, hujusq; Elixiris multa millia lagenarum in arcam ipsum deportasse, unamq; vel alteram guttulam cuilibet bestiarum generi quotidie praebuisse, cum effectu isto admirando, ut non solummodò in vivis conservarentur, sed &, quod miraculosam ferè Elixiris energiam multoties auget, excrementorum alienorum, post alimentorum assumptionem aliàs naturaliter sequentium, dejectionem prae-

Agros etiam coluisse & vineas plantasse post diluuium, aut saltem artes istas postliminio restituisse, & ad posteritatem

pediverit: Haec enim altera erat, qua torquebatur, difficultas, ubi scilicet mansura fuissent excrementa tot animalium, secundum inevitabiles Naturae leges ab ipsis rejecta; Cum nullae in arca adpareant clöacae publicae, per quas eliminari potuissent. Ut de phosphoro, lege artis chymicae parato, qui ignis vel candelarum loco *Noacho* infervierit, nihil dicam. Sed oportet *Dickinsonem* eo tempore, quo in ridiculas hasce speculationes descendebat, aut delirasse, aut infinitis, ex quibus difficulter se se extricabit, implicabitur dubiis. Si enim bovi v. g. istius decantati Elixiris guttula una vel altera propinanda fuit, quomodo hoc factum est? An cum, an sine vehiculo? Si absq; vehiculo, minima vel planè nulla ejus portio descendit in ventriculum, & per consequens exiguam debuit habuisse efficaciam nutriendi. Si cum vehiculo, quale illud fuit? An Elixir illud ex regno vegetabili, minerali vel animali paratum fuit? Quae ratione vim suam ex ventriculo per-

tem suam (m) *Semum, Chamum & Japhetum* propagasse dicitur, à quibus procul dubio antiquissimos populos, *Chaldaeos, Assyrios, Babylonios, Aegyptios &c.* suam haulisse sapientiam probabile est.

§. XV.

universam corporis molem potuit diffundere? &c. Hi sunt fructus speculationum philosophicarum, ad exegetin & interpretationem S. Scripturae, temerè translatarum, ubi necessum est homines sapientes fieri fatuos, si corruptae rationi plus tribuant, quàm sapientiae divinae. Longè proinde rectius & summa numinis divini sapientia dignius auctor libri *Sap. Cap. X. v. 4* ea de re loquitur, quando mirabilem *Noachi* cum omni viventium in arca, conclusorum adparatu conservacionem, soli divinae providentiae & sapientiae adferit.

(m) Hic ex tribus *Noachi* filiis fuit, qui verae philosophiae propagandae & ad posteros suos transferendae curam in se suscepit. Quod enim *Chamum* attinet, ille nefando scelere Patrem suum graviter irritavit, ejusq; maledictionem in se provocavit. Vid. *Gen. IX. à v. 21. ad 27.* Non tamen propterea omnem sapientiam, quam à *Noacho*, Patre suo

§. XV. Hicce (n) artibus eruditus etiam fuit *Abrahamus*, ita ferente genio gentium, inter quas educatus erat.

D

Prae-

didicerat, amifisse videtur, sed quaedam illius rudimenta ad Aegyptios, Chaldaeos, Scythas &c. propagasse. Vid. *Samuel Bocharti Tract. de divifione gentium*. Quae eam potiffimum ob rationem à nobis adferuntur, ut à pofteritate *Noachi* ipfam quoq; scientiam medicam ad dictos populos transmissam fuiffe adpareat. Inter Aegyptios enim medicinam praecipuè floruisse, patebit in fequentibus.

(n) Non est dubium, quin Abrahamus variarum artium notitia fuerit instructus, quod prolixè probat *Edmundus Dickinson Phytic. Mosaic. Cap. XIX.* adducens inprimis locum Gen. 18. v. 19. ubi sic de illo dicitur: *Cognovi ipsum (Abrahamum) ut praecipiat filiis suis & domui suae post se, & observent viam Jehovae, ut faciant justitiam & iudicium, ut adducat Jehova supra Abrahamum id, quod locutus est de ipso.* Ubi per viam Jehovae tramitem seu viam sapientiae verae rectè intelligit. Caeterum jam antea observavimus, *Dickinsonium* physicae suae multa immiscuisse, partim ridicula, par-

Praeter (o) Astronomiam, physicam
& imprimis (p) Onirocriticam, five
artem

tim absurda, à quibus eò solertius cavendum, quò periculosius auctoritati S. Scripturae adferre possent praejudiciũ.

(o) Non potest equidem certò determinari, quibus cancellis scientiae Abrahami fuerint conclusae; Ejus enim rei nulla certa ad nostra usq; tempora pervenêrunt monimenta: Interim Astronomiae peritum ipsum fuisse, citra erroris metum adseri potest, quia *Josephus* Lib. I. Antiq. Judaic. C. IX. expressis verbis testatur, *Abrahamum* hasce artes primum cum Phoenicibus, deinde cum Aegyptiis communicasse, suffultus hac in re testimonio *Berosi*, qui *Abrahamum* virum magnum, justitiae cultorem & *sideralis scientiae peritum* appellat. Interim haec omnia de Astronomia propriè sic dicta, quatenus Astrologiae judicariae, quam pleriq; Philosophorum hodie vanam atq; inutilem esse artem ostendunt, opponitur: quamvis & Historiae philosophicae periri probè nôrint, astrologiam quoq; antiquitus inter partes philosophiae fuisse relatam.

(p) Onirocriticam seu artem interpretandi

artem interpretandi somnia &c. calluisse ipsum (q) medicinam, vel ex ipso, quod ducebat, vitae genere colligere licet. Harum scientiarum participes quoq; reddidit filios suos, *Isaacum & Jacobum,*

D 2

cobum,

somnia hodiè pleriq; inter scientias vanas & otiosas connumerant, cum gentes antiquissimae eam olim pro parte philosophiae habuerint, & quidem rectè: Quia DEO tunc temporis placuit, suam voluntatem multifariam hominibus inter dormiendum per somnia insinuare, qui tamen modus hodiè cessavit, licet, an omnia somnia hisce nostris temporibus à causis merè fortuitis tantum oriantur, nullamq; rerum futurarum praesignificationem sibi habeant stipatam, nondum plenè à philosophis sit evictum.

- (q) Medicinae & physicae, individuus semper comitibus sedulam navasse operam *Abrahamum*, rectè concludimus ex eò, quod ducebat, vitae genere. Antiquissimis namq; temporibus ars vaticinandi, pastoritia & medica constanter conjungebantur, sicuti paulò inferius in *Melampo* manifestissimum ejus rei exemplum deprehendemus, qui *vates, pastor & medicus* simul erat.

cobum, qui egregium (r) scientiae naturalis edidit specimen, explorando vires phantasiae, ejusdemq; artificii ope greges ovium suarum mirabiliter multiplicando.

§. XVI. Inter hujus filios *Josephus* potissimum commemorandus est, qui praeter (s) onirocriticam, prodigiorum

- (r) Mirabile hoc artificium adjuvandi vires naturae, eoq; ipso augendi ovium numerum per colorum mutationem, prolixè describitur Genes. Cap. XXX. à v. 37. ad 42. & demonstrant physici, effectum istum à sola vi imaginationis processisse. Quantam enim phantasia matris habeat efficaciam in excitandis variis naevis per superficiem corporis foetus, praesertim adhuc tenelli, innumeris auctorum observationibus confirmari posset, si id operae valeret pretium. Interim hoc artificium augendi energiam Naturae optimè perspectum fuisse *Jacobo*, indeq; peritiam Ejusdem physicam haud obscurè elucere, rectè hinc concluditur.
- (s) Hanc orali traditione procul dubio à Patre suo, qui eandem ab *Abrahama* hauserat, accepit, ejusq; mirabilia de-

giorum quoq; sagacissimus, scientiarumq; naturalium, ad quas superius etiam (t) medicinam retulimus, peritissimus fuit. Qua de re insigne extat testimonio-

D 3

dit specimina Gen. c. 40. & 41. Unde etiam ab ipso Pharaone ad summas imperii Aegyptiaci dignitates evectus, & tanquam proximus à Rege toti regno gubernando praefectus est. Caeterum mentionem ejusdem injiciunt quoq; Scriptores profani, interq; illos *Justinus Lib. XXXVI. Cap. 11. sequentibus verbis. Minimus aetate inter fratres Josephus fuit, cujus excellens ingenium veriti fratres, cum interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt, à quibus deportatus in Aegyptum, cum magicas ibi artes (scientias procul dubio naturales) solerti ingenio percepisset, brevi ipsi regi percarus fuit: Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit, nihilq; divini juris humaniq; ei incognitum videbatur.*

(t) Ad probandum, Josephum artis quoq; medicae haud imperitum fuisse, nonnulli adducunt locum ex *Gen. Cap. L. v. 2. & 3.* Et Josephus praecepit servis suis medicis, ut defunctum in Aegypto Patrem **JACOBUM** aromatibus condirent; Et medici

stimonium, quod Aegyptiorum Sacerdotes ac Seniores sapientiam, ad quam ipsa quoq; medicina sine dubio pertinet, docuerit.

§. XVII.

&c. Quemadmodum autem ex hoc loco rectè infertur, inter reliquas philosophiae partes ipsam quoq; medicinam ab Aegyptiis tunc temporis excultam fuisse: Ita *Josephum* solerter eidem incubuisse minimè inde colligitur: Multò verò minus exinde sequitur, medicos Aegyptios omnes servilis conditionis fuisse. *Josephus* enim cum purpuratorum regionum princeps esset, & ad clavum totius imperii federet, quis dubitaret, eum medicos quosdam tanquam archiatros suos aluisse, nullatenus verò fervorum loco eosdem habuisse: Hinc iisdem praecepit, ut patrem suum aromatibus condirent; Quod proinde eadem ratione intelligendum est, sicuti vel olim vel hodiè adhuc, qui Regi vel magno Principi à consiliis sunt, ministri vel servi eorundem vocantur: Hinc Regina Arabiae, Hierosolymam ad audiendam Salomonis sapientiam profecta, felices atq; beatos depraedicat servos ejus (quo nomine procul dubio purpuratorum regionum

§. XVII. Post tristia *Josephi* fata
 durius quidem cum ejusdem posterita-
 te agi coeprum, sed tamen sapientiae
 studia non penitus evluere: Quia licet
 ignobilior plebs durissimo servitutis ju-
 go premeretur, eorum tamen principes
 seu Praefecti satis adhuc habebant otii,
 majorum suorum scita subinde recolen-
 di & ad posteros suos propagandi, in-
 primis cum singulari DEI providentia
Moyfes excitaretur, qui in omni Aegyp-
 tiorum Sapientia, cujus primariam par-
 tem medicina quoq; constituebat, eru-
 ditus erat. Pleriq; credunt, quod etiam

D 4

(u)

non postremos simul comprehendit)
 continuo Ipsum circumstantes, ejusq;
 sapientiam percipientes. Vid. II. Chro-
 nic. Cap. IX. v. 3. 4. 5. 6. & 7. Magis
 autem stringere videntur argumenta
 illorum, qui non aliam ob rationem,
 quam philosophiae & medicinae addi-
 scendae causa *Josephum* Sacerdotis He-
 liopolitani filiam in uxorem duxisse
 adseverant, ut hoc modo inter ipsum
 & sacerdotes Aegyptiorum, qui simul
 philosophi eorundem erant, arctior
 intercederet communio. Cum igitur

(u) Chymiae, quae salutaris artis haud ignobilem conститuit partem, peritus fuerit:

tunc temporis nulla aeq; ars majori solertia excoleretur, quàm medicina, nullum fanè relinquitur dubium, quin & *Josephus* eidem sese adplicuerit.

(u) Multi tamen etiam sunt, scientiam istam Moysis chymicam audacter negantes, quos inter nomen suum proficitur *Sennertus Tr. de consens. ac diff. Chym. ac Galen. Cap. III. p. 22. & 23.* Quod vix ullo evidenti documento probari queat, *Moysem fuisse Chymicum*; Cum verbum Hebraeorum פֶּשֶׁת non tantum comburere sed & fundere & liquare metallum significet. Parum itaq; interesse, quocunq; tandem modo *Moyser* vitulum aureum comminuerit, dummodo eundem redegerit in pulverem, populoq; Israëlitico bibendum propinavit: Saltem magnam peritiam chymicam inde non elucere. Sed contra hunc cum aliis rectè urgemus verba illa, quae Exod. XXXII. 20. & Deuter. IX. 21. à *Moyse* consignata leguntur, tria inuere: (1.) Combustionem vituli aurei, igne factam; (2.) Contritionem in pulverem tenuissimum ac deniq; (3.) insersionem in aquam seu torrentem. Quis

fuerit: Cujus rei manifestissimo id possit esse argumento, quod vitulum aureum, quem *Aaron* jussu populi confecerat,

D 5

rat,

verò eradat, aurum comburi, conteri & in pulverem tenuissimum redigi absq; subsidio ignis potuisse, quamvis liquari & fundi solo igne idem posse, non negemus. Frigida proinde nonnullorum est objectio, vitulum lima, conteri & in pulverem subtilissimum redigi potuisse: Cum hoc modo utiq; aurum, licet in subtilissima ramenta divisum, specificam suam gravitatem retinisset, proindeq; constanter fundum petisset, sicq; ab Israëlitis bibi non potuisset. Ergò nihil superest aliud, quam ut concludamus, *Moysem*, quicquid in comburendo ac dissolvendo vitulo aureo praestitit, solo artis chymicae subsidio praestitisse. Similiter *Hermannus Conringius*, cui omnia Hermetica antiqua suspecta sunt, Lib. I. Cap. III. p. 22. ridet omnes illos, qui *Moysem* comminuendo vitulum aureum in pulverem, egisse chymicum persuaderi sibi patiuntur, & inter commenta vel fabulas recensere non dubitat, quicquid ea de re dicitur; Quamvis nullas prorsus rationes adferat, quibus

rat, combusserit, in pulverem minutifimum redegerit & populo Israëlítico postea epotandum dederit, quod absq; secretiori metalla tractandi & fundendi

id confirmet: Unde etiam ab acerrimo suo adversario, *Olao Borrichio Tr. de art. & progress. artis chymicae* dignè refutatus est, & ostensum, *Moysem* vitulum istum, de quo Sacer textus loquitur, igne ita combussisse vel comminuisse, ut in pulverem tenuissimum facillè redigi, & in superficiem aquarum proijci potuerit, sicq; ab Israëlitis interpotandum absorberi: Non immeritò enim urget, hanc principem veluti circumstantiam hic minimè negligendam esse, cineres istos aureos tantae fuisse levitatis, ut vel ipsi aquarum superficiei innataverint, vel saltem aquis interspersi ita fluctuaverint, ut commotione facta ebibi simul potuerint. Confer *Stabii Obs. chymico physico-med. Mens. April. de vitulo aureo combusto ejusdemq; Observat. de Moyse chymico*, quae in *observat. Halli* occurrit, & *Wedelii* quoq; *dissertationem de Moyse Chymico*. An verò, quod communiter fabulantur Hebraeorum Doctores, filii Israël aquam istam bibentes colorem aureum in bar-

di peritia praestare nunquam potuisset. An verò Matheseos, inprimis Arithmeticae, Geometriae, Musices &c. fuerit peritus, sicuti (w) nonnullis visum fuit, meritò dubium nobis videtur.

§. XVIII.

bis acquisiverint, sicq; hoc signo ab aliis interdistincti, tanquam criminis idololatriae rei fuerint interfecti? An verò, quod alii somniant, aqua pulvere isto impraegnata eis inflationem ventris pepererit, innocentibus verò saporem dulcem praebuerit, res est incerta, quia Sacrae literae ejus circumstantiae ne verbo quidem meminêrunt: Unde & interpretes tacuisse praestaret.

(w) In hac sententia est *Philo Judaeus* Lib. 1. de vita *Moysis*: Itaq; inquit, numeros sive arithmeticae & Geometriam, universamq; musicam, rhythmicam, harmonicam, metricam sive contemplativam sive per instrumenta vocesq; prominentem se variis modis accepit ab Aegyptiis Doctoribus, & insuper occultam philosophiam descriptam literis, ut vocant, hieroglyphicis, h. e. notis animalium, quae ipsi venerantur pro numinibus. Reliquas liberales artes Graeci docebant, ex propinquis autem regionibus evocati Assyrii suas literas, Chaldaei fideralem scientiam.

§. XVIII. Pertinet hūc quoque *Mirjam* seu *MARIA*, *Moyſis* & *Aaronis* Soror, quae cum Prophetiſſa fuerit, quis dubitabit, eandem magna quoq; ſapientiae laude conſpicuam fuiſſe. An autem in Chemicorum claſſem referri mereatur, nullo probabili (x) documento conſtat.

§. XIX

Ubi meritō obſervat *Buddaeus* Introduct. ad hiſtor. phil. Hebraeor. §. XI. Not. K. *Philonem Judaeum* in eo manifeſtum committere errorem, quod ſibi perſvadeat, liberales artes *Moyſen* à Graecis edoctum fuiſſe, cū Graeciarum temporis barbara adhuc eſſet & ſine literis; Anſam verò errandi inde ſuppeditatam, quod, cū videret ſua aetate, in more poſitum eſſe Regibus, ut ex peregrinis gentibus accerſerent, qui liberos ſuos erudirent, idem à Pharaone factum ſtatim concludat: Atq; ita ex philoſophiae Aegyptiacae conditione, quae tempore *Philonis* erat, ſtatim judicavit de philoſophia veterum Aegyptiorum, quod facere non debuiſſet.

(x) Refert quidem *Iſaacus Caſaubonus* in *Exercit. I. ad Annal. Baron.* in Bibliotheca

§. XIX. Inter omnes verò Hebraeorum philosopho-medicos *Salomo* tanquam Sol inter stellas minores emicuit atq; emicuit. Admiranda fuit ipsius notitia in (y) rebus naturalibus: Locutus enim est de cedro libani, usq; ad

Regis Christianissimi adservari *librum de Chrysopeia* sub hoc titulo: *Ἱέρὰ τέχνη*, in quo non solum laudetur *Hermes*, sed & citetur *Μαριάμ καὶ Ἰσδου καὶ γραφαί*. Quae verò connexio? Laudatur *Hermes* & mentio fit *Mariam* five *Mariae*: Ergò *Mirjam*, *Moyse* soror, chymiae fuit perita. Vid. *Sennert. de consens. ac dissens. Cap. III. p. 23.*

(y) Multa quidem vulgò nugantur de *Salomone* ejusdemq; artibus atq; scientiis, quae partim apertè falsa, partim ridicula sunt. Id tamen certissimum est, ei multa Naturae arcana patuisse, adeoq; physicarum rerum, ipso S. codice teste, scientissimum fuisse, cum *1. Reg. IV. v. 30.* expressè dicatur, quod sapientia sua omnis orientis & Aegypti famam obscuraverit. An verò usum pyxidis nauticae invenerit, vel saltem ejus adplicationem cognitam habuerit, sicuti demonstrare laborat *Joh. de*

ad hyffopum, quae de pariete egreditur, differuitq; de jumentis & volucris & reptilibus & piscibus. (z) Chymicum eum fuisse, dubito, num citra absurditatem adfirmari queat. Nec oeconomiae animalis five functionum corpo-

Pineda Libr. de rebus Salomonis, in ambiguo relinquitur, cum argumentum hunc in finem ab auctore adlatum oppidò ridiculum sit, & paucam vel nullam demonstrandi vim habeat.

- (z) Qui peritiam chymicam tribuunt Salomoni, luctantur argumentis, quae infirmo admodum talo consistunt. Immensas enim, quas habuit, divitias, artificio alchymistico ipsum acquisivisse quis affirmaret? Cum Sacra Scriptura expressè nobis modum exponat, quo immensas istas opes acquisiverit, mittendo sc. unà cum Rege *Hiram* classem in *Ophir*, quod Indiae Orientalis regionem quandam esse plerisq; hodiè persuasum est, unde quotannis *Salomoni* magnum auri pondus, quod sexcentorum & sexaginta sex talentorum fuit, adlatum fuit, excepto eo, quod mercatores & Reges Arabiae eidem transmiserunt. 1. Reg. 10. De reliquo com-

corporis humani naturalium rudem. ipsum fuisse, multi probasse sibi videntur ex (a) Ecclesiastis capite ultimo, ubi verba à v. 1. ad 6. ita sonant: Memento creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis & adpropinquent anni, de quibus

mentum est, inventoribus suis sc. Alchymistis dignum, quod nonnulli sensu mystico S. S. abutentes *canticum canticorum Salomonis* ad artificium Alchymisticum obtorto collo trahere non dubitant, dum per sponsam Regem absurdè intelligunt metallorum regem sc. solem vel aurum, per sponsam verò reginam i. e. argentum seu lunam, quae duo per artem sese mutuò amplexentur & in unum veluti coëant. Taceo reliquas absurditates de *capite corvi*, *cauda pavonis* aliisque nugis, quibus Alchymistae, uti pueruli cum tesseris ludunt.

- (a) Locus Ecclesiastis elegans est & dignissimus, quem ulteriori illustratione prosequamur. Evidens autem est, *Salomonem* vitia & incommoda aetatis senilis graphicè veluti delineare ac depingere hinc voluisse: Senectus enim, ut cum *Phormione Terentiano* Act. 4. Scen. 1. loquar, *nil nisi morbus est.*

bus dicas, non mihi placent, (b) antequam obtenebescant sol, & lumen & luna & stellae, & (c) à pluvia delapsa

- (b) *Antequam obtenebescant sol, luna & stellae :*) Sicuti per solem intelligit cor & per lunam ipsum Cerebrum; Ita dubium non est, quin sub nomine stellarum omnia reliqua viscera tam mediæ quàm infimi ventris comprehendat, quæ sicuti in statu corporis vegeto singula concurrunt ad functionum tam vitalium quam animalium integritatem; Ita contra in aetate senili obtenebescunt, i. e. debilitantur, hebescunt, adeoq; muniis suis ritè obeundis non amplius sufficiunt.
- (c) *A pluvia delapsa revertantur nubes :*) Elegans instituitur comparatio inter pluvias macrocosmi & stillicidia catarrhalia in senibus: Quemadmodum enim post delapsas pluvias copiosas nemo est, qui non metuat nubes foecundas, à quibus nova metuenda pluviarum stillicidia: Ita etiam senectus, continuis quasi defluxionibus catarrhalibus exposita, superato uno catarrho mox ingruentem novum metuere debet: Senes enim in eo pueris equiparandi, quod ob defectum sufficientis

lapſa revertantur nubes, quando (d)
 cuſtodes domus tremiſcunt & nuta-
 bunt

E

chyliſicationis & ſangvificationis, a-
 bundantiam ſeri excrementitii in glan-
 dulis & vafiſ lymphaticis gignant, un-
 de varii catarrhi, ſubinde etiam ſuffo-
 cativi pulmonum, apoplexia, tuſſis,
 praecordiorum anguſtiae & anxietates,
 aſthmata crebra & anhelofa &c. huic
 aetati admodum ſolemnia ſunt.

- (d) *Cuſtodes domus tremiſcunt & nutabunt for-
 tiſſimi*) Sub nomine robuſtorum pro-
 cul dubio pedes intelliguntur: Hi enim
 ſunt inſtar totidem columnarum, qui-
 bus tanquam totidem Atlantibus tota
 corporis moles inniti debet: Hiſ verò
 propter virium imbecillitatem fatiſcen-
 tibus totum corpus incurvari, & caput
 contremiſcere, neceſſe eſt. Hinc
 ſenes ſilicernii ſunt, caput nutat, ſpi-
 na dorsi incurvatur, pedes tremiſcunt,
 & totum corpus carne denudatum ve-
 rius ſkeleton quàm hominem offert:
 Quae vitia cuncta partim à tono & ro-
 bore partium muſculoſo-fibroſarum,
 partim verò à functionibus viſcerum,
 laeſis indeqve oriunda vitioſa hu-
 morum ſaburra originem ſuam tra-
 hunt.

bunt fortissimi, & (e) otiosi erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent (f) videntes per foramina. Et (g)

(e) *Otiosi erunt molentes in minuto*

Designatur hisce verbis negotium masticationis admodum turbatum ac labefactatum: Senes enim cum sint edentuli ac proinde ciborum comminuendorum instrumento destituti: Hinc alimenta semicruda ad ventriculum dimittendo cruditatibus ansam suppeditant. Vitia enim concoctionis primae, quae in ore per legitimam ciborum masticationem peragi debet, vix emendantur in secunda ac tertia. Unde cachexia, ciborum inappetentia senibus usq; adeo familiaris aliaq; vitia istis adfinia enascuntur.

(f) *Et tenebrescent videntes per foramina, sive*

visiones per fenestras:) Inter morbos enim seniles haud ultimum occupat locum caligo seu obtenebratio oculorum, qua vel obscurius vident objecta, vel simplicia ebriorum instar judicant duplicia, quod non aliunde, quam a vitio humorum in oculis dependet, quod peregrinis corpusculis repleti ita modificant radiorum visivorum illapsum, ac si revera à muscis aliisq; in-

(g) clauduntur ostia in platea (h) in
humilitate vocis molentis, & consur-

E 2

gent

sectis ante oculos obvolitantibus ve-
nient.

(g) *Clauduntur ostia in platea*) J. e. organa
illa, quorum ope excrementorum se-
cretio & excretio peragitur, p. n. con-
stipantur, clauduntur: Unde senes fre-
quentes experiuntur ischurias, dysu-
rias atq; strangurias propter suppres-
sionem urinae; Laborant etiam haud
infrequenter constipatione alvi, quae
vitiosae digestionis in ventriculo ordi-
narium est consequens.

(h) *In humilitate vocis molentis consurgunt ad
vocem volucris:*) Senes enim taciturni
sunt, pauca loquuntur, imò piget i-
psos os vel labia aperire, quod proinde
nihil aliud denotat, quàm quod sacer
textus exprimit, *ostium claudì in humili-
tate vocis.* Tentatur insuper perfre-
quenter senectus molestis pervigiis,
adeò ut à levissimo saepè strepitu &
cantu galli gallinacei excitentur &
reliquam noctem trahant insomnem,
cujus rei causas in nimias curas atq;
solicitudines, quibus eorum cor angit-
tur ac miserè saepè torquetur, rejici-
endas esse putamus.

gent ad vocem volucris & (i) obsur-
descent omnes filiae cantatrices : (k)
Excelsa quoque timebunt & formida-
bunt in via, (l) florebit amygdalus,
quando

(i) *Obsurdescent omnes filiae cantatrices :*)
Quemadmodum caligine oculi: Ita,
gravitate auditus & tinnitu occupan-
tur aures in aetate senili: Unde aures,
quae in juventute suavi cantuum mo-
dulamine delectabantur, obsurdescunt
ad ejusmodi cantilenas.

(k) *Excelsa quoque timebunt & formidabunt in-
via :*) Incurvatio dorfi insinuatur hisce
verbis, quae iis potissimum solemnibus
esse consuevit, qui procerioris staturae
sunt: Unde spina in senectute contra-
cta, totum corpus incurvatur nutatque
deorsum, ut terram perpetuo intueri
cogantur, atque adeo recte cecinit
Poeta:

*Contrahimur miroque modo decrescimus ipsi,
Diminui nostri corporis ossa putes :
Nec collum spectare licet, sed prona senectus
Terram, a qua genita est, & reditura videt.*

(l) *Florebit amygdalus :*) Per amygdalum flo-
rentem canitiem senum intelligimus,
qua tempestive monentur, ut rationes
vitae anteaetae prudenter exigant, &

quando (m) locusta gravatur & omnis delectatio perit, quando ibit homo in domum aeternitatis suae & circumibunt in platea plangentes; (n) Antequam resolvatur funiculus argenteus & (o) consumatur fons aureus &

E 3

(p)

de emigratione in aliam maturè cogitent.

- (m) *Locusta gravatur & omnis delectatio perit:*) Pruritus senum & reliqui affectus scabiosi, quibus puerorum instar denuò vexantur in senectute, hac phrasi exprimuntur, quibus nonnunquam ita defatigantur & ad impatientiam proritantur, ut omnis delectatio pereat: Unde senes perpetuò queruli & temporum praeteritorum vani & intempestivi laudatores omnibustaedio sunt.
- (n) *Antequam resolvatur funis argenteus:*) Per funem argenteum nihil aliud possumus aut debemus cum Divino Salomone intelligere, quàm spinalem medullam nervosq; ex eadem prodeuntes, à cujus praeternaturali resolutione tonica oritur vel hemiplegia vel paralysis universalis, qua plerumq; vitae suae finem inveniunt senes.
- (o) *Antequam consumatur fons aureus:*) Nulla fortè textui sacro vis inferetur, si per

(p) confringatur rota super cisternam,
& revertatur pulvis in terram suam,
unde

fontem aureum intelligamus arteriam magnam unà cum vena cava, per quarum viarum primam sanguis ex corde tanquam communi oceano amandatur versus omnes partes pro earundem nutritione, augmento, secretione & excretionem humorum; Per alteram verò, posteaquam hisce muniis sanguis perfunctus est, versus communem istum alveum microcosmicum revehitur. Unde, annon *Salomoni* de circulatione sanguinis, quod alii disertè adserunt, aliquid suboluerit, judicentur periti.

(p) *Confringatur rota super cisternam :*) Vix ulli dubio locus relictus esse videtur, *Salomonem* hisce ultimis verbis organa, secretioni & excretioni urinae dicata, renes sc. ureteres atq; vesicam urinariam in universa sua structura & connexionem describere voluisse. Labefactatur enim vel cessat interdum penitus, & quidem multis de causis naturalis cisternae rotaeq; actio, & vel ischuria, dysuria & stranguria laborant senes, ob nimiam horum organorum stricturam, vel oppositam nimiam

unde erat, & spiritus redeat ad DEUM,
 qui dedit illum. Quam verborum Sa-
 lomonaeorum explicationem si admit-
 tamus, (q) Anatomes ipsum valdè fu-
 isse

E 4

relaxationem ob musculi sphincteris
 atoniam, unde incontinentia urinae
 sequitur. Videtur huc digitum suum
 intendisse *Wedelius*, dum in physiolo-
 gia sua ita loquitur: *Renes*, inquit, *ci-*
sternae adinstar sunt, ex quibus aqua vel
urina blandè licet, destillat per pelvim tan-
quam infundibulum, & ureteres velut cana-
les in vesicam, & mediante uretra effluit:
Rota autem seu machina hydraulica tum
continuitatem actionis notat, tum ipsam re-
num structuram; Renum enim interior gib-
bosa pars si dissectur, & carunculae papil-
lares separentur, tubuli tunc lymphatici ac-
curatiori oculorum acie examinati, stellati
quasi adparent, sive rotae lineas aut figuram
quasi repraesentant.

- (q) Sensus dicti Salomonaei apud Ecclesi-
 asten paraphrasi non injucunda an-
 teà à nobis illustratus, haud obscurum
 nobis praebet argumentum, sapientissi-
 mo Regum historiam saltem partium
 humani corporis tam externarum
 quàm internarum incognitam non fu-

isse peritum, non debemus non concludere.

§. XX. Post *Salomonis* tempora, res Judaeorum, quae hactenus florentissimae sub *Davidis* & *Salomonis* principatu fuerant, magis magisque tam quoad politiam quam quoad sapientiae studia in praecipua ruere coeperunt, donec tandem captivitate Babylonica subsecuta ferme penitus extinguerentur. Promovit scientiarum interitum, postquam more ethnicorum in sectas quoque

isse. An verò corpora five hominum defunctorum five brutorum animalium cultro Anatomico unquam subjecerit, certò asserere vix licet. Neque sufficientem concludendi vim habere videntur argumenta, quibus nonnulli demonstrare conantur, *Salomoni* jam diu ante *Hippocratis* tempora circulationem sanguinis cognitam atque perspetam fuisse, licet non negemus, *Salomonem*, ut antea adnotavimus, de medulla spinali nervisque ex eadem prodeuntibus, de arteria magna, de vena cava &c. more Anatomicis solemniter locutum esse; De *Paschio* autem, qui pariter sententiae huic subscribere vide-

que coierunt Hebraeorum philosophi, unde alios *Pharisaeos*, alios *Sadducaeos*, & alios deniq; *Essaeos* vocatos fuisse novimus. Quae verò fata habuerit Medicina sub diversarum istarum sectarum dominatu, prolixè non discutimus; Interim satis constat ex (r) Josephi potissimùm testimonio, studium medicinae ab (s) *Essaeorum* praecipuè secta

E 5

tur, jam alia occasione observavimus, eum dedita veluti opera eò laborare, ut omnia etiam recentissima inventa, ad antiquitatem referat, rectène an secus, eruditorum est judicare.

(r) De bello Judaico contra Romanos Libr. II. Cap. XII.

(s) Quàm primùm à puriore ac simpliciore sapientia, quam per traditionem, hætenus . . . iuti inculpatam à Majoribus suis acceperant Hebraei, desciverunt, ad modum philosophorum gentilium statim in varias sectas abire, coeperunt, imò haereses ethnicorum suas facere, & sinceram istam philosophandi rationem, quam hætenus religiosè conservaverant, turpiter commentis paganorum conspurcârunt. Quemadmodum enim *Pharisaei Stoico-*

secta fuisse excultum: Unde etiam secundum eminentiam *Therapeutae* vocati sunt. Conferri meretur *diatribe de ortu & progressu artis medicae per Judaeos Hamburgi anno 1670. incerto auctore edita in octavo*, ubi varia hujus argumenti, quod medicinam Judaeorum concernit, fragmenta occurrunt.

§. XXI.

rum solemniter favebant hypothefibus; Ita contra *Sadducaeis Epicuræis* aptissimè comparantur. Sicuti enim *Pbarisæi* credebant, *omnia fato fieri, sublata divina providentia*; Et *honorum animas transmigra- re ex uno corpore in aliud, malorum verò aeternis torqueri cruciatibus*, omnia in reà metientes secundum externa & rigidam coram hominibus vivendi rationem ad sanctitatem & honestatem externam compositam sectantes, sicuti hypocritæ solent, ut videantur coram hominibus: Ita similiter ex historia philosophica abundè notum est, *Stoicis* ejusmodi fato, providentia divina turpiter excussa, omnia subjecisse, & rigidam quidem vivendi rationem secundum externa adfectasse, revera autem affectuum suorum turpia fuisse mancipia, quod *sophistarum & hypocrita-*

§. XXI. In tanta verò Reipublicae, morum studiorumq; corruptione magno certè restauratore opus erat, qui fuit *MESSIAS*, Salvator mundi, patribus promissus, in plenitudine verò temporis demum in carne manifestatus. Hujus praecipuum, quod in hoc mundo exequabatur, munus in eo potissimum consistebat, ut rejectis *Judaeorum*

rum omnium proprium esse solet. Et sicuti *Sadducaei* negabant resurrectionem mortuorum, immortalitatem animae, existentiam spirituum & providentiam summi Numinis: Ita etiam *Epicuraci*, licet vitam suam ad morum honestatem exterius componerent (Vitam enim horum philosophorum ignorant, qui voluptuosam atq; carnalem eandem ubique carpunt atq; traducunt) similiter tamen animae immortalitatem & providentiam divinam penitus negabant. Et quod deniq; *Essaeos* attinet, *Pythagoracis*, imò certo sensu *Cynicis* quàm proximè accedebant: Sectabantur enim pietatem morumq; sanctitatem, frepitem urbanum cane & angue pejus fugiebant & solitariam potius vitam eligebant; Bona omnia habebant invi-

rum fabulosis dogmatibus, imò erroribus, traditionibus & additamentis Patrum, veram denuò sapientiam revocaret, hominibus regiam ad veram felicitatem animaeq; tranquillitatem perveniendi viam ostenderet, ac benefaciendo inprimis salutemq; tam animae, quam

cem communia, exceptis uxoribus, quippe quas non ducebant, non, quod matrimonium contrahere nefas duce-
rent, sed quod mulierum mores sapientiae studio vitandos esse censerent, & quae sunt ejus generis plura, in quibus dogmatibus aequè ac vitae generi-
tam *Pythagoraeorum* quàm *Cynicorum* apertius favebant. Inprimis autem medicae professioni haec secta solertius sese applicabat; Unde etiam *Therapeutarum* nomen adquisiverunt: Licet non deficiant alii, qui improprie id intelligendum esse censeant, & proinde ad ipsum cultum divinum restringendum potius existiment, quippe quem *Essaei* longè purius, quàm reliqui, & à placitis atq; consuetudinibus veterum, verbo DEI non praeceptis, remotiorem exercebant.

quam corporis promovendo, de universo humano genere bene mereretur. Hanc ob causam totam Judaeam finitimasq; regiones perambulavit, ut aegrotantes obvios vel aliunde ad se deportatos sanaret, & ab aegritudinibus suis liberaret. Qua proinde in re tanquam verum (t) **CORPORIS MEDICUM**

(t) Nemini fortè offendiculo erit, vel gravius propterea nobis quispiam succensibit, quod JESUM CHRISTUM Salvatorem mundi, Medicum adpellitem vel in medicorum seriem eundem referam; Non enim hoc factum fuit sine exemplo; Scripsit namq; de *morbis biblicis & de paralyticis Novi Testamenti Bartholinus; De morbis Evangelicis Aderus & Johrenius Senior de Christo Medico, Respondente D. Schultzio* dissertationem habuit Inauguralem, in qua demonstrare potissimum adnissus est, CHRISTUM tanquam Medicum duplici remediorum genere fuisse usum, scil. vel naturalibus vel praeternaturalibus. Ad priorem classem refert (1) Tactum seu impositionem manuum. (2) Salivam ac (3) verba. Sanationem morborum per Tactum explicare conatur.

DICUM sese exhibuit & idcirco hunc
sibi

partim per vim effluviarum è corpore Christi emanantium, quod testatur foemina haemorrhöusa, partim per fiduciam aegris implantatam: Ut proinde corpora aegrotantium vim effluviarum, è corpore Christi exhalantium, magnetis ac ferri instar reciperent, sicq; alteratio illa tam fluidorum in mixtione & temperie, quam solidorum in figura, situ, poris &c. sub secuta fuerit. In cujus rei confirmationem imprimis adduci meretur mirabilis illa curatio strumosorum, quae singulari ceremonia quotannis instituitur à Rege Galliarum per solum contactum manuum. Deinde exhibet catalogum morborum à Christo sanatorum, quorsum (α) refert paralyfin, quem affectum B. Lutherus ubiq; vertit *Sichtbrüchzig*. Matth. VIII. v. 6. & Luc. VII. & ad contracturam vel paralyfin, quam nonnulli vocant scorbuticam, magis videtur respexisse. Confer Matth. IX. à v. 2. ad 7. Luc. V. à v. 18. ad 25. Joh. V. à v. 5. ad 9. Et hunc ultimum fuisse paralyticum, probat multis rationibus Bartholinus. (β)
Varia obsessionum genera, quorsum

sibi tribui titulum eò minus indignabitur

etiam pertinet Epilepsia, quem tamen adfectum alii potius somnambulationem dicendam esse mordicus efflagitant: Unde etiam B. Lutherus vocabulum *σεληνιαζεται*, vertit, lunaticus est; Et ist *Monſüchtig* / i. e. patitur à Luna: Veteribus enim medicis persuasum fuit, ab effluviis & fermentis lunaribus hunc morbum maxima capere incrementa, & ad ejus quoq; conversiones paroxysmum suas servare periodos, maxime circa novilunium, ut hinc etiam medicamenta Epilepsiae opponenda, maxime in certis tantum lunae phasibus exhibenda esse suadeant medici: Vid. Matth. XVII. à v. 14. ad 18. Itam Matth. VI. v. 24. mentio fit talis Lunatici, qui pariter in textu graeco *σεληνιαζόμενος* vocatur: Ubi tamen notari meretur, mentionem quoq; injici alterius hominis infelicis, qui expresse à Mattheo vocatur *δαμονιζόμενος*, daemonicus: Non quod tales obsessi à malo Daemonio actu inhabitentur; Sed quod scriptores sacri ex vulgari gentis opinione loquantur: Siquidem ea aetate omnes graviores morbi, praesertim cum varia corporis

tur, quod DEUS ipse titulo hoc de-
 ctatus

distorsione membrorum & mentis tur-
 batione vel alienatione conjuncti Dae-
 moni adscribebantur. *Vid. Ligtfoot. Hor.*
Talmud. ad huc locum. Similiter *Willisus*
C. 2. de morbis Convulsivis refert, Theo-
 logum quendam Anglum non infimi
 subfellii plerosq; Daemoniacos Evan-
 gelistarum habere tantum pro Epile-
 pticis. Nonnulli volunt, distinctos hic
 intelligendos esse adfectus: Vix verò
 dubium est, Epilepticos fuisse, quos
σεληνιαζομένους vocat *Mattheus*, quod
 ex stridore dentium, collectione copio-
 sa spumae circa os, convulsione per
 totum corpus & angustia pectoris ali-
 isq; phaenomenis manifestum est. *Vid.*
Marc. IX. v. 20. τὸ πνεῦμα ἐσπάραζεν
αὐτὸν; καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο
ἀφρίζων. In eadem sententia est *Bar-*
tholinus de morbis Biblicis p. 81. Pa-
 tet insuper ex consecrariis, quae hunc
 morbum secuta sunt, scil. surditate &
ἀφονία: Qui enim surdi nascuntur,
 plerumq; etiam muti sunt, sicuti etiam
 facer Textus haec duo vitia ordinariò
 conjungit. *Vid. Marc. IX. v. 25. (γ)*
 Hùc pertinet coecitas à nativitate.
Vid. Joh. IX. à v. 1. ad 7. Eoq; mira-

status esse videatur, dum dicit : (u)
Ego DOMINUS MEDICUS TUUS.

F

§. XXII.

biliior est hujus adfectus curatio, quò magis ab omni sana ratione remota videntur remedia, quibus Christus usus est : Salivam enim suam injecit in pulverem, indeq; confecit unguentum, quo oculi inuncti ac postmodum aqua ex piscina Siloah loti visum restituerunt. Alii volunt, collyrium inde factum; sed ex pulvere & saliva non facile parari potest collyrium, verum potius massa quaedam unguento similis. Πήλος enim, quo vocabulo Evangelista utitur, lutum significat. Alterum exemplum coeci, sputo seu saliva curati occurrit Marc. VIII. a v. 22. ad 28. ubi notari merentur verba : Καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτῶ ἐπίθεῖς τὰς χεῖρας αὐτῶ. Ubi tamen dubium manet, an salivam cum vi in oculos projecit, an verò linimenti instar blandè illiniverit. (d) Hùc pertinet restitutio surdi ac muti, qui sacro Scriptori καθὼς μογιλάλος vocatur, quem pariter impositione digitorum in auriculas & immisione spati in lingvam sanavit. Vid. Marc. VII. a v. 32. ad 35. Alii potius credunt, Christum sali-

§. XXII. Tantum verò abest, Judaeos refractarios, totidemq; beneficiorum tam spiritualium quàm corporaliùm sibi exhibitorum planè immemores, mellifluam istam sapientiam, quam ex sinu Patris sui acceperat, fratribusq; suis secundum carnem manifestaverat Christus, fuisse amplexos, ut potius eadem obstinatè repudiata suis tantùm fabulosis commentis sese pascerent, supersticiosas & ridiculas traditiones sectarentur, sicq; profundissimis & plus quàm Cimmeriis tenebris immergerentur. Ubi admodùm proclive est judicare, magnam quoq; caliginem in ea gentis Hebraeae corruptione animiq; pervicacia, uti reliquis scientiis; Ita & arti medicae incubuisse, ut
prae-

vam suam prius in digitos exspuisset, deinde eadem linguam inunxisse, sicq; à vinculo, quo detinebatur, liberasse. Caeterum reliquorum à Christo curatorum morborum classem prolixius prosecuti sunt auctores antea citati, quos evolvere licet, si libet.

(u) Exod. XV. v. 26.

traeter superstitiosa (w) amuleta nominaq;
F 2

v) Judaei semel in superstitionem prolapsi superstitiosorum quoq; Remediorum magni semper Patroni fuerunt; Talia imprimis sunt Amuleta: Cujus ridiculae superstitionis exemplar videre licet in certa forma literarum Hebraicarum, quae collo adpensa magnum dicitur esse remedium contra febrem quartanam. Vid. Buxtorf Synagog. Judaic. Cap. XLV. p. m. 665. qui de ea re sic scribit: In MSCT. quodam Judaico observatum hoc experimentum vidi, vocem hanc אברקלז pergamenae inscriptam & adpensam fugare febrem quartanam, ut, sicuti literae minuantur, ita illa gradatim quoq; minuatur: Forma autem literarum talis est:

א	ב	ר	ק	ל	ז
א	ב	ר	ק	ל	
א	ב	ר	ק		
א	ב	ר			
א	ב				
א					
א					

Idem Buxtorfius in illorum domibus elementis grandioribus scriptum de-

minaq; (x) angelorum arti medicæ
 præfidentium vix ulla medicinae à J
 daeis excultae reperiantur documenta
 Donec tandem per univèrsam terrarum
 orbem dispersi hodiè tam abjecti
 & effoeminati animi esse deprehenduntur,
 ut ferè ad literarum studia inhabiles
 sint: Unde non nisi turpi lucro inhæ-
 riantes omnem ferme ingenuitatem
 perdidit, ac proinde fraudibus, circum-
 ventioibus illicitisq; usuris victur
 & amictum quaerunt. Mittamus itaq;
 Hebraeos, & ad alios populos nos con-
 vertamus, visuri, quales in arte salutarum
 tot seculorum decursu fecerint pro-
 gressus, vel qualia Medicina cepit in-
 crementa.

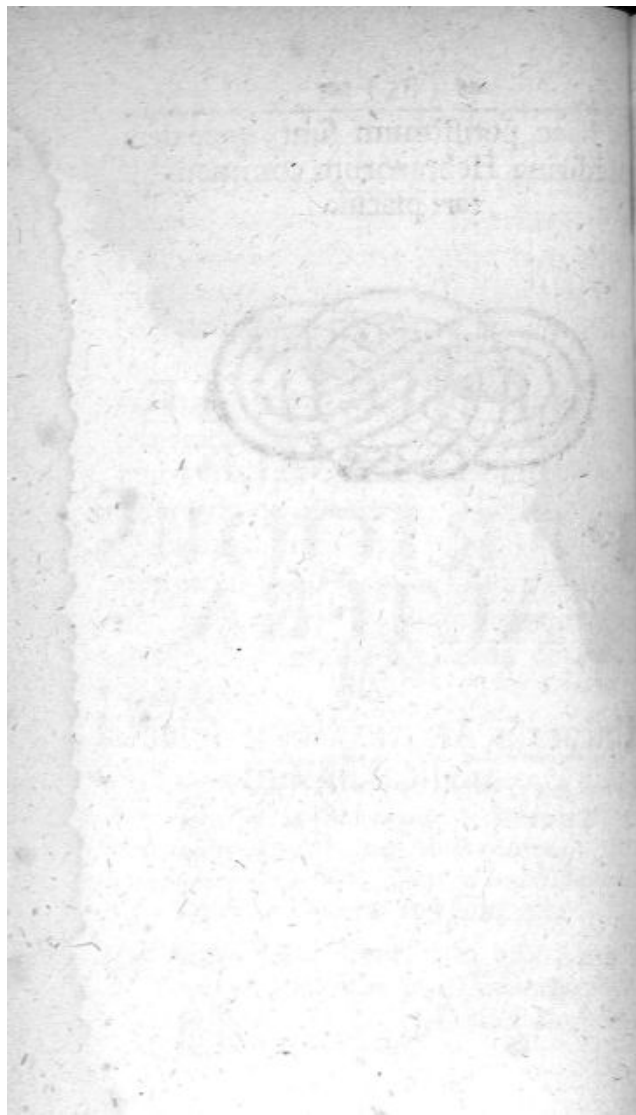
At

prehendit Adiriron, אדירירון, Bediriron,
 & ita deinceps, ut diriron per totum
 Alphabetum diduceretur, quod
 proinde efficacissimum credidere re-
 medium contra pestilentiam.

(x) Rabbi Elias docet, tres esse Angelos
 qui arti medicae praesideant, quorum
 primus vocetur *Senöi*, alter *Sansewöi*, et
 tertius *Sanmangelof*.

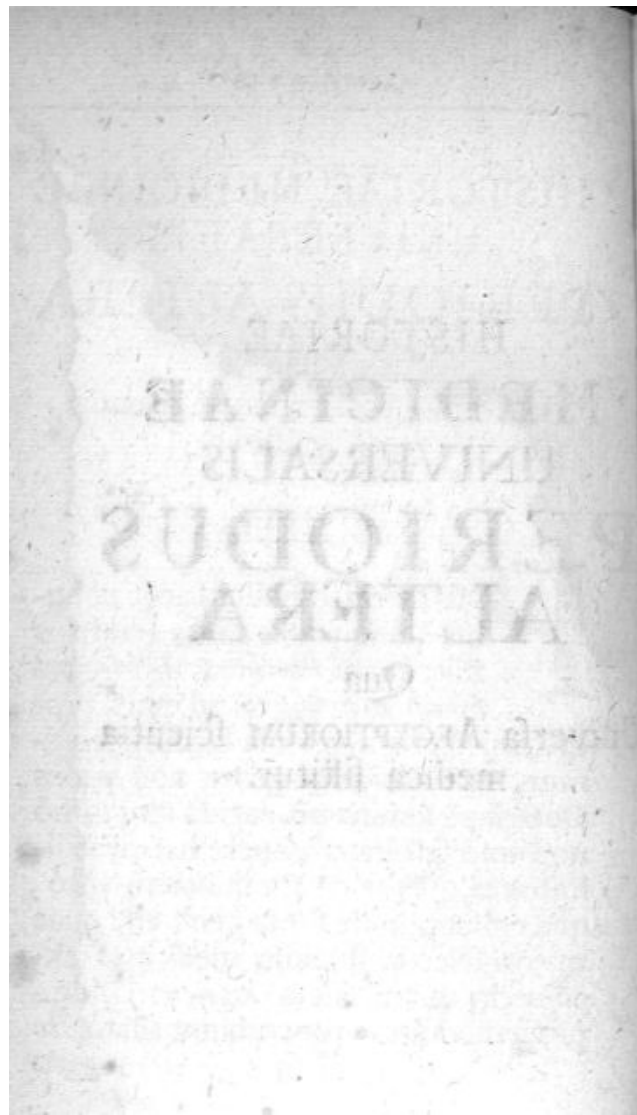
q; haec potissimum sunt, quae de
Medicina Hebraeorum commen-
tari placuit.

HISTORIAE
MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS
ALTERA
Qua
Univerſa AEGYPTIORUM ſcientia
medica ſiſtitur.

HISTORIAE MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS ALTERA

Qua

Univerſa AEGYPTIORUM ſcientia
medica ſiſtitur.

§. XXIII.

Post *Hebraeos* nullus aeq; popu-
lus antiquitatis fama illuſtrior
fuit, quàm *Phoenices*, *Aſſyrii*, *Ba-
bylonii* atq; *Aegyptii*, ad quos, pro-
ut conjectura non vana facile adſequi-
mur, ex *Hebraeorum* gente non pauca
Doctrinae ſemina propagata ſunt, imò
non uno felicitatis genere hae orae il-
luſtratae. Praeter antiquitatem verò,
qua eminent, nulla ſimul gens eſt, quae
majori ſolertia ſtudium medicinae ex-
coluerit, quàm iidem *Aegyptii*: Unde
propemodum in proverbium abiit. In

F 5

Aegyptio

Aegypto (a) *Medicis omnia esse referta.*
 Ut autem interea de univerſa *Aegyptio-
 rum* ſapientia, imprimis verò ea, quae
 medicam artem concernit, rectius ſen-
 tiamus, ordine videbimus, quid in *ſci-
 entia naturalium, phyſiologia, pathologia* ipſa
 & *therapeutica* praefiterint, poſtmo-
 dum etiam praecipuos auctores, quos
 tanquam primos medicinae inventores
 venerati ſunt, conſideraturi.

§. XXIV. Equidem ſi (z) *Con-
 ringio* fides habenda, pleraq; *Aegyptio-
 rum* ſive *phyſiologica* ſive *pathologica*, par-
 tim

(a) Credibile eſt, priſcis temporibus, ubi in
 artis formam nondum redacta erat
 Medicina, ſed promiſcuè adminiſtra-
 batur, quolibet fuiſſe medicum ſui ipſius,
 adplicando aut ſibi metipſi aut amicis
 & vicinis ſuis ea remedia, quorum
 virtutem propria experientia explora-
 verat: Aucto verò ſucceſſu temporis
 remediorum, obſervationum & expe-
 rimentorum numero, certis perſonis
 haec provincia demandari coepit, in-
 deq; tandem medicorum ſocietas ſuam
 deduxit originem.

(z) De Medic. Hermet. Libr. 1. Cap. X.

tim vana & rudia, partim inepta fuerunt, atq; adeò parum scientiae verae habuerunt, imò & ipsa (a) medicandi ratio cum aliàs rudior, tùm maximè superstitio & impietate magica infecta fuit: Licet (b) alio in loco non cogatur non confiteri liberè, apud *Aegyptios* artem medicam non tantùm semper in eximio fuisse pretio, sed & iisdem primam inventae artis gloriam jure denegari non posse: Contrà si (c) *Olão Borrichio* credendum, *Aegyptii* in historia naturae ad stuporem usq; inclaruêrunt: Pleraq; enim fuisse ingeniosa, sobria & origini suae fontiq; veritatis propiora, atq; à sanctissimis hominibus, *Abrabamo* & *Josepho* informatos *Aegyptios*, aliorum testimoniis tam sacris quam profanis abundè constat. Quae sententiarum contrariarum divortia clarior

(a) L. cit. Cap. XI.

(b) L. cit. Cap. IX.

(c) Libro de *Hermetis Aegyptiorum & Chemicorum sapientia* ab *Hermanni Conringii* animadversionibus liberata, praefatione ac passim toto scripto.

rem accipient lucem, posteaquam ex Scriptorum fide dignorum testimoniis adduxerimus, quaenam *Aegyptiorum* fuerint placita in scientia naturalium aequè ac universa medicina.

§. XXV. Ante omnia autem observasse juvabit, (d) *Aegyptiorum Sacerdotes* fuisse, qui universam non solum philosophiam profitebantur, sed ipsam quoq;

(d) Constat hoc locupletissimis Auctorum testimoniis: Etenim *Diogenes Laërtius* Libr. III. Segment. 6. in vita *Platonis* refert, *Euripidem* unam cum *Platone* in *Aegyptum* ad Prophetas sese recepisse, ibidemq; morbo comprehensum à Sacerdotibus marina curatione fuisse restitutum: Unde ferunt ipsum postea dixisse:

Mare universa proluit hominum mala.

Et secundum *Homerum*, *Aegyptios* omnes medicos esse, pronunciaffe. Neq; aliam ob causam *Pythagoras*, *Democritus*, *Eudoxus* aliiq; in *Aegyptum* peregrinationes susceperunt, quam ut medicinae addiscendae operam navarent: Unde *Moses* ipse, si *Joseph* fides habenda, non solum omnem *Aegyptiorum* sapientiam edoctus, sed & Sacerdotum ordini ad-

quoq; medicinam exercebant. Quapropter etiam victum, quò utebantur, tam studiose eligebant, ut mentem puram sanamq; in corpore sano servantes, eò melius tam studio sapientiae invigilare, quam ipsa artis Jätricae sacra tractare possent. Hanc potissimum ob rationem *Sacerdotes Aegyptii* abstinebant sale, cujus rei causam (e) *Plutarchus* hanc fuisse allegat, quod sal exacuendo appeti-

scriptus est; Quod horum imprimis erat, philosophiam excolere, propagare & cum aliis communicare, sicuti ex *Eduardi Stillingfleet Originibus Sacris Lib. II. Cap. II. pag. 239.* liquet. Et de *Josepho, Jacobi filio*, jam superius observavimus, eum *Pharaonis* jussu *Sacerdotis Heliopolitani* filiam in uxorem duxisse, ut nimirum arctior inter *sacerdotes & Josephum* esset conjunctio mutuaq; studiorum communio. Ob eandem planè causam *Chryseppus Cnidius*, magnus olim medicus in *Aegyptum* ad *sacerdotes* cum *Eudoxo* profectionem suscepit, uti pariter *Diogenes Laërtius* in *Eudoxo* testatur.

(e) *Libro de Iside & Osiride*, ubi graeca *Plutarchi* latinè reddita ita sonant; *Sacer-*

appetitum magis bibulos atq; voraces reddat homines. Similiter omnibus abstinent (f) piscibus, eodem *Plutarcho* teste, quod piscem credant esse cibi genus non necessarium sed supervacuum.

*dotes ita abhorrent ab excrementorum natura, ut non legumina modò plerag; aversentur & carnes ovillas ac suillas, quae multum supervacui gignunt; Sed salem quoq; cibis detrahant, quo tempore sanctè ac purè vivunt: Cùm aliis hoc de causis, tùm quod Sal appetitum exacuendo magis bibulos & voraces reddit. Hinc etiam pane insulso vescuntur, non quod salem, quem divinum ac Diis gratum adpellat *Homerus*, abominentur, sed quod castimoniae singulari studeant *sacerdotes Aegyptiorum*; salibus verò, cùm ob calorem ad rem veneriam stimulent, providè abstinent, quod prolixè probat *Plutarchus Symposiac. Libr. VI. quaestion. decim.**

(f) Quod *Sacerdotes Aegyptiorum* abstineant esu piscium, rationem reddit *Plutarchus Libr. de Isid. & Osirid.* hisce verbis: *Reliquis Aegyptiis nono primi mensis die antefores domus suae piscem assum edentibus, sacerdotes non solum non gustant, sed & ante januam aedium pisces comburunt: Quod*

um. Et quis credat, aliam ob rationem (g) à coepris quoq; abhorruisse sacerdotes Aegyptios, quàm quod earundem usus neq; castimoniam exercentibus commodus sit, neq; dies festos celebrantibus, quod alteris firim causetur, alteris verò lacrymas extorqueat. Non enim

piscem dicant esse cibi genus non necessarium sed supervacuum. In eadem sententia fuit Homerus, qui ne socios quidem Ulyssis in longa ista navigatione piscibus usos esse docet. Quare verò Pythagoraei de animalibus maximè pisces pro cibo sint averfati, rationes inquit Plutarchus Symposic. Libr. VIII.

(g) Vix probabile est, à sacrificiis quicquam sacris insertum esse ratione carens, aut fabulosum, aut à superstitione profectum; sed alia morales habere causas, alia è natura rerum repetita elegantiae non sunt inania; Quale est de coepris: *Incidisse enim in stuvium ac periisse Diety, Isidis alumnum, dum coepras captat, extremè est absurdum. Sed sacerdotes averfantur coepam & cavent, quia sola haec planta luna decrecente vigere & auferere solet. Et coepae usus neq; castimoniam exercentibus commodus est, neq;*

enim putandum, quicquam in sacrificia illatum esse vel ratione carens vel fabulosum vel à superstitione profectum, sed, iudice iterùm *Plutarcho*, omnia suas morales utilesq; habuisse causas existimandum est. In eodem censu habebant quoq; (h) fabam tanquam flatulentam

dies festos celebrantibus, alteris, quia sim creat, alteris quia lacrymas elicit. Hactenus Plutarchus,

- (h) Observandam castimoniam *Aegyptii* quoque sacerdotes fabis abstinerunt. Refert enim *Plutarchus Symposiac. Libr. VIII. ex Herodoto*: Eos neq; serere neq; edere fabam, imò & à conspectu ejus abhorre; Planè inprimis abstinere sacerdotes *Aegyptiorum*, quod hi singulari studeant sanctimoniae. Hinc idem quoq; *Plutarchus Sympos. Libr. IX.* adserit, à fabarum esu etiam abstinuiffe illos, qui per somnum divinare cupiebant: Quod fabae sint flatulentae ac proinde difficiles pariant somnos animamq; perturbent. Clarius adhuc mentem suam explicat & in rationes simul naturales digitorum intendisse videtur idem *Plutarchus Quaest. Rom.* ubi sic loquitur: *Cur castimoniam servantibus*

tam ac proinde philosophiae studio contrariam; Quem deinde morem *Aegyptiorum* imitati quoq; *Graeci*, fabam legumen aestimarunt impurum, sicuti apud (i) *Pausaniam* legitur. (k) Su-

G

em

usu leguminum (quorsum etiam fabas jure meritoq; referendas esse putamus) est interdictum? An fabam ob easdem, quas *Pythagoraei*, causas abominari sunt? Aut quaedam ad circumpotationes fanebres & mortuorum evocationes maxime utuntur leguminibus? Aut potius, quia ad castimoniam adferre oportet corpora pura & tenuia? Legumina autem flatu generant, & superfuitatem gignunt, multa opus habentem expurgatione? Aut quia etiam ad rem veneream instigant ob flatuum & spirituum generationem?

(i) *Arcadicor.* seu *Libr. VIII.* p. 630.

(k) Quare suem tanquam impurum & a sacris alienum animal abarceant *Sacerdotes Aegyptiorum*, rationem quoq; physicam reddere conatur *Plutarchus Libr. de Fid. & Osirid.* Quod nempè cöeat luna decrescente, & lac ejus bibentium corporibus lepram scabiemq; asperam adferat: Unde patet, *Aegyptios* omnem luxuriam, prodigalitatem & deliciarum studium plus quàm vatinia-

em deniq; tanquam impurum animal
à facris quoq; arcebant, quod lepram,
scabiemq; corporis adferat. Et profe-
ctò credible non est, *Aegyptios* aliam ob
rationem omnem prodigalitem, lu-
xuriam atq; delicias tanto cum studio
evitasse, quàm ut scientiis, quibus sese
devoverant, toto pectore incumbere,
dignosq; in eodem progressus facere
possent. Atq; hinc etiam summè no-
bis probabile viderur, medicinam ab *Ae-
gyptiis* non ruditer, sicuti *Comvregio* pla-
cet, sed omni dexteritate fuisse excul-
tam.

§. XXVI. Id quod adparebit longè
luculentius, si, quid in singulis medici-
nae partibus praestiterint, ex antiquo-
rum monumentis evolverimus. Et ut
à *physica* seu philosophia naturalium,
quam

no profecutos esse odio, ut propterea
perhibeatur, *Thebis* in templo positam
fuisse columnam, cui dirae imprecatio-
nes fuerint inscriptae, in *Meinim* Re-
gem, qui primus *Aegyptios* à tenui, &
opum pecuniaeq; non indigente vi-
ctus ratione deduxisse dicitur.

quam plerumq; (l) medicinae prae-
mittere in scholis solent tyrones, or-
diamur, vix iterum adfentiri possumus
(m) *Conringio*, qui totam *Aegyptiorum* sci-
entiam naturalium superstitione magi-
ca laborasse fabulisq; ineptissimis refer-
tam fuisse, contendit. Cui suo adferto
ut fidem certiore adstruat, in medi-
um producit (n) *phoenices, sphinges* alia-

G 2 que

(l) Unde notissimus est canon medico-
rum; *Ubi physicus desinit, ibi medicus inci-
pit*: Sicuti similis ferè canon *JCeus* so-
lemnis esse solet: *Ubi ethicus desinit, ibi
JCeus incipit*.

(m) *Med. Hermet. Lib. I. Cap. XII.*

(n) Meras redolere aniles fabellas, quic-
quid de *Sphinge, phoenice* aliisq; id ge-
nus animalibus garriunt scriptores ve-
teres, non repugnaverim: An verò *Aegy-
ptiis* suam debeant originem, nunquam
demonstravit *Conringius*. *Plinius* enim
*hist. nat. Lib. X. Cap. II. Phoenicem ad Ara-
bes* refert, cum sic loquitur: *Aethiopes
atq; Indi discolors maxime & inenarrabiles
fuerunt aves, & ante omnes nobilem Arabia
phoenicem. Sphinges verò Aethiopiae tri-
buit idem Plinius Hist. Nat. Lib. VIII.
Cap. XXI. Et quid si eodem quoque*

que id genus per sola *Aegyptiorum* fig-
 menta nata animalia; Atq; adeò to-
 tam animalium *historiam anilibus* fabulis
 ac portentosis commentis scaterere, inde
 vult conficere. Neque feliciores fuisse
 eosdem in expiscandis causis effectuum
 naturalium, v. g. (o) Nili incrementi
 annui,

vizio laboraret *Aristoteles*, quem tamen
 in coelos usq; extollit *Conringius*? Ne-
 mo sanè dubitat, ejusdem *Historiam*
 animalium infinitis scaterere mendaciis,
 quippe qui vana credulitate à venato-
 ribus, pastoribus, aniculis &c. seductus
 uberrimam errandi occasionem nactus
 est.

(o) Vix credibile est, *Sacerdotes Aegyptios* per
 tot seculorum intervalla annuam Nili,
 cui tamen primariam felicitatis suae
 partem debet *Aegyptus*, inundationem
 ejusq; causam non perspexisse, sed in
 solas *Syrii* vires rejecisse. Miror au-
 tem vehementer, veriora de incre-
 menti Nili annuis edoctum non fu-
 isse *Conringium* ex lectione *Plutarchi*,
 quem tanquam in scriptis veterum
 versatissimus procul dubio evolvit; Ille
 enim *Libr. VI. Cap. I. de placit. philos.* eà
 de re sic loquitur: *Eudoxus* (qui per-

annui, utpote de cujus causis aetate,
Herodoti nihil potuerint determinare *Sacerdotes Aegyptii*, sed omne potius tribue-
 rint

G 3

integrum XIII. annorum intervallum
 mira patientia in *Aegypto* ad addiscen-
 dam sapientiam commoratus est, uti
Strabo Libr. XVII. docet) ait: *Sacerdotes*
 (Aegyptios, qui arcanorum suorum
 retentissimi erant,) imbribus & oppositis
 temporum anni rationibus rem imputare:
 Quando enim (pergit) apud nos aestas est,
 qui sub aestivo habitamus Tropico, tum iis,
 qui è regione sub brumae circulo degunt,
 hyemem esse, à quibus tum exundans aqua
 prorumpat. Idem *Conringio* ex crebra
 lectione scriptorum *Galenii*, quae haud
 dubiè versatili manu crebrius tracta-
 vit, constare potuisset & debuisset. Ille
 enim *Libr. de histor. philos.* interprete *Marsi-
 ano Rota* eundem ferè in modum dis-
 ferit: *Eudoxus ab Aegyptiis Sacerdotibus* se
 accepisse memorat, permutationem aestatis
 in hyemem causam esse, cur Nilus quotannis
 exundet: Nam quando nobis, qui sub can-
 cro degimus, aestas ingruit, habitantibus sub
 capricorno hyems adest, quò fit, ut inde ad-
 vectus Nilus, continuis pluviis auctus, incre-
 scat, & ruptis alveis latissimè spatietur.
 Haec verò omnia nimio *Stagirita* amo-

rint viribus *Sirii*. Valdè infuper in
cond

re excoecatus *Conringius* aut non ani-
madvertit aut dedita opera suppressit,
ut laudibus majoribus mactaret *Aristo-
telem*, qui vel solis ingenii divini viri-
bus fretus vel à quodam *Thrasylce* edo-
ctus, verius rationem incrementi Nili
annui rejecerit in pluvias continuas,
in extremis *Aethiopiae* aestate cadentes.
Hanc verò hypothefin jam diu ante
tempora *Aristotelis Aegyptiis* notam fu-
isse, evincit infuper clarissimum *Diodo-
ri Siculi* testimonium: *Philosophi*, inquit,
in *Memphi* causam incrementi Niliaci adstru-
unt, confutatu magis difficilem quàm proba-
bilem, cui tamen multi adfensum praebent.
Terram namq; faciunt tripartitam, ut una
pars sit in orbe nostro, altera, quae contra-
ria habeat anni tempora hisce locis: Tertia
inter duas istas propter aestum inhabitabilis.
Si itaq; Nilus se extolleret hyemis tempore,
ex nostra Zona incrementa fluxus capere
ipsum constaret, quia tunc maxime apud nos
pluit. Sed cum è contrario per aestatem in-
tumescat, credibile est, opposita orbis regione
tempestates hyemales exoriri, undarumq; il-
lic redundantiam ad orbem nostrum deferre.
Agatarchides Cnidius proximè ad veritatem
accessit. Is enim memorat, quotannis in

conditum esse, quod (p) ignem crediderint

G 4

Aethiopiae montibus pluvias existere continentes à retrogressionem solis aestiva usq; ad diei & noctis aequationem autumnalem. Ex quibus proinde omnibus luce meridiana adparet clarius, Aegyptios diu ante Aristotelem non sciscitatos tantum causam inundationis annuae Nili, sed & eandem in imbres Aethiopiae aestivos retulisse. Conferatur Isaac Vossius de origine Nili.

(p) Non mirum certè, *Aegyptios* de natura ignis aliarumq; rerum naturalium tam obscure locutos esse, quippe quibus solemne erat, omnem reconditorem doctrinam symbolica ratione tradere, & veluti per aenigmata, ne in vulgus emanaret. Qua de re eleganter *Plutarchus* Libr. de *Isid. & Osrid.* *Sacerdotes Aegyptii*, inquit, ex quibus plerumq; reges eorum creabantur, omnem suam sapientiam fabulis occultabant, quod satis declarant, dum *Sphinxes* plerumq; collocabant ante templa, eo ipso satis innuentes, suam rerum Sacrarum doctrinam consistere perplexa & sub involucri latente sapientia: Hinc fanum *Minervae*, quod *Sai* est, hanc habebat inscriptionem: EGO SUM OMNE, QUOD EXISTIT, EST ET ERIT;

runt esse belluam quandam animatam, aquam
superstitiosa religione venerati sunt, ter-
rae divinitatem adscripserint, nilum ad-
pellaverint *Ostridem*, terram *Isidem* &
oceanum *Typhonem*. Minimè praeterea
tolerandum, quod docuerint, propterea
Sacerdotes Aegyptios (q) sale abstinuisse,
quod *Typhonis* spumam esse crediderint:

(r)

Meumq; Peplum nemo adhuc morta-
lium detexit.

- (q) Salei mensis *Sacerdotum Aegyptiorum* in-
ferre nefas quidem erat, non, quod
spumam *Typhonis* esse crederent, prout
Convingio videtur, sed quod vim aphro-
disiacam possideret & ad impuram ve-
nerem stimularet, qui tamen perpe-
tuae castimoniae sese devoverant:
Etiam si enim sal substantiam feminis
propriè non augeat, sed idem saltem
turgidius, acrius atq; spirituosius red-
dat: Disponit tamen vel ad ejusdem or-
gasmum vel in partibus genitalibus
pruritus insolitum & titillationem ex-
citatur, atq; hinc ad salacitatem maximè
disponit: Hinc medicis non potest esse
ignotum, aquas minerales sale foetas
à sterilitate promptè vindicare mulieres:
Hinc canes ad generandum inertes,

(r) Ab esu piscium abhorruisse, quod pisces marinos *Typhoni*, *Niliacos* *Osfridi* sacros esse vanè sibi persuaserint; Coe-

G 5

pas

dato sale copiosiore, redduntur salaces: Hinc oves aquam falsam bibentes vel lambentes maturius coeunt; Et *Plutarch. in Sympos.* auctor est, eodem respexisse Poëtas, qui venerem geniturae principem è Salo natam fuisse finxerunt, nihil aliud per salum intelligentes, quàm vel salem vel mare falsum. Hanc ob causam Dii marini ab antiquis omnium petulantissimi fingebantur, ipsumq; sanum veneris in portu maris ab aruspibus poni jubebatur. Quae omnia eò collimant, salem foecundum salacitatis parentem esse. Hinc ergò, ut *Plutarch. Sympos. Libr. VI.* rectè infert, *Aegyptiorum Sacerdotes* cum castissimi sint, sale in universum abstinuerunt, sicq; egregium Philosophiae suae specimen ediderunt, ex quo nihil vanitatis, nihil magicæ superstitionis elucet.

(r) Commentitia & *Conringio* penitus indigna sunt, quae adfert, dum rationem reddere laborat, quare *Aegyptiorum Sacerdotes* piscium esu abstinuerint; Id enim non fecerunt, quod pisces mari-

pas, (s) fabas, pisa aliq; legumino-
sa non violasse, quod in ipsis quoq; plan-
tis & fructibus aliquid divini agnove-
rint. Meras esse ineptias, quod omni-
bus ferè animalibus, simiae, hirco, cro-
codilo, ciconiae, draconibus &c. (t)
vim divinam adscripserint. Impium &
ab

nos *Typhoni & Niliacos Osfridi* fortè sa-
cros esse crediderint : Sed quod ob
carnem humidiorum, molliorem ac vi-
scidiorum multum excrementi gene-
rent. Unde *Clemens Alexandrinus Strom.*
Libr. VII. non injuria dicit : *Maximè ab-*
stinent à piscibus (sacerdotes Aegyptio-
rum) quia carnem reddunt humidam.

- (s) Quare iidem *Sacerdotes Aegyptii* vitave-
rint legumina, fabas, ciceres, pisa &c.
ratio non est, quod aliquid divini in
iis agnoverint, prout *Juvenali*, strenuo
aliorum Irrisori visum fuit : Sed quod
flatulentiam gignendo turbent medi-
tationes & ad impuram quoq; vene-
rem sollicitent, sicuti testimoniis ex
Plutarcho antea adlatis manifestum est.
- (t) Coecus sit oportet, qui non videat, non
fuisse adeò simplices ac stolidos *Aegy-
ptiorum Sacerdotes*, ut simiam, croco-
dillum vel simile animal pro DEO a-

ab omni sincera veritate alienissimum esse, in characteribus atq; figuris corporum, virtutem usq; adeo mirabilem latere, ut ipsos quoq; DEOS cogere queat. Gravius adhuc lapsos esse *Aegyptios* in explicandis facultatibus (u) fide-

gnoverint aut coluerint: Sed sub hisce potius fabulis, sicuti antea ex *Plutarcho* adnotavimus, magna latebant mysteria. His conformia sunt, quae apud *Lucianum* in DEORUM convivio leguntur, ubi Momus sequentem in modum in *Aegyptios* invehitur: *Pudet recensere ciconias, simias, hircos & alia his absurdiora, quae nescio quomodo ex Aegypto in coelum migrarunt: Cui tamen respondet Jupiter: Pleraq; O Mome, aenigmata sunt, non omnino à profanis irridenda.*

(u) Quotiescunq; sideralis scientiae cultura tribuitur *Aegyptiis*, toties non Astrologiae, sed Astronomiae mentio fit, inter quas tamen magna intercedit differentia: Quamvis ex testimonio *Diodori Siculi* haud obscure liceat colligere, utramq; ab *Aegyptiis* fuisse conjunctam: Ita enim verba ejus habent. *Aegyptii accuratissime siderum constitutionem & motum observant, planetarumq; etiam motus &*

fiderum coelestium, eorumq; inprimis
 vi divinatrice, cum tamen astrologia
 divinatoria à *Pico Mirandulano* aliisque
 artium omnium vanarum facile princeps
 habeatur. Si quid ergò veri habuerint
Aegyptiorum praedictiones, illud omne
 astrologicae Doctrinae minimè tribu-
 endum, sed occultis potius Daemonum,
 quos DEORUM loca coluerint, sugge-
 stionibus, in acceptis referendum fuisse.
 Notissimum enim esse, *Sacerdotibus Ae-*
gyptiis maximè familiarem cum Dae-
 monibus intercessisse consuetudinem.
 Quid ergò secundum *Conringium* est,
 physicam impietate magica infectam &
 inanibus commentis inquinatam esse,
 si hoc non est?

§. XXVII.

*circuitus & stationes, & uniuicuiusq; vires
 circa ortus animalium, quae bona aut mala
 efficiant, cupidè & impense adnotarunt, &
 saepè eventuros vitae casus praedicientes ho-
 minibus vel pecoribus ingruituros praesigni-
 ficant. Terrae quoq; tremores & diluvia
 ortusq; cometarum & quorumcung; cognitio
 humanam excedere facultatem vulgò puta-
 tur, ex longi temporis observatione praeno-*

§. XXVII. Itane verò cum *Aegyptiis* eorumq; decantata sapientia egit *Conringius*, sicuti sincerum & cordatum decebat Historicum? Vereor sanè, ne fides ejus admodum nobis suspecta sit futura, postquam non pauca in scenam produximus specimina, in quibus sincerus iste candor ubiq; desideratur. *Conringius* enim, ut auctoritatem *Aristotelis* & univèrsae Philosophiae Graecanae eò sublimius elevaret, nihil non molitus est, ut universam *Aegyptiorum* sapientiam infringeret, & Philosophiam imprimis naturalium vanitatis superstitiosae argueret, notamq; (w) magiae daemo-

scunt. Accedit, astrologiam veterum, diuturnis quippe observationibus ad-quisitam plus fortè veritatis complexam, quam hodiernam judicariam, utpote vanissimam & infinitis mendaciis scatentem. Ut sufficientes habuisse videatur rationes *Picus Mirandulanus*, qui Astrologorum vanitates gravissimè omnium perstrinxit & ludibrio publico exposuit.

(w) Antiquitus omnes totius orientis Sapientes, quorsum imprimis *Chaldaeos*, *Ara-*

daemoniacae turpissimam eidem inureret. Alius verò indolis eandem fuisse,

bes, Persas & Aegyptios referimus, vocabantur Magi, licet nonnunquam à diversis gentibus diversa acciperent nomina. Ita enim Cyrillus Libr. IV. adversus Julianum p. 133. refert : Philosophati sunt, inquit, apud Aegyptios, qui Prophetæ (aliàs Sacerdotes vocavimus) dicebantur. Quin etiam Assyriorum sunt Chaldaei, Gallorum Druides & Bactrorum Persicorum Samanaei & Celzarum non pauci, & apud Persas MAGI & apud Indos Gymnosophistæ. Ergò Magorum nomine veniebant olim Persarum Philosophi, penes quos rerum tam divinarum quàm humanarum reconditior erat doctrina, licet successu temporis in abusum verbum innocens vocabulum veneficii notionem induerit. Hinc verò sequitur, Magiam antiquissimis temporibus nihil fuisse aliud, quàm ipsam Philosophiam five arcaniorum rerum divinarum humanarumq; scientiam. Atq; ex horum numero fuèrunt, qui Bethlehemum profecti sunt, novum Hebraeorum regem adoraturi. Vid. Cellarii disput. de Magis Bethlehemum profectis ex oriente, duce stella. Tales fuère, à quibus Moyses

fuisse, sufficienter, nî fallor, ipsi ostensum

sapientiam suam hausit in *Aegypto*. Tales etiam fuere, cum quibus arctissimam habuit conjunctionem *Josephus*, ducta in matrimonium *Putipharis*, Sacerdotis *Heliopolitani* filia, sicuti jam alibi observavimus. Quae cum ita sint, non levis sanè proterviae fuerit, omnibus totius *Aegypti* sacerdotibus sceleratae magiae crimen imputare, etiamsi ultro concedat *Borrichius*, eam temporum istorum infelicitatem fuisse, ut non *Aegyptiorum* tantùm aliqui, sed & *Babylonii*, *Phoenices*, *Persae* infami hoc crimine fuerint contaminati, ne ipso quidem populo *Hebraeo* excepto. Interim operose demonstrare contendit acerrimus ille *Aegyptiorum* insectator *Conringius de Medic. Hermet. Libr. I. Cap. XIII.* omnem eorundem magiam non naturalem sed Daemoniacam fuisse: Eò quod ipsimet in rebus naturalibus vim quandam *ὑπερφυσικὴν* agnoverint, & effectus magici ipsissimas naturae vires longissime superaverint: Ubi admodum difficile fuerit, in uno vel altero exemplo ostendere, quousq; se extendant vires Naturae. Quis enim certos eidem limites constituet, aut sphaeram, ultra

fum est ab (x) *Olao Borrichio*. Super-
 sunt verò praeter ea, quae modò adlata
 sunt, alia adhuc scientiae physicae *Aegy-
 ptiorum* haud obscura testimonia. De
 quantitate Lunae ac terrae teste (y) *Plu-
 tarcho* sic judicant *Aegyptii*: Lunae scil.
 quantitatem septuagies bis contineri in
 terrae quantitate. Eclipses Lunae re-
 ctius explicuere quam *graeci* vel ullae
 aliae antiquarum nationum; Dicunt
 enim

quam ejusdem energia non extendatur?
 Haec enim indefinitè major, quam in-
 tellectus humanus unquam dignè com-
 prehendere valet. Hinc multi prae-
 stantissimi Philosophi criminis magici
 suspicionem incurrerunt, quod ultra
 vulgus sapere & vires Naturae curio-
 sius explorare in animum induxerint.
 Vid. *Gabrielis Naudaei Catalogum virorum
 magiae falso suspectorum*. Quod verò
 objectionem de *Magis Pharàonis* eorum-
 que praestigiis attinet, quarum in Sa-
 cris historiis mentio facta est, ad eam
 satis responsum est ab Illustri *Thoma-
 so in Diss. de Crimine Magiae*.

- (x) De Hermetica Aegyptiorum & Chemi-
 corum sapientia Cap. VIII.
 (y) Libro de facie in Orbe Lunae.

enim contingere defectum talem, cum in terrae umbram incidit Luna. Materiam esse principium omnium rerum, & ex ea deinceps quatuor Elementa, esse discreta. Mundum uti genitum; sic & corruptioni obnoxium esse, & ad sphaerae similitudinem rotundum. (z) Stellae esse ignem, quarum temperata commixtione cuncta in terra nascantur. (a) Immortalitatem animae primi omnium

H

mnia

(z) Vid. Diog. Laert. de Vitae philosophorum Prooem. Segment. 10. & 11.

(a) Immortalitatem animae agnovisse Aegyptios concedit quidem *Conringius*, clarissimo *Herodori in Euterpe*, *Ψυχὴν ἀνθρώπων εἶναι ἀθάνατον*, testimonio convictus: Sed tamen propterea magnoperè laudandos non esse, quod idem aliae quoque gentes, paucis exceptis, non videantur ignorasse: Cui tamen meritò opponit *Borricius*, unam istam scientiam omnibus *Stagiritae* monumentis longè esse praeclariorem, & plura in istis suis sacrorum tenebris vidisse Aegyptios, quàm *Aristoteles* toto ingenii sui molimine adsequi unquam potuerit. Quae verò de metempsychosi addit *Conringius*, ea tanquam insufficienter

mnum paganorum adstruxere, ex quorum deinde fontibus suam de animae immortalitate doctrinam hausere *Pythagoras, Democritus, Plato* aliiq; , qui peregrinationibus eum in finem in *Aegyptum* institutis ex illorum fontibus genuinos hujus sapientiae rivulos biberunt. In (b) reformandis lapidibus imitandisq; per artificium gemmis naturalibus miracula praestiterunt *Aegyptii*, sicq; praecleara scientiae suae physicae & quidem non *speculativae* tantum, qui perversus modernorum physicorum mos est, sed & *practicae*, exhibuere specimina.

Natu-

demonstrata mittimus. Praeclarius enim de animae statu post mortem, sensisse *Aegyptios*, multis aliorum testimoniis clarum fecit *Borrichius*.

(b) Hoc artificium reformandi gemmas imitandisq; per artem naturales, cognitum fuisse *Aegyptiis*, prolixè probat *Borrichius de Hermet. Aegyptior. sapientia Cap. III. §. XXII.* eumq; in finem producit in scenam tabulas *Hermetis Smaragdinas*, quibus arcanioris Chemiae leges inscripisse dicitur, & *Serapin Colosseum* è Smaragdo novem cubitorum,

Naturam quoq; animalium ipsis non fuisse incognitam, docet egregium artificium cicurandi bestias etiam ferocissimas, ut non solum pacificè inter se viverent, sed & ipsis hominibus mansuerent. Taceo (c) *calices alassontes*, ipso auro pretiosiores, quos rarissimi fuisse artificii lubens agnoscit *Salmasius*.

§. XXVIII. In *physiologia* quoq; & *pathologia medica* pro indole temporum, in quibus vivebant, fuisse laudabiles *Aegyptiorum* conatus, vel ex eo solo constare

H 2

re

quales ingentes *Smaragdos* naturam unquam produxisse, nulla fide historica constat.

- (c) *Calices Alassontes* erant pocula vitrea, diversis metallorum calcibus tincta, atq; inter *Aegyptios* magno olim pretio habebantur, & à Sacerdotibus secretiori artificio parabantur, quod hodiè inter res deperditas refert *Borrichius de hermet. aegypt. sap. §. XX*. Neq; enim *Antonius Neri* in eximio scripto *de arte Vitraria* ad istam veterum perfectionem pervenisse, etiamsi non vulgaria ipsum praestitisse, non sit diffidendum.

re potest, quod secundum (d) *Plinii* testimonium ipsi quoq; Reges mortuorum corpora ad scrutandos morbos fecerint; Ubi in proclivi est cogitare, ipsos frequenti hoc exercitio non solum adcuratam partium humani corporis historiam haud dubie sibi adquisivisse, atq; adeo in *Anatomia*, praecipue vero *Ossiologia* (e) teste *Galeno* digne proficisse, sed & indolem morborum, quibus homines denati erant, adcuratius investigasse, sicq; in *physiologia* aequè ac *pathologia* non vulgares fecisse progressus. Caeterum ex quatuor elementis omnia animantium corpora & ipsa quoq; humana conflata esse, *Aegyptiis* visum est, ficuti

(d) *Hist. natural. Libr. XIX. Cap. V.*

(e) *De adminiculis Anatomiae Libr. I. Hoc autem sit opus tuum, inquit, hoc studium, ut non librorum modo lectura, verum sedula etiam inspectione fideq; oculata cujusq; Ossis humani speciem accuratè perdiscas. Quod quidem Alexandriae multò facilius facies, ubi medici Ossium disciplinam auditoribus ante oculos exponunt. Pertinet huc consuetudo de sceleto mensis illato, secundum quam teste *Plutarcho Sept. Sap.**

sicuti superius jam ex (f) *Diogene Læ-
ertio* adnotavimus. Masculum in ope-
re generationis habere se activè, foe-
mellam verò merè passivè, *Aegyptiorum*
dogma est, sicuti quoq; tota doctrina
de annis climactericis iisdem in accep-
tis referenda. Frequentissimam mor-
borum causam in cibis, vel potius cibo-
rum abundantia residere, ad mentem
recentissimorum medicorum adserue-
runt, quia nihil certius, quàm edendi
ac bibendi intemperantiam plerosque
morbos gignere. Unde aucta successi-
vis temporibus hominum luxuria, plu-
res etiam morbi eosdem adfligere coe-
perunt. Et hinc medicinae solertius
inquirendae (g) nova sese causa offert.

H 3

Quae

*convivio p. 148. solebant Aegyptii scele-
ton mensae convivantium inferre eos-
demq; hortari, ut meminerint, se non
ita multo post tales fore.*

- (f) Prooem. Segment. 10. *Φάσκων τε ἀρ-
χήν μὲν ἄνω τὴν ὕλην, εἶτα τὰ τέσσαρα
στοιχεῖα ἐξ αὐτῆς διακριθῆναι, καὶ ζωὴν
τίνα ἀποτελεσθῆναι.*
- (g) Nova hic sese offert medicinae inveni-
endae causa, sc. luxuria & vita volu-

Quae verò de nervulo quodam à corde in digitum finiftrae manus, illum scilicet qui proximus est minimo, pergente, nugantur *Aegyptii*, ipsis tanquam primis Medicinae inventoribus in prima ista artis infantia condonanda sunt. Similiter etiam, quae de divisione corporis humani in triginta sex partes comminiscuntur, dummodò verè *Aegyptiaca* sint, quod praetendit *Conringius*, ob dictam rationem veniam merentur.

§. XXIX.

ptuosa; Unde etiam homines post diluvium non amplius antediluvianorum adsequebantur aetatem: Egregiè hac de re loquitur *Hieronymus Mercurialis Lib. I. Cap. I. de arte gymnastica*: Quamdiu, inquit, homines paucissimis rebus contenti laetas mensas & opipara convivia non cognoverunt, propinationisq; post inductam paulatim consuetudinem penitus ignorarunt (id quod primis illis seculis extitisse memoriae proditum est) morbi neq; apparuerunt, neq; etiam eorum nomina innotuerunt, sicuti usq; ad tempora *Socratis* destillationum, quas *Graeci* *κράση* dicunt, nomen, quo nihil hodiè frequentius est, ignoratum esse tradidit *Plato*. Postquam verò intemperantiae nefanda

§. XXIX. Quod ὕλην ἰατρικὴν Αἰγυπτίων attinet, nullum est dubium, quin eidem sedulam quoq; operam navaverint, cum non solum *Aegyptus* (h) variarum plantarum & ad medicum & domesticum usum aptarum feracissima sit, quarum brevem catalogum exhibuit (i) *Borrichius* & pleniore descriptione prosecutus est (k) *Prosper Alpinus*.

H 4

quarum-

lues, coquorum exquisitae artes, delicatissima epularum condimenta, vinorumq; peregrinae temperaturae inter homines irrepsere, morborum simul varia continuo genera succrescentia, ad inveniendam medicinam eos coegerunt: Qua semper carere profecto licuisset, nisi humana vel potius ferina ingluvies, omnium vitiorum soboles, ejus usum omnium maximè necessarium effecisset.

(h) Ita enim *Homerus Odyss.* Δ. canit:

Αἰγυπτίη, τῇ πλείστα φέρει ζείδωρος ἄρβρα
 Φάρμακα, πολλαμὲν ἐσθλά μειγμένα,
 πολλαδὲ λυγρὰ.

I.e. *Fertilis Aegyptus rerum medicamina mista,
 Optima multa, sed & deterrima plurima profert.*

(i) De *Hermet. Aegyptior. Sap. Cap. IV.*

(k) De *Plantis Aegypti.*

quarumq; non exigua pars hodieq; in pharmacopoliis nostratibus adservatur; Sed & varia animalia eorumq; partes in usum medicum traxerint. Taceo ipsam quoq; terram Aegyptiam, viribus medicamentosis foetam, solertia medicorum deprehensam esse, neq; alia ad materiam medicam necessaria, atq; ex regno minerali petenda, ipsis defuisse, uti sunt sal ammoniacum, nitrum, alumen, magnes, corallia, succinum lapidumq; pretiosorum fragmenta. Videat itaq; *Conringius*, qui quaevis *Aegyptiaca* acerbius insectatur, quomodo temeritatem suam excuset, *Aegyptiis* praeter meritum imputando, quasi pleraeq; plantae, quibus usi fuere, neutiquam naturali quadam virtute, sed plane supernaturali & ordinarias Naturae vires longissime superante, fuerint operatae: Illud enim *Homeri* (1) *Nepenthes vires*

(1) Mirabiles quidem sunt, quas de *Helenae* *Nepenthe* praedicat, virtutes *Homerus*: Esse enim absq; dolore & ira, omnium suorum malorum oblivisci, nullas profundere lacrymas, etiam si oculis quis

res suas à NATURA non habuisse;
H 5 (m)

spectet, matrem patremq; fratrem, carissimumq; filium ferro trucidari, id quidem non immeritò in admirationem imò stuporem conjicit, causam naturalem ignorantes: Omnes autem naturae vires ejusmodi stupendos effectus penitus superare, quin magicos esse & supernaturales, quis praeter *Conringium* affirmabit? Oportet enim omnis adparatus materiae medicae valdè imperitum esse, qui nesciat, succum papaveris turcici, unde opium paratur, quòq; ante praelium utuntur Turcae, feroces eosdem reddere, ut malorum omnium ac periculorum sive praesentium sive futurorum ignari coeco impetu ruant in hostem. Quid de *Datura*, quam *Veslingius* utiq; plantam *Aegyptiacam* esse agnoscit *Observationibus in Prosperum Alpinum*, dicam, cujus usus, uti multis fortè recenti adhuc haerebit memoria, in vicina quadam Aula in Magnatum oblectationem miras pepererat praestigias, aequè fortè mirabiles, ac illud *Homeri* *Nepenthes*. Audiamus unicum saltem *Hug. Linscolani* C. LXI. testimonium de *Daturae* viribus, & illud *Homericum* *Nepenthes* nulla alia quam

(m) Moly quoq; Homericum facultate
penitus supernaturali egisse; Cuncta su-
perfitio-

naturali virtute operatum fuisse, faci-
le agnoscemus. *Herbae hujus*, inquit
Linscotus, *Lusitanorum ac Indorum mulie-*
ribus frequens est, quam maritis ignavis propin-
ant, ut securè adultero copiam nefandae
libidinis faciant. Ita marito praesente ac
apertis spectante oculis, verum fatuo risu in-
mentis alienationem coniecto, communi pro-
verbio horrenda illa cornua instruunt, qui-
bua conjugem prostituto geniali thoro infam-
ant. Et cap. XXXI. idem Linscotus
ita pergit: *Ex semine Datroae (Daturae)*
herbae succum educunt foeminae, quem dein-
de potui miscent maritisq; propinant. Illi
veluti emotae mentis homines in risum sol-
vuntur sine apprehensione ullius rei, aut so-
mno occupantur velut animae experte. Tum
parata securitate libidinis, praesente marito,
eog, tamen non recognoscente, conjugem ama-
tor dedolat. Durat aliquando potionis hu-
jus vis per viginti quatuor horas. Ablutis
autem frigida pedibus, prisci sensus redeunt,
nulla tamen altarum rerum tempore illo po-
tionis memoria. Quid ergò Helenae illud
Nepenthes habuit mirabile, quod non
pariter in Opio vel datura deprehenda-
tur? Haec verò si effectus suos, utut

perfititione foedata fuiffè, unde quaefò
demonftrabit? Non enim ftatim omnia,
quorum rationes non intelliguntur, fu-
perfititionem aut magiam redolent.

§. XXX.

admiratione dignos, exhibeant virtute
naturali, quidnì etiam *Nepenthes Home-
ricum*?

- (m) Descriptionem hujus herbae reliquit
nobis *Plinius Hift. Nat. Lib. XXV. C. IV.*
*hifce verbis: Laudatiffima eft herbarum Ho-
mero, quam vocari à Diis putat Moly, &
inventionem ejus Mercurio adfignat, contra-
que fuma veneficia demonftrat. Et Cap.*
X. Contra haec omnia magicasq; artes erit
primum illud Homericum Moly. Hoc enim
*Ulyffem Mercurius munivit adverfus Cir-
ces effafinationes. Quae verò hic*
iterum confequentia, quam nectit,
*Conringius? Moly Homericum laudatiffi-
mam habuit virtutem contra veneficia*
*magica: E. ipfum non alia quàm ma-
gica facultate polluit. Vereor, ne hanc*
confequentiam rideant Logici noftri:
*Nondum enim in hunc usq; diem foe-
da illa fuperfitio ex animis vulgi, imò*
*plurimorum medicorum potuit eradi-
cari, multas herbas vi quadam pollere*
*adverfus incantationes magicas, qua-
rum tamen operandi ratio quin fit ma-*

§. XXX. Ad medendi rationem *Aegyptiorum* devoluti nihil deprehendimus, in quo eorundem industriam desiderare jure queamus. Docebant *Aegyptii*, plerosq; morbos ex mala victus ratione frequentissimè oriri; Hinc usum (n) *clysmatum*, quorum testibus (o) *Diodoro*

ximè naturalis, nemo hodiè dubitat.
Vide *Wedelii Opiologiam*.

- (n) Usus clysterum tanquam antiquissimi ac tutissimi remedii jam laudatur tempore *Plutarchi de fortuna p. 134.* hunc in modum: *Medicati vomitus corpori ceriò noxam perniciemq; adferunt: Ubi autem adstricta fuerit alvus, nullam ad eam laxandam medicamentum ita valet, uti cibi nonnulli, qui & molliter eam irritant & solvunt placide, quorum & pericia familiaris & doloris vacuus est, quibus si non moveatur, adhibendus potius est clyster, quàm medicamenta conturbantia ac corrumpentia, quae nonnulli arripiunt.*
- (o) *Libr. I. Cap. 82.* ubi sic loquitur: *Morbos ut antevertant (Aegyptii) clysteriis & potabilibus quibusdam purgantibus, jejuniisque & vomitu corpora medicantur, idq; vel in singulos dies repetunt, vel triduum aut quatrimum interponunt. Circa quae ul-*

doro atq; (p) *Herodoto* citra dubium primi inventores sunt, summoperé commendârunt. Cumq; non omnes aequa promptitudine per inferiora purgari observarent, subinde Vomitoriis quoq; malo succurrere tentabant. Emplastris quoq; & cauteriis feliciter utebantur *Aegyptii*. Neq; dubium est, veteres *Aegyptios* multum quoq; detulisse missionibus

tima *Diodori* verba meritò observat *Borrichius* *Libr. de Hermet. Aegypt. Sap. Cap. VII. §. III.* eam non esse *Diodori* mentem, quasi *Aegyptii* vel quotidie vel tertio quòque die toto anno vel vomuerint vel clysmatis usi fuerint: Quis enim sanæ mentis homo de populo laboriosissimo, qui nequidem inter aegrotandum otiosus erat, sibi persuaderet, eum cacando vel vomendo totum vitae suae tempus consumpturum fuisse? Sed tantum, quotiescunq; spontaneae lassitudines aut vitia diaetae instare, praenunciabant. Id enim & ratio dicitur, & verba *Diodori* legitime explicata innuunt. Nemo autem Sapiens vel quotidie vel tertio quòlibet die illud potest vel vult antevertere, quod legitime timere non potest, nisi post

nibus sanguinis per venas, arterias, cucurbitulas, imò & variarum partium specialium v. g. aurium scarificationibus: Imò nec hospites fuisse in Chirurgia variisq; operationibus manualibus adornandis, docent *inustiones* Aegyptiis frequentissimae, variis in partibus institui solitae; De quibus omnibus evolvere licebit *Prosperum Alpinum* de Medicina *Aegyptiorum*. Quis enim haec aliter quàm antiquissimorum *Aegyptiorum* monumenta consideraverit? Utut *Alpinus* recentior fuerit scriptor. §. XXXI.

luculentum errorem. Aliunde enim, ex *Herodoto* sc. constat, singulis tantùm mensibus triduo sese purgasse vomendo atq; intestina diluendo, sanitatis conservandae gratia; Existimantes quippe, omnes languores hominibus creari ex cibis, quibus aluntur, non tam qualitate quàm quantitate peccantibus. In hac enim *Aegyptiorum* consuetudine nullam fuisse absurditatem, ipsa *Hippocratis* nostri praxi patet, qui *libro de insomniis* jubet, *pleniori victu usus bis quòvis mense vomere*. Eandem clysterum originem agnoscit quoq; *Plinius Hist. Nat. Libr. VIII. Cap. XXVII. Si-*

§. XXXI. Ipsam verò *praxin medicam* magna non solum dexteritate sed & successibus haud infelicibus exercuerunt *Aegyptii*. Quidnî enim singularem in medendo peritiam atq; dexteritatem acquisivissent *Aegyptiorum* medici, quorum humeris non universum artis exercitium incumberebat, sicuti nostris moribus solemne est, sed (q) *singulorum*

mile quiddam, inquit, & volucris in eadem Aegypto monstravit, quae vocatur Ibis; Rostri aduncitate per eam partem se perlucens, qua reddi ciborum onera maximè salubre est. His adstipulatur Plutarch. de solertiâ animal. p. 974. Sed & Ibis, inquit, proluotionem alvi per intestinorum ultimam extremitatem ingesta marina aqua se purgantis, animadvertisse & imitati dicuntur Aegyptii: Et sacerdotes, cum se conspergendo lustrant, aqua ad hoc utuntur, è qua Ibis biberit, quod infestam aut insalubrem nullam haec aquam tangat avis.

- (p) *Libr. II. Historiar. ubi narrat, Aegyptios singulis mensibus tantum triduo sese purgasse vomendo & intestina diluendo.*
- (q) *Hanc medicinae olim in Aegypto conditionem fuisse, discimus ex Herodoto:*

rum morborum singuli constituti erant medici: Quantum enim modernorum πολυπραγμοσύνη valeat in retardandis artium incrementis, tristis quotidie loquitur experientia. Ex *Lærtio* novimus, (r) *Euripidem* (non (s) *Platonem*) à facer-

Ille enim in *Euterpe* de moribus & institutis *Aegyptiorum* verba faciens ita inquit: ἡδὲ ἰατρικὴ κατὰ τὰδε σοφὶ δέδοται. Μῆς νέσθ' ἕκαστος ἰητρος ἔστι καὶ ἔργων, πάντα δὲ ἰητρῶν ἔστι πλέα. Οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστῆσιν, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδυῆ, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νέσων. Jam verò apud *Aegyptios* medicina hunc in modum distributa est, ut singulorum morborum singuli sint medici, non plurium. Itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii partium alvi, nonnulli morborum occultorum. Haec etiam vox est *Euripidis* apud *Diogenem Lærtium* *Libr. III. Segm. 7.* dicentis: *Aegyptios omnes medicos esse.*

(r) Admodum operosus hic est *Conringius*, ut demonstret, non solummodo universam *Aegyptiorum* medicinam magica

Sacerdotibus *sola aqua marina* suam recuperasse

I

foeditate infectam, sed & ipsam *Euripidis* sanationem per aquam marinam ejusdem fuisse in doli. Si enim, quod communiter dicunt, verum est, *Euripidem* tunc temporis laborasse *hydrophobia*, ex morfu canis rabidi inducta, nihil certè aut sanae rationi aut creberimis Practicorum observationibus convenientius est, quàm curatio ejusdem per subitanam praecipitationem in aquam sive dulcem sive marinam. Haec enim praxis inter Medicos etiam modernos frequentissimè & optimo quidem cum successu administratur. Ita enim *Forestus Schol. ad Obs. 28. L. 10.* *Nostri*, inquit, *demorsos à cane rabido ad oceanum mittunt, ut ibidem aquae marinae immergantur, idè, in principio vulnere inflicto, antequam in hydrophobiam incidant.* Quid ergo? An *Forestus*, qui pro eodem morbo idem commendavit remedium, propterea medicinam professus est magicam? Vel an praxis infinitorum medicorum magiae suspecta est, quod aquam marinam hydrophobicis salutarem esse sustineant? Vix crediderim: Interim novum non esse hoc remedii genus, discere possumus ex *Celso*, qui

perâsse fanitatem. *Cyrum*, famosum
Perfarum Regem ab Archiatris suis de-
relictum,

Libr. V. Cap. XXVII. ita inquit: *Sed unicum tamen ὑποφοβίας remedium est, nec opinantem aegrum in piscinam non ante ei provisam projicere, & si natandi scientiam non habet, modo mersum bibere pati, modo attolere, si habet, interdum deprimere, ut invitus quoq; aqua satietur; Sic enim simul & furis & aquae metus tollitur.* Quid? Quod eadem consuetudo non in Belgio solum foederato, sed & in Gallis adhuc vigeat? In Nosocomio publico Lugduni in Gallis locus editior monstratur, ex quo furiosi quotidie serena aestate praecipitantur, mox autem fune reducti ad idem postridie compelluntur, balneum, donec deposito furore ad fanitatem mentis pristinam rediisse signis ostenderint. Unde aquam fluviorum dulcem eadem, qua marinam falsam in hoc morborum genere vi pollere, patet. Neq; plus lucrabitur *Conringius*, etiamsi, quae aliorum suspicio est, *Euripidem* tunc temporis scabie pertinaci laborasse haud inviti concedamus: Aqua enim marina egregia quoq; vi pollet cutem scabie defoedatam detergendi & ab immunditie sua

relictum, ab *Amasi Aegyptio* medicum requisivisse ocularium eundemq; obtinuisse, (t) *Herodotus* testis est. Hâc pro-

I 2

inde

liberandi: Cujus rei egregium occurrit exemplum in *Næmano*, Militiae Praefecto in *Syria*, Regi suo quidem percaro, sed simul elephantiasi laborante, qui jussu *Elisaei* septies corpore suo loto in aqua *Jordani* pristinam suam sanitatem recuperavit: Ubi nullatenos cogit necessitas, curationem aliquam supernaturalem, vires naturae, ordinarias transcendentem fingendi, aut miracula supponendi, ubi nulla sunt.

(s) Error iste *Conringii*, non *Euripidi*, sed *Platoni* sanationem à *Sacerdotibus Aegyptiis* per aquam marinam administratam fuisse, non aliunde natus esse videtur, quàm ex textu graeco *Diogenis Laërtii* leviter inspecto: Ita enim verba *Libr. III. Segment. 7.* in vita *Platonis* habent: "Ενθεν τὲ εἰς Ἀιγυπτὸν παρὰ τὰς προφῆτας. "Οὐ φάσι καὶ *Ευριπίδην* αὐτῷ συνακολεθῆσαι, καὶ αὐτόδι νοσήσαντα πρὸς τῶν ἱερέων ἀπολυθῆναι τῇ διὰ θαλάττης θεραπείᾳ. "Οθεν καὶ εἰπῆν:

inde Aegyptiaci nominis fama allecti plurimi celeberrimi Philosophi regionem petiere, ut sacris artis medicae initiarentur. *Pythagoras* philosophiâ non minus quàm medicina & botanica clarus (u) ex columnis *Hermetis* in *Aegypto* multa didicit. Ipse *Galenus* medicorum

Θάλασσα κλύζει πάντα τῶνθρώπων κακά.

I. e. Ab his se in *Aegyptum* (*Plato*) ad *Prophetas* (*Sacerdotes*) recepit, quò & *Euripidem* unâ ajunt secum profectum esse: Atque ibi morbo comprehensum à *Sacerdotibus* marina curatione fuisse restitutum: Quò ex re postea dixerit:

Mare universa proluit hominum mala.

Euripidis enim, non *Platonis*, est dictum illud, quòd in *Iphigenia Taurica* existat: Unde etiam, quae *Aldobrandini* observatio est, *Cicero* in Oratione pro *Sex. Roscio Amerino* hanc *Euripidis* sententiam respexisse videtur, cum dixit: Non sic nudos in flumen dejicere, ne, cum delati essent in mare, ipsum polluerent, quò caetera, quae violata sunt, expiari putantur.

(u) De columnis *Mercurii* partim superius aliquid diximus, partim inferius plura

rum princeps, satis diu in *Aegypto* comoratus est, atq; hinc omnes medicinae tyrones hortatur, ut studii hujus addiscendi causa *Alexandriam* sese conferant. Ad commendationem enim publicam tunc temporis satis erat, si quis *Alexandriae* medicinae operam se navasse profiteretur: *Eudoxus* eandem ob rationem in *Aegyptum* profectus, & per integros XIII. annos cum Sacerdotibus familiariter vixit, sicuti (w) *Strabonis* fide notum est.

§. XXXII. Deniq; peritiam *Aegyptiorum* medicam comprobat quoq; egregium & hodie que vix à (x) ququam imitabile artificium parandi *mias,*

I 3

dicemus. *Pythagoram* autem ex iisdem hausisse scientiam suam medicam atq; Botanicam, apud *Jamblichum de myster. Aegyptior.* videre est, ubi expressis verbis testatur: *Pythagoram* philosophiam suam didicisse in *Aegypto* ex columnis *Mercurii.*

(w) Historiar. Libr. XVII.

(x) Laudabilem quidem operam in Balsamatione corporum perficienda & ad

mias, i. e. per balsamationem siccam ita conservandi corpora seu cadavera de mortuorum, ut ab omni corruptione libera quàm diutissimè conserventur, quam balsamandi methodum prolixè describit (y) *Horodotus*; Etsi eruditi non paucas excerpant circumstantias, quae legibus Anatomicis non respondent, ac proinde fidem *Herodoti* suspectam hoc in passu reddunt. Meris quoq; conjecturis nituntur, quae *Nehemias Grevv* circa modum conditurae *Aegyptiorum* refert.

Ratio-

veterum ἀρχαίων evahenda praestiterunt *Gabriel Clauderus* in *methodo balsamandi corpora* & quidem sine evisceratione hucusq; solita: Item *Ludovicus de Bils*, aliàs *Bilsius* dictus, qui tamen methodum suam tanquam arcaniorem studiosissimè occultavit; *Nicolaus* item *Steno* & *Fredericus Ruyschius*, qui ultimus pariter secretiorem istam artem & sibi & filio suo servat, uti ipsemet saepissimè ore tenus mihi professus est. An verò cuncta ista artificia ad *Aegyptiorum* perfectionem adspirent, alii judicent; Qua de re plenius suo loco.

(y) In *Euterpe*.

Rationes verò, quare cadaveribus condiendis & à corruptione imminente praeservandis tam sedulam impenderint operam *Aegyptii*, optimè exposuit (2) *Kettnerus*; Quarum non infima est, occultus ille animarum per *μετεμψυχωσι* in corpora regressus; Quamvis superius jam evictum sit, *Aegyptios* non solummodò primos animarum immortalitatem agnovisse, sed etiam de statu earundem post mortem longè praeclarissimè sensit. Minus adhuc audiendū, qui in spem futurae resurrectionis hancce corporum condituram factam esse arbitrantur, utpote de cuius certitudine *Aegyptii* solo rationis lumine non factis fuere convicti. Nec propius scopum feriunt, quod eorundem sapientes, principiū *philosophiae Stoicae* inhaerentes, crediderint, tamdiu ab alterius corporis ministerio liberam fore animam, quamdiu corpus pristinum perduraret. Haec enim omnia obscura tantummodò de *metempsychosi* veterum hypothesi

I 4

nitun-

(2) Schediasmate Historico de *Mumiis Aegyptiacis*.

nituntur, quam tamen seriò nunquam admisisse *Aegyptios*, jam antea observatum est.

§. XXXIII. Atq; haec primaria veluti specimina sunt, in quibus universa *Aegyptiorum* medicina consistit. Videamus nunc paucis primos illos statores ac veluti antesignanos, quorum imprimis industria atq; solertia, salutaris medendi scientia haec cepit initia & qualiacunq; incrementa. In quo proinde theatro omnium primi adparent *Hermes* five *Mercurius*, quem nonnulli (a) eundem esse dicunt cum *Chanäano*, filio *Chami*; deinde *Bacchus*, *Affyriorum*, *Indiarum* ac *Lybiae* Rex, qui an (b) idem fuerit cum *Noacho*, disputent alii. Porro *Hammon*, quem (c) vulgò credunt esse *Chamum*, *Noachi* filium; Ac *Zoroaster*, *Bactrianorum* Rex, quem vel ideò inter

- (a) Est haec conjectura *Borrichii de ortu & progressu chemiae.*
 (b) Hanc fortè ob rationem, quod *Noachi* tempore usus vinorum innotuit, quem antea mortales ignoraverant.
 (c) Judice *Vossio Libr. de Idololatria.*

inter Medicos referre non dubitant, quod artes magicas, quibus cum antiquorum medicina arctissima erat communio, invenisse perhibeatur. Omnes verò ac singulos ob singularem, qua pollebant, medendi peritiam, (d) in Deorum numerum referre grata antiquitas non erubuit.

I 5 §. XXXIV.

(d) Rectè Cellarius Prooemio, Antiquitatibus & Originibus Medicis praefixo, ita loquitur: *Omnis consecratio utilitatibus & beneficiis debetur, à magnis viris in turbam hominum profectis, sine quo commodo non facile reperitur ullus divinitatem hominum, opinione, aut superstitione potius post fata consecutus.* Proinde mirandum quoq; non est, *Aegyptios Reges suos DEORUM loco habuisse; Ita enim apud Diodorum Siculum Libr. I. legimus, Aegyptii Reges suos non secus ac DEOS venerantur & colunt: Nam & eos non sine DEI providentia summo imperio potiri existimant: Et qui maxima beneficia hominibus conferre, volunt ac possunt, eos divinae naturae participes arbitrantur: Unde & apud Ammianum Marcellinum Libr. XXVIII. Cap. VI. legimus, quod iidem quoq;*

§. XXXIV. Ast de singulis dispiciamus adcuratius, de *Hermete*, cognomine (e) *Trismegisto* dicendi initium facturi. Quàm venerabile antiquitus fuerit

omnes casus adversos regibus suis assignare ac vitio vertere consueverint: Non aliam ob rationem, quàm quod eos DEORUM loco haberent, qui proinde cuncta mala ab ipsis avertere & possent & deberent. His adstipulatur *Minucius Felix* in *Octavio* sequentibus verbis: *Aegyptii sanè hominem, quem colant, eligunt, illum unum propitiant; illum de omnibus consulunt, illi victimas caedunt; Et ille, qui caeteris DEUS, sibi certè homo est.*

(e) Quare *Hermes* plerumq; *Trismegistus* vocetur, non omnium eadem est sententia. *Lactantius* à multarum artium atq; scientiarum inventionem nomen ipsi tributum esse existimat: Ita enim *Lib. 1. divin. instit. C. VI.* inquit: *Hermes tamen est homo, fuit tamen antiquissimus & instructissimus in omni doctrinae genere; Adeò ut ei multarum rerum & artium scientia TRISMEGISTI cognomen imponeret.* Alii putant, *Trismegistum* vocatum fuisse *Hermetem*, quod triplicem processum chemicum invenerit; Sed hi inepti sunt: Multò

fuerit *Hermetis* nomen, vel exinde patet, quod unanimi ferè antiquissimorum populorum, *Aegyptiorum*, *Phoenicum*, *Graecorum* atq; *Romanorum* consensu in numerum DEORum fuerit relatus. Hinc idem est *Hermes*, quem *Phoenices* *Taautum*, *Aegyptii* *Thout*, *Thoth* vel *Theut*, *Graeci* *Hermetem* & *Latini* *Mercurium* vocarunt. Quare miserrimè vapulat *Conringius*, dum comminiscitur, (f) *nullum unquam*

enim probabilius est, à multarum rerum & artium scientia id nominis ipsum adquisivisse. An vero idem sit *Hermes* cum *Hanocho*, quod *Samuel Bochartus* in *Phaleg* L. 1. Cap: 2. credere videtur, id quidem laboriosius probare, extra sphaeram nostram est. Videat interim, quomodo in gratiam redeat, cum *Borrichio*, qui eundem fuisse *Hermetem* credidit cum *Chanäano*, uti paulo ante retulimus: Imò ex *Euseb: Praep: Evang. L. 9.* addiscimus, *Artapanum* ipsi *Moyse* nomen *Hermetis* tribuisse, vel unum eundemq; cum *Hermete* fuisse, quod suo auctori relinquimus.

(f) Miserè hic cum umbra sua luctatur *Conringius*; Si enim nullus unquam *Hermes* extitit, sua sponte cessabunt.

quam *Hermetem* fuisse, sed totum *Trismegisti* nomen fabulosum & mysticum, sicuti pleraq; *Aegyptiorum*, extitisse, quod non denotetur certus aliquis homo, qui revera inter mortales vixerit, & peculiari subsidio Spiritus cujusdem familiaris seu Daemonis ad illum scientiae, & sapientiae gradum adspiraverit, sed mysticè tantum divinam quandam vim hòc nomine significari. Imò licet concederetur, talem fortè inter *Aegyptios* *Hermetem* olim floruisse, eundem tamen Magum turpissimum fuisse; Nec *Aegyptios*.

crimina Magiae ipsi intentata. Si verò Magus fuit, debuit certè existere: Quia non entis nullae sunt adfectiones. Fuisse autem *Hermetem* non hominem tantum, sed & insuper beneficum, optimarumq; scientiarum & artium, in vita communi & utilium & necessariorum, inventorem, miror, quomodo latuerit *Conringium*, virum in historia literaria & veterum omnium lectione versatissimum. Ita enim *Clemens Alexandrinus*, qui ipsemet *Aegyptius* fuit ac proinde eò majorem meretur fidem, *Strom. L. 1. Quin etiam ex iis, qui ali-*

ptios veteres, aut *Phoenices*, aut *Graecos*, aut *Romanos* *Hermeti* ullam artis medicae aut chymicae inventionem tribuisse, imò nec scriptores *Aegyptios* recentioris aevi; Et licet id fortè à nonnullis factum fuisset, inconstanter tamen & contra narrationes majorum id actum esse. Contra *Borrichius*, perspecta argumentorum *Conringianorum* futili-

quando fuere homines in *Aegypto*, opinione autem hominum *Dii*, fuerunt *Hermes Thebanus* & *Aesculapius Memphitanus* &c. Nec inferiori loco habendum est testimonium *Diodori Siculi* *Libr. I.* quod ita sese habet: *Apud Osiridem in maximo ante omnes honore fuit Mercurius (Hermes) eximia ingenii perspicacitate in excogitandis iis, quae vitae communi utilia essent. Hic enim primus, ut ferunt, & communem loquelam articulatè distinxit, & multis rebus nomine destitutis, nomen indidit. Inventor fuit literarum, quae ad DEorum cultus & sacrificia pertinent, ordinavit. Astrorum ordinem, vocum harmoniam & naturam primus observavit. Palaestrae insuper inventor, numerosae concinnitatis & corporis decorè effingendi studiosus artifex. Lyrae à se inventae tres chordas induxit. Graecis*

futilitate antiquissimam *Aegyptiorum* gentem, tanquam omnis Graecae Latinaeque sapientiae magistram, haud immeritò sistit, ac praecipuè *Hermetem* tanquam optimarum artium, Arithmetices, Geometriae, Astronomiae, Astrologiae, Grammatices, Musices &c. inventorem depraedicat, qui & Aegyptiis leges tulerit, eosdemq; à moribus feris ad humanitatem reduxerit, quiq; naturam animalium, metallorum &c. magno studio scrutatus fuerit, atq; adeò immensis beneficiis totam *Aegyptiorum* gentem maectaverit; Proindeq; non citra turpissimam ingrati animi notam, virum optimum atq; beneficum laceratum tantisq; injuriis oneratum esse à *Conringio* concludit.

§. XXXV.

elocutionis magister fuit, unde Hermes nominatus est ipsis. Osiridis deniq; Sacrorum notarius fuit (ιερογραμματεὺς) cum quo is omnia communicabat, & cujus maxime utebatur consilio. Ipse, non Minervā, ut Graeci contendunt, oleae plantam invenit. Et postea: Osiris ad tritici bordeiq; sementem genus humanum edocendum profe-

§. XXXV. Quicquid verò horum sit, propositum nostrum hâc vice non patitur, in haec omnia latius diffundi, utpote quibus demonstrandi animus est, *Hermetem Aegyptium* fuisse Medicum insignem inq; ipsa *Chemia* haud leviter subactum. Si (g) *Clementi Alexandrino* credamus, *Thebis Aegypti* oriundus est, & vixisse videtur circa annum mundi 2000. aetate & *Isidis Osfridis*, cujus consiliarius fuit; Id enim testimonio (h) *Diodori Siculi* patet, qui *Isidem* in Columna sepulchri sui scripsisse, & candidè

Etus Isidi uxori consiliarium adjunxit Hermetem, quod prudentia antestaret caeteros universos. Taceo plura alia auctorum fide dignissimorum testimonia, quae de non Ente loqui non posse, vel leviter tantum attendenti palam fiet. Confer. Jul. Caesar. de Bello Gallic. Libr. 6. Jamblich. de Myster. Aegyptior. & Galen. Orat. suasor. ad artes &c.

(g) Vid. locum paulò ante allegatum.

(h) *Bibliothec. Lib. I. Non me fugit, inquit, scriptores quosdam tradere, sepulchra horum DEorum esse in Nysa Arabiae, unde & Nysaeus appelletur Dionysus, & columnam utriq;*

candidè professam fuisse, se ab *Hermete* fuisse institutam refert. (i) Cicero *plures Hermetes* in scenam producit, quorum *quintus Trismegistus* est, de quo in praesentiarum loquimur. Nonnulli etiam *Hermetem* quendam *Arabem* fingunt, aetate tamen *Trismegisto* longè posterioram, de quo verò non satis constat. Hunc nostrum *Hermetem* praeter multas alias, quas callebat, artes & scientias, quarumq; paulò ante mentionem fecimus, medicinae quoq; navasse operam, argumento est, quod, *Herodoto* teste, nulla aeq; ars floruerit in *Aegypto* quàm medica; Quod antiqui *Hygieiam Hermeti* constanter conjunxerint; Quod *Pythagoras* ex columnis *Mercurii* philosophiam

DEO sacris literis inscriptam esse erectam, inq; earum illa, quae *ISIDIS* est, haec notata legi: EGO *ISIS* SUM, totius Regionis *REGINA*, ab *HERMETE* edocta; & quae *E G O* ligavero, nemo dissolverit. Quibus in verbis diserte confitetur *ISIS*, se ab *Hermete* artem suam didicisse.

(i) Libr. III. de Natur. DEOrum.

phiam suam, ad quam etiam medicina pertinet, didicerit; Quod multi alii *Graccorum* philosophi non aliam ob rationem *Aegyptum* petierint, quam medicinae addiscendae causa; Quod Pythagoraei, notante (k) *Aeliano*, summum studium operamq; medicandi facultati impenderint; Quod rei herbariae peritus fuerit *Hermes*, & Mercurialis, (l) *Plinio* iudice, ab eo nomen suum accepit; Quod naturam animalium & lapidum eorumq; vires medicas non solummodò intellexerit, sed & primus hominibus manifestaverit; Quod ISIDEM sacris artis instruxerit, sicuti ipsamet fatetur; Quod multos libros, argumenti partim physici, partim medici, consignaverit &c. Quae omnia sanè, non levem fuisse ejusdem in arte medica peritiam, demonstrant.

K §.XXXVI.

(k) *Variar. Hist. Libr. IX. C. XXII.*

(l) *Hist. Nat. Lib. XXV. Cap. IV. Linozostis sive Parthenion mercurii inventum est, ideò apud Graecos hermupoan multi vocant eam, apud nos omnes mercurialem. Confer eundem Plinium Lib. XXV. Cap. IV. ubi eti-*

§. XXXVI. Non minorem *Hermes* sibi famam comparavit *Chemia*, potissimum *Metallurgica*: An enim *Chemia Medicinalem*, qualis hodieq; in usu est, quaeq; ex omni triplici regno tincturas, essentias, extracta, clystos, pulveres, spiritus, salia tam fixa quam volatilia in forma sicca & indefinita alia ad prodigium imò nauseam usq; elaborare docet, calluerit, meritò dubitamus. Quod verò *μεταλλουργικήν* attinet, ea **HERMETI** (m) non obstante *priscorum Aegyptiorum taciturnitate*, non videtur deneganda: Unde magnae apud omnes *Chymicos* existimationis sunt *Tabulae Hermetis Smaragdinae*, quae post diluivum inventae esse dicuntur, & quibus inscri-

am inventionem *Moly*, plantae *Homero* laudatissimae, *Mercurio* tribuit.

(m) Hoc *Sacerdotum Aegyptiorum* condemnatum veluti silentium de retinendis arcanis suis ideò summoperè necessarium fuisse, demonstrat *Borrichius*, quod aliàs metus fuisset, ne rapacitati gentium ipsis vicinarum simulq; valde bellicosarum exponerentur; Utpote quod jam ante *Cambysem* citra dubium factum

inscriptum fuisse ferunt (n) totius Magisterii Chemici fundamentum & methodum componendi medicinam quandam universalem, non solum metalla ignobilia transmutandi in nobilia, sed & omnes morbos e corpore humano

K 2

no

esset, si χρυσοποιητικὴν sibi cognitam noxia garrulitate aperte declarassent: Quapropter Sacerdotes tanquam homines valde sapientes simulque taciturni arcaniorem istam, quam possidebant, scientiam chemicam quocumque modo pertinaciter celabant, ne nimia felicitas raptores acciret, & thesauris invidendis acceleraret ruinam. Confirmat egregie hanc conjecturam Diodorus Siculus, dum inquit: Quae sacerdotes cognita in arcanis habent, nolunt, ut veritas ignota sit, ad multos manare, poena iis etiam adjecta, qui ea prodant in vulgus. Quare etiam jure jurando Magistri Alchemiae Candidatos suos ad hanc taciturnitatem adstringunt, idemque Fratres Rosae Crucis in sua Societate adhuc hodie religiose observant.

(n) Nobile certe omniq; auro ac cedro dignius foret hoc *Hermetis* inventum, si promissis responderet: Sed quilibet

no profligandi, uno verbo, lapidem philosophorum, anxie quidem semper ab artis filiis quaesitum, nondum tamen inventum, neq; forte unquam inveniendum, etiamsi non simus nescii, multos multa omni tempore gloriatos esse.

§. XXXVII.

facile animadvertit, illud verborum lufibus & involucris ita esse obvolutum, ut ad illud intelligendum Oedipo opus esse videatur. Occurrit autem illud Magisterium integrum apud Sennertum *de Consens. ac Dissens. Chemic. ac Galenic.* sequentibus verbis: Verum, sine mendacio, certum ac verissimum. Quod est inferius, est sicut id, quod est superius. Et quod est superius, est sicut id, quod est inferius, ad perpetrandum miracula unius rei. Et sicut res omnes fuerunt ab uno, meditatione unius: Sic omnes res natae ab hac re adaptatione. Pater ejus est sol. Mater ejus Luna; Portavit illud ventus in ventre suo. Nutrix ejus terra; Pater, omnis Telesmi totius mundi est hic. Virtus ejus integra est, si versa fuerit in terram. Separabis terram ab igne, subtile à spisso suaviter cum magno ingenio. Ascendit à terra in coelum,

§. XXXVII. Idem *Hermes*, quem *Osiridis* atq; *Isidis*, antiquissimi Regis & Reginae *Aegyptiorum* Confiliarium antea diximus, saluberrimis artis Jätricae, praeceptis exornavit quoq; *Isidem*, (o) *Osiridis* uxorem & Sororem, *Aegypti* Reginam famosissimam, quae tanta felicitate

K 3

tate

iterumq; descendit in terram, & recipit vim superiorum & inferiorum; Sic habebis gloriam totius mundi, ideò fugit à Te omnis obscuritas. Haec est totius fortitudinis fortitudo fortis: Quia vincet omnem rem subtilem omniaq; solida penetrabit. Sic mundus creatus est; Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus hic est: Itaq; vocatus sum *Hermes Trismegistus*, habens tres partes philosophiae totius mundi. Completum est, quod dixi de opere solis.

(o) Non est magnoperè mirandum, *Isidem* fuisse & Sororem & Uxorem *Osiridis*, Id enim certos inter populos turpitudini non erat. Adposite hanc in rem loquitur *Cornel. Nepos* Praefatione: *Eadem non omnibus esse honesta atq; turpia, sed omnia judicari institutis Majorum: Neq; enim turpe fuisse Cimoni, summo Viro Atheniensi-*

tate haufit, ut (p) *Diodori* testimonio multa postmodum remedia proprio Marte invenerit, eaq; in commodum humani generis administraverit: Unde in alterutrâ columnarum, quae in Ipfius & mariti fui honorem erectae fuerunt, verè de fe gloriatur, fe ab *Hermete* edoctam: Sequentia enim verba characteribus facris huic columnae, quae *ISIS* est, infcripta olim legebantur: EGO *ISIS* SUM, totius Regionis Regina, ab *Hermete* edocta; Et quae Ego ligavero, nemo diffolverit. Ego fum Filia natu major *CRONOS*; Ego *SOROR* & *U-XOR*

um, habere in matrimonio sororem germanam. Verùm id, quod Plutarchus Libr. de Ifid. & Ofirid. refert, Ifidem fc: & Ofiridem, mutuo impullos amore, antequam ex alvo matris exirent, in tenebris corpora mifcuiſſe, id, inquam, majorem admirationem meretur. Quos itaq; ipſa natura in utero matris conjunxerat, eodem poſteâ in ſocietate conjugali vixiſſe, à moribus gentium illarum non abhorrebat.

(p) ita enim *Diodorus Bibliothec: Libr. i. Tradunt Aegyptii, Iſin multa ſanitati hominum*

XOR Regis OSIRIDIS. Ego prima
 sum, quae homines agriculturam do-
 cui. Ego sum MATER Regis HORI.
 Ego sum, quae fulgeo in CANICULA;
 Ego sum, quae Bubastum exaedificavi.
 Vale, Vale, Aegyptus, in qua educata
 sum. Celeberrimae in primis fama
 fuit *Φάρμακον ἰσιδωρίας*, cujus inven-
 tionem (g) Diodorus, Aegyptiorum fi-
 de suffultus, *Isidem* praecipue refert, quâ
 filium Horum, mortuum in aquis in-
 ventum, non solum animâ redditâ in
 vitam revocavit, sed & immortalitatis
 participem fecit. Cuncta haec beneficia

K 4

grata

*pharmaca invenisse, utpote quae scientiae
 medicae fuerit peritissima.*

- (g) Meretur integer Diodori locus Biblio-
 thec. Lib. 2. hic excerpti, ut adpareat,
 quid Reginae suae ISIDI in accep-
 ptis retulerint Aegyptii: *Isin* (inter-
 pres dicit) multa sanitati hominum
*pharmaca invenisse, Aegyptii tradunt, utpo-
 te quae scientiae medicae fuerit scientissima,
 adeoq, multa solerter excogitasse. Quam ob
 causam nunc quoq, ad immortalitatem elata,
 sanatione hominum maximè gaudeat, & in
 somnis, si quis opem expetierit, manifestam*

grata mente recolescentes *Aegyptii* divinos
 à morte cultus eidem destinârunt, am-
 plissimumq; templum in honorem ejus,
 in

numinis praesentiam promptamq; indigentibus
 benè merendi facultatem exhibeat. Ad de-
 monstrandum haec adferre se ajunt non Grae-
 corum more fabularum vanitatem, sed facto-
 rum evidentiam. Nam totius penè orbis te-
 stimonio se niti, qui effusis DEAM honoribus
 ob praesens in medicando numen remuneran-
 tur. In somnis enim adsistentem aegrotis re-
 media contra morbos subicere, eiq; morige-
 rantes nec opinato convalescere. Multos eti-
 am à Medicis propter morbi difficultatem
 desperatos ab hac salutem accipere, pluri-
 mosq; oculis prorsus captos, aut alia corporis
 parte mutilatos, si ad DEAE hujus opem con-
 fugerint, in pristini vigoris integritatem
 restitui. Invenit illa immortalitatis pharma-
 cum, quo filium Horum Titanum insidiis op-
 pressum, & mortuum in aquis inventum,
 non tantum reddita anima in vitam reduxit,
 sed etiam immortalitatis participem fecit.
 Haecenus Diodorus. Ex quibus verbis
 minimè sequitur, quod tamen inde
 deducere laborat *Conringius*, Aegyptios
 Isdem medicinae inventricem celebraf-
 se, sed eam scientiae medicae peritissi-
 mam quidem fuisse; Verùm, quae ge-

in quo (r) *incubantes* aegroti morborum suorum remedia per somnum captabant. Hujus verò DEAE Medicae sacra tam religiosè habebantur, ut solis Sacerdotibus *Isidis* simulacrum in templo

K 5

plô

nerosa magnae foeminae indoles est, omnem illam ab *Hermete* accepisse, sicuti ipsamet confiteri non erubescit.

- (r) Haec erat gentis *Aegyptiacae* superstitio, quod crederent, *Isidem* per somnia aegrotantibus inspirare morborum suorum remedia, si ejusdem templo incubarent: Cujus rei exemplum memoratu dignum producit *Plinius* Lib. XXV. Cap. 2. *Nuper*, inquit, *cujusdam militantis in Praetorio mater vidit in quiete, ut radicem sylvestris rosae, quam cynorrhodum vocant, blanditam sibi adspectu pridie in fructeto, mitteret filio bibendam, in Luce-tania res gerchatur, Hispaniae proxima parte, casuq; accidit, ut milite à morsu canis incipiente aquas expavescere, superveniret epistola, orantis, ut pareret religioni: Servatusq; est ex insperato, & postea quisquis auxilium simile tentavit. Confer. Libr. VIII. Cap. XLII. Hist. Nat. Plin.* Neq; verò putandum est, solis *Aegyptiorum* animis hanc superstitionem inhaesisse; *Graeci* enim & *Romani* simili quoq; crimine

plô conspicere fas esset, sicuti (s) *Pausanias* refert. Moris insuper fuit, (quemadmodum id quoq; notum est de templo *Aesculapii*) ut, qui ex morbo quodam convaluerant, totius facti speciem in tabellula quadam consignarent, inq; templo ISIDIS (unde ex istis tabellulis *Hippocratem* sua scripta conflasse, quin suffuratum esse, nonnulli existimant, quam verè, ipsimet viderint) suspenderent, prout etiam conijcere fas est ex illo (t) *Tibulli* versiculo:

Nunc

se se commaculârunt: Hinc hodieq; insula Tiberina *Romae* monstrat templum *D. Bartholomaei*, quod olim *Aesculapio* dicatum multos incubantes vidit curatos, inter quos gratos se se testati sunt publica in tabula marmorea laudatione *Gajus coecus*, *Lucius desperatè pleuriticus*, *Julianus ex vomitione cruentus exspes*, *Valerius Aper oculis captus*, sicuti superius jam ex *Hieronymo Mercurialis* haec omnia pluribus adducta sunt.

(s) *Corinthiac. s. Libr. II do.*

(t) *Libr. I. Eleg. 3.*

Nunc DEA, nunc succurre mihi, nam posse
mederi

Picta docet templis multa tabella tuis.

Nonnulla deniq; scripta, *Isidis* nomen
mentientia, ab eruditis referuntur, v. g.
Poëmata quaedam, quorum apud (u)
Platonem mentio fit; Porró Tabula *Isidis*,
variis Hieroglyphicis referta, cujus (w)
Kircherus & (x) *Borrichius* meminêrunt.
Ut multas compositiones, *Isidis* nomen
prae se ferentes, quae in scriptis (y)
Galenus haud infrequenter occurrunt,
hac vice silentio praeteream.

§. XXXVIII.

(u) Libr. II. de Legibus.

(w) In *Oedipo Aegyptiaco*.

(x) *De ortu & progressu Chemiae*.

(y) De *compositione medicamentorum per Genera*
L. IV. p. m. 922. ubi Galenus describit
emplastrum *Gilvum*, *Isis* vocatum, quod
ad ulcera fluentia, diuturna, maligna
& vix curabilia maximè in partibus ex-
tremis valet. Et aliud *Isis* capiti ad-
commodum l. c. p. 926. ad chironia &
curatu difficilia. Item l. c. p. 936. &
aliis passim in locis.

§. XXXVIII. Veniamus ad *Osiridem*, *Isidis* maritum pariter ac *Aegypti* Regem famosissimum, qui aliàs à (z) nonnullis *Apis*, ab aliis *Serapis* vocatur. (a) *Plutarchus*, qui *Osiridem* Regem ac Dominum adpellat, res ejus gestas enarrans, merita ejus summoperè extollit & multis encomiis depraedicat, quod nimirum regno inuito statim *Aegyptios* inopi & belluina victus ratione solverit, & fruges ipsis ostendendo & leges ponendo, DEOrumq; cultum praecipiendo.

Quod

- (z) Credibile est, haec diversa nomina designare tantum unam eandemq; personam: Licet enim nonnulli regerant, *Osiridem* fuisse Regem, *Apim* tantum Sacerdotem; Discimus tamen ex *Plutarchi* Lib. de *Isid. & Osirid. Apim & Osiridem* esse duo tantum diversa nomina unius ejusdemq; personae; Quare probabile est, *Osiridem* & Regis & Sacerdotis munere simul functum esse: Id quod etiam à Jurimarum gentium institutione non abludit. *Diodorus* itidem Bibl. L. I. expresse docet, *Osirim & Serapim* esse unum eundemq;.

(a) *Libr. de Isid. & Osirid.*

Quod postea universam terram ob-
 erit, hominesq; a feritate ad mansue-
 tiores mores reduxerit, minimè armo-
 rum usu, cum plerosq; persuadendo &
 docendo, adhibitis carminibus & musi-
 ca, alliceret: Quibus verbis agricultu-
 rae inventae laus disertè ipsi adseritur:
 Quod pariter ex antiquissima quadam
 inscriptione, quæ, referente sic (b)
 Diodoro, in (c) columna quadam *Nysæ*
 in *Aegypto* legebatur, manifestum est, ubi
 sic de se gloriatur *Osiris*: EGO SUM
 REX OSIRIS, qui arma mea per to-
 tum

(b) Libr. 1. ubi sic loquitur: *Osiris ad tritici
 hordeiq; sementem genus humanum edocen-
 dam orbem peragravit. Et alibi: Totum or-
 bem emensus Osiris mitissimorum fructuum
 communicatione de vita communi benè me-
 ruit. Quod si qua tellus plantam vitis non
 admitteret, conficiendum ex hordeo potum
 docuit vini fragrantia & efficacia haud mul-
 to inferiorem.*

(c) Hinc *Aegyptius* quidam apud *Dionem Pru-
 sæum* Orat. X. haud vane jactat, par-
 tim in templis, partim in columnis scri-
 ptam apud eos præcipuam priorum
 temporum memoriam. Conf. *Galen.*

tum hoc universum circumtuli - -
 ad ipsam usq; Arcton - - - ad radi-
 ces Danubii - - Sum Filius natu ma-
 jor CRONOS; Nobili profapia oriun-
 dus; Parens Diei; Nullus in mundo lo-
 cus, ubi non fuerim, & totum hoc uni-
 versum beneficiis meis adimplevi. Prae-
 primis autem si (d) *Clementi Alexandri-*
no vel (e) *Cyrillo*, qui eandem cum *Cle-*
mente Patriam habebat, credamus, in-
 ventae aut saltem excultae medicinae
 gloria ipsi invidenda non erit, etiamsi,
 quae ejusdem propria fuerint inventa,
 non ita liquido adpareat. Meruit in-
 terèa, ut grata posteritas nomen ejus
 immortalitati consecraret, inq; DEO-
 rum numerum eundem referret.

§. XXXIX.

Lib. contra Julianum: In Aegypto (inquit)
olim artium inventum unumquodq; à commu-
ni Eruditorum confesso probatum columnis
inscribatur quibusdam, in sacris locis posi-
tis, haud adposito auctoris nomine.

- (d) *Apis, inquit, Aegyptius medicinam invenit,*
antequam Jö veniret in Aegyptum.
 (e) *Apis Aegyptius, inquit Cyrillus, Sacerdo-*
tum Aegypti famigeratissimus, fuit primus.

§. XXXIX. Pertinent ad hanc aetatem alii adhuc Reges, qui *Aegyptiorum* medicinam fama sua illustrârunt: In tanta enim existimatione semper fuit apud *Aegyptios* ars medica, ut ipsi quoque Reges eidem strenuam navarent operam. Praeter eos, de quibus hucusq; locuti sumus, admodum (f) *Eusebio* laudatur quidam *Atbostas*, ab aliis *Atbothis* adpellatus, primus primae Dynastiae Rex, qui non tantum medicinam exercuisse, sed & libros Anatomicorum scripsisse dicitur: Unde superius jam relatum est, Reges Aegyptios corpora mortuorum ad scrutandos morbos secare solitos esse, quo exercitio illos non vulgarem sibi adquisivisse dexteritatem in Anatomia, facile intelligitur. Non minorem reportavit famam tertiae Memphitarum Dynastiae Rex, *Sesorthus* ab aliis *Sesorthros* vel *Tosorthros* dictus;

qui artem medicam invenit, aut saltem feliciori successu exercuit, quàm omnes, qui ipsum praecesserant, ipsumq; Aesculapium in eadem instruit.

(f) In Chronico,

Etus; Unde etiam ob insignem medicinae peritiam (g) *Aesculapius Aegyptiorum* dictus fuit.

§. XL. *Bacchus*, strenuus ille He-luonum DEUS, cui multi hodiè impia adhuc genua flectunt, olim *Affyriae, Lybiae & Indiarum* Rex fuit, quem hi populi pariter tanquam primum medicinae inventorem suspexêrunt, ac proinde non immeritò hîc locum quendam sibi vindicat. An, quae (h) *Plutarchi* est,

(g) Hinc cum *Aesculapio* Graecorum plerumq; confunditur.

(h) *Libr. de Isid. & Osiride.* Unde etiam heram *Baccho* sacram vocant phenosirin, i. e. *Osiridis* plantam: Et *Osirin* appellat solem, eodem *Plutarcho* teste: *Sunt, inquit, qui Osirin diseriè ajunt esse solem:* At quum templum *Antonio* aedificare vellent sub *Bacchi* nomine, ita in illo solis, quem *Bacchum* vocabant, effigiem collocarunt, in cujus memoriam & templi iconem & solis radiati imaginem saepè in denariis *Antonii* exhibuerunt: Unde intelligi potest nummus LXI. *gentis Antoniae*, quem adfert *Vaillant* descriptione nummorum antiquorum Famil. Roman. cum hâc epi-

est sententia, idem fit cum *Osiride*, de quo modò egimus, hâc vice non disputamus. Habitus verò est Medicus vel eò potissimùm nomine, quod non solum vinum invenerit, medicamentum validissimum simulq; suavissimum (Neque enim ad delicias gulae ad ebrietatem usq; vino abutendum est) sed & quod hederam ejusq; virtutes primus detexerit, quae cum facultate sua vino resistat, in maximo habendam eam esse honore docuit. Hinc & bacchantes, teste (i) *Plutarcho*, eâdem coronavit, quò à vino minus laederentur, edera quippe frigore suo, uti tunc temporis ratiocinabantur, ebrietatem restingente. Aliis persuasum est, *Baccho* hederam fuisse sacram, ideò quod vas ex hederæ ligno elaboratum, si *Liberi* Patris (ita enim *Bacchus* vocatur) liquore (vino) repleretur, illum optimè retineret.

L

ret.

graphie : M. ANTONI Imp. Caput Antonii. In averſa : III. VIR R. P. C. Caput Solis radiatum in Templo duarum Columnarum.

(i) *Sympos. Libr. 2. p. m. 647.*

ret, eo quasi gaudens. At verò si aqua idem vas repleretur, mox per illius poros paucum intra tempus illa elaberetur. Creditur quoq; aratri & fationis inventor. Hinc est, quod referente (k) *Plutarcho*, *Elaeorum* mulieres sacro carmine hortentur *Bacchum*, ut pede bubulo ad ipsas accedat, ac proinde bis ipsi accinunt: Digne Thure? Totius verò hymni haec est forma: Veni heros *Bacche* maritimum ad templum sanctum cum gratiis, ad templum pede bubulo. Ob inventam itaq; vini plantationem, & agriculturam, imò & ob medicinam vel inventam vel saltem in praxin deductam *Divis* adscribi meruit, eoq; potissimum nomine ab *Amphilaensibus* laudatur, de quorum cultu (l) *Pausanias* ita loquitur: *Quod spectes illic, dignum est adytum, in quo arcana Libero Patri sacra fiunt - - - Narrant Amphilaenses, & futura sibi DEO auctore praedici, & contra morbos in promptu esse remedia: Quod & in somnis tam ipsi quam finitimi de morborum*
medelis

(k) *Quaest. Roman. p. m. 299.*

(l) *Phocicor. seu. Libr. X.*

medelis ab eo moneantur, & sacrificulus divino adflatu instinctus, de futuris consulentes certiores faciat.

§. XLI. *Hammonem*, pariter *Aegypti* Regem, quem (m) nonnulli eundem cum *Chamo*, *Noachi* filio esse credunt, medicinae quoq; peritum fuisse, credunt, vix tamen alio ad id probandum argumento permoti, quam quod *Hermes* quendam suorum *Librorum* eidem dedicaverit, & prout (n) *Silius Italicus* refert, *Synalus* omnem, quam possidebat, scientiam medicam, extrahendi v. g. ferrum ex vulneribus, fascinandis serpentes &c. ab *Hammonem* acceperit.

§. XLII. *ZOROASTER*, *Bactrianorum* Rex, & *Nini*, Regis *Assyriae* contemporaneus, non minus quam *Hammonem* inter medicos suum tuetur locum: Scripsit enim vices centum millia versuum, in quibus occurrunt etiam libri de natura, de lapidibus pretiosis &c. quos à *Plinio* citatos videmus. Prodigiosum

L 2

(m) Vid. Vossium de idololatria.

(n) Libr. V.

giosum verò est, quod idem. (o) *Plinius*, non sua tamen sed, *Eudoxi & Aristoteles* auctoritate refert, *Zoröastrem* sex milibus annorum ante mortem *Platonis* vixisse: Quò tamen modò diu jam ante ipsum *Adamum* fuisset, quam mundus hic adspectabilis sua cepit initia, quod absurdum. Ergò, *Dalechampio* rectè id adnotante, in annorum supputatione procul dubio fallitur *Plinius*. E contra (p) *Plutarchus* sexcentis annis antiquiorem fuisse *Zoröastrem* adfirmat. (q) Cùm nasceretur, id praecipue memoratu dignum est, quod riserit, cerebrumq; ita palpitaverit, ut impositam repelleret manum. In omni verò vita sua tantae fuit continentiae, ut eodem (r) *Plinio* teste, annos viginti in desertis

(o) Libr. XXX, Cap. I.

(p) Libr. de Iside & Osiride.

(q) Vid. *Plin.* Libr. VII. Cap. XVI. *Riffse*, inquit, eodem die, quo genitus esset, unum hominem accepimus *Zoröastrem*. Eidem cerebrum ita palpitasse, ut impositam repelleret manum, futurae praesagio scientiae.

(r) Libr. XI, Cap. XLIII.

tis caseo, ita tamen temperato, ut virtutem non sentiret, vixerit. Celebrem interea magum, imò omnium veluti Magorum antesignanum fuisse, *Zoröastrem*, plerisq; persuasum est, ipso quoq; (s) *Plinio* ad hanc seriem ipsum referente. Fuisse verò ejusdem magiam prorsus naturalem, atq; ab obscœna & diabolica prorsus alienam, satis demonstravit (t) *Gabriel Naudæus*. Rectissime enim observat (u) *D. le Clerc* medicinam inter & magiam antiquissimis temporibus arctissimam fuisse communionem, & propter hanc solam mereri *Zoröastrem* referri inter medicos. Antiquitus enim Magia ars admodum venerabilis erat, & extra omne crimen posita: Erat enim nihil aliud, quàm adcuratio rerum naturalium cognitio, ex diuturnis virorum, talibus in rebus exercitatorum, observatione & institutis

L 3

tutis

(s) Libr. XXX. Cap. 1.

(t) In apologia pro viris doctis, magiæ, falso suspectis.

(u) Histoïr. de la Medicin. prem. part. Liv. prem. Chap. IV.

tutis experimentis hauſta. Accedente
verò tandem ſuperſtitione ars optima
in abuſum verti & foedari coepit.

§. XLIII. Aſt repetamus tracta-
tionis noſtræ filum, quod paulisper
abrumpendum fuit, & ad *Iſidis* poſteri-
tatem progrediamur, ubi *APOLLO*, qui
aliàs etiam (w) *Horus* vel (x) *Poeon*
vocatur,

(w) Quod *HORUS* fit unus idemq; cum
Apolline, diſcimus ex *Diodoro Siculo*: Is
enim *Biblioth. Lib. 1.* medicæ artis pe-
ritiam *Horo*, *Iſidis* filio, ex *Aegyptiorum*
ſententia adſcribit ſequentibus verbis:
HORUM interpretantur *Apollinem*, qui me-
dendi & vaticinandi artem ab *Iſide* matre
edoctus, oraculis & medicationibus benè de
mortalium genere meritus eſt. Et *Euseb.*
Lib. I. Cap. I. in eundem proſus mo-
dum ita ſcribit: Jam ab *Iſide* pleraq; re-
media ipſamq; adeò medicinæ artem inven-
tam eſſe tradunt ac ſimul immortalitatis
pharmacum, cujus illa vi *ORUM* filium,
quem *Titanum* inſidiis exceptum ac mortu-
um in aquis repertum, non tantùm in lucem
redito animo revocarit, ſed etiam immor-
talitate donaverit. Porro hunc *ORUM*,
qui *DEORUM* noviffimus eſt, in *Aegypto* re-
gnaffe, ejuſq; nomen ſi interpreteris, *Apollin-*

vocatur, statim occurrit, qui uti à matre
sua medendi arte liberaliter institutus,
ita & arte divinandi per oracula & fa-
lutaria quoq; remedia inveniendi incla-
ruit, ut planè medicae artis inventio
ipfi haud obscurè fuerit attributa; Unde

L 4

etiam.

*nem significare. Quid quod ab Iside parente
medendi & vaticinandi artem didicisset,
edendis oraculis morbisq; sanandis optimè de
hominum genere mereatur.*

- (x) Hoc *Apollinis* cognomen nonnulli deri-
vant à *παύειν*, quod est *sedare*, *lenire*;
Eò quod *Paeon* medicus dolores vel
symptomata morborum leniat atque
emolliat. Alii verò derivant à *πράξειν*,
quod est *ferire*, quod morbos veluti
feriat medicus, qui iisdem mederi cu-
pit. Hoc interim cognomen *Apollo* o-
mnium primus accepit, successivis verò
temporibus non *Aesculapio* tantum, sed
& omnibus reliquis medicis datum
est. Hoc sensu *Homerus* medicos ex
stirpe *Paeonia* oriundos dicit, atq; ex
eodem fonte pullularunt phrasès: *poeo-
nium in morem*, *πρωϊνία χείρ*, medica
manus, *πρωϊνός* medicabilis &c.

etiam (y) nomen suum accepisse videtur. Quapropter alio quoq; cognomine (z) *Alexicacus* fuit adpellatus, ejusq;

(y) Alludit sine dubio *ISIS* ad eam, quam sustinere *Apollo* debebat, provinciam, & à medendo nomen ipsi dari voluit: Hinc *Euseb. praepar. Evang. Libr. III. Cap. 1.* dicitur ὡς ἀπολλάττων καὶ ἀπολύων τῶν περὶ σῶμα νοσηματικῶν παθῶν, quasi aegritudinum corporis solutor & propulsator. Et *Callimachus* hymno ejusdem laudibus sacro ita canit vers. 45.

Ἴητροὶ δὲδάσσω ἀνάβλησιν θανάτοις:
 ἐκ δὲ νυ Φοίβου
 Ex phoebo autem
 Medici didicerunt depulsionem mortis.

Poëtis enim *Apollo* frequenter etiam *Phoebus* dicitur.

(z) Quare *Alexicacus* vocetur *Apollo*, rationem pulchrè exponit *Pausanias* Arcadicor. f. Lib. VIII, p. m. 684. & 85. Cognomen illud (*Apollinis Epicurii*) i. e. auxiliaris, Apollini tributum est, quod pestilentia laborantibus opem tulerit: Qua etiam de causa idem *Apollo* apud Athenienses *Alexicacus* (quasi *averuncum* dixeris) quod pestilentem

lencia *Romae* grassante (c) aedes *Apol-
lini* medico vota fuerit. Post fata autem
habitus est DEUS vatum.

§. XLIV.

influxu & fanitas & morbus, & vita &
mors dependeant. Videturq; suspi-
cioni Ejus favere *Hyginus fabul. L. 1.* di-
cens: *Apollinem* fuisse primum *medicum*
Oculistam, alludens hōc modō ad radi-
antissimum solis Jubar, quod undiq; ra-
dios suos emittendo per orbem rectissi-
mo jure oculus mundi vocatur. Non
adparet autem, quare tam *Poetae Graeci*,
urpote fictionem valdē amantes,
quā potissimum *Latini*, eandem per-
petuō fabulam luderent, nisi verē *A-
pollo* extitisset. Itaq; rectius adseritur,
etiamsi de eo pariter loco citato sub-
dubitare videatur *Clericus*, *Apollinem* no-
mine & re talem verē extitisse, qui ma-
gnam in arte medica celebritatem con-
secutus sit; Eumq; alium esse non
posse, quā *Isidis* filium. De hoc *Euripi-
des Alceste v. 969.*

ὅσα Φοῖβος

Ἀσκληπιάδῃσι παρέδωκε

φάρμακα, πολυπόνοις

Ἀντιτεμῶν Βρυταῖσι. i. e.

Quaecunqve *Phoebus Aesculapii* posteris

§. XLIV. Sicuti ISIS sacratissimae artis participem fecit *Apollinem*: Ita (d) ex disciplina *Hermetis*, cujus historiam superius exhibuimus, prodiisse dicitur *Asclepius*, sive quod idem est. *Aesculapius*; Qui sive natione *Phoenicius*, sive *Aegyptius* fuerit, omnem secretiorem astrologiam, mathematicam & procul dubio etiam, medici-

tradidit medicamenta, miseris praecidens (mala) mortalibus.

Et *Horatius* ita canunt:

*Augur & fulgente decorus arcu
Phoebus, acceptusq; novem Camoenis
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus.*

(c) Vid. Liv. Lib. IV. Cap. XXV. & Libr. XL. Cap. LI.

(d) *Aesculapium Aegyptiorum* fuisse *Hermetis* discipulum, disertè docet *Julius Firmicus Matthes*. L. III. Cap. 1. & praefat. L. IV. Idemq; confirmat *Julius Maternus* Libro de *Perofri & Necepsa* Libr. III. Cap. 1. *Mercurium* scil. (*Hermetem*) cuncta sua arcana astrologica & mathematica (cur verò non etiam medica?) *Aesculapio & Anubi* credidisse: Unde liquidò inferitur, ex *Hermetis* disciplina prodiisse *Aesculapium*.

medicinam, cujus quippe inventorem ipsum praedicavimus *Hermetem*, accepit. De *Aesculapio* (e) *Græcorum* dicetur inferius.

§. XLV.

- (e) Sedulò cavendum, ne *Aesculapium* hunc *Graecum* confundamus cum illo *Aegyptiorum*, tanquam longè antiquiore: Videtur tamen confusionem istam commisisse *Clemens Alexandrinus*, quando dicit, *Aesculapium*, illum scil. *Aegyptium*, *Memphis* oriundum, qui medicinam per *Apim* inventam suis quoq; observationibus illustraverat, divinis demùm honoribus adfectum fuisse paulò antea tempora belli *Trojani*; Ubi manifestum est, *Clementem* ambos istos *Aesculapios* invicem confudisse. *Cicero* de nat. DEORUM Libr. III. non duos, sed tres nobis sistit *Aesculapios*, dum ita loquitur: *Aesculapiorum* primus *Apollinis*, quem *Arcades* colunt, qui *specillum* invenisse vulnusq; dicitur obligavisse. Secundus, secundi *Mercurii* frater; Is fulmine percussus, dicitur humatus esse *Cynosuris*; Tertius *Arsippi* & *Arsinöae*, qui primus purgationem alvi, dentisq; evulsionem, ut ferunt, invenit: Cujus in *Arcadia* non longè à *Lusio* flumine sepulchrum & lucus ostenditur.

§. XLV. Coetaneus *Aesculapii* fuit *Prometheus*, qui secundum (f) nonnullorum opinionem idem est ac *Magog*, *Japheti* filius. Missis fabulosis Graecorum Poëtarum narratiunculis, ignem de coelis furatus hominibusq; qui eodem in vita communi carere non poterant, deportasse, eosdemq; in arte medendi instruxisse dicitur, licet (g)

aliis
ditur. Non adparet autem, qua auctoritate nixus *Cicero* non duos, sed tres nobis fingat *Aesculapios*: Si enim primus, de quo loquitur *Cicero*, filius *Apollinis* fuit, idem omninò est cum illo, de quo *Pausanias* & *Pindarus* loquuntur, quiq; filius *Apollinis* & *Coronidis* erat, uno verbo, *Graecorum Aesculapius*, de quo paulò post agemus, quiq; in arte salutari à *Chirone Centauro* instructus paulò ante *obsidionem Trojanam* vixit. Longè verò antiquior fuit iste *Aegyptiorum* sive *Phoenicum Aesculapius*, de quo potissimùm hic nobis sermo fuit.

- (f) In hac sententia est *Bochartus*, qui à *Prometheo* seu *Magogo* Scythas suos derivare natales existimat.
 (g) Rectè judicat *Clericus* *Histoir, Med.*

alii penitus commentitium esse, non
 citra rationem judicent, quicquid de
Prometheo ejusq; inventis narratur ab
Aeschylō: Quod nimirum ignem ex coe-
 lis rapuisse, inq; hominum usum in ter-
 ram deportasse dicatur, quod homines
 sapientes reddiderit, quod ipsos artifi-
 cium aedificandi & domos construendi
 docuerit, ne amplius habitarent in ca-
 vernulis

Part. I. Livr. I. Chap. VIII. p. 22.
Aeschylī aliorumq; Pöetarum *Promethe-
 um* esse non nisi personam fictam, qua
 per prosopopoeiam indigitetur ratio-
 nis humanae providentia seu pruden-
 tia (*προμηθεα* enim idem est, quod
 providentia, prudentia) cujus quippe
 indefessa industriâ omnia detecta sint,
 quae ad usum vitae & societatis hu-
 manae commodum necessaria sunt.
 Habetq; hâc in parte plenissimè sibi
 consentientem *Plutarchum de fortuna*:
Nunc, inquit, quod potiores sumus, iisq;
(brutis animantibus) imperamus, non
casu aut fortuito fit, sed PROMETHEUS,
i. e. RATIONIS usus hoc efficit. Idemq;
 docet *Plinius Libr. XXXIII, Cap. 1. Hist.*
Natural. dum ita loquitur; *Pessimum vi-*
tae scelus fecit, qui annulum primus induit

vernulis, distinguendi tempestates coelorum, observandi ortus & occasus astrarum, literarum elementa artificiosè componendi indeq; linguas formandi, bestias cicurandi easdemq; aratro jungendi, domandi equos, construendi navigia & faciendi vela: Artem insuper, divinandi & somnia explicandi simul atq; oracula, praedicendi futura per volatum avium, exta animalium signaq; in coelis adparentia; Effodiendi deniq; ex visceribus terrae aes, ferrum, aurum, argentum &c. Uno verbo, nulla ferè ars existit aut scientia, cujus originem in *Prometheum* non solent referre.

§. XLVI. Restat ex *Aegyptiorum* Regibus, qui medicinae solertius sese adplicuère, adhuc commemorandus *Necepsus*, vel prout alii scribunt, *Nehepsus*, qui juxta (h) *Eusebium* XXVI. Olympiade floruisse, & scripta nonnulla medica, quae apud *Aegyptios* in summa

---

digitis; Nec hoc, quis fecerit, dicitur: Nam de PROMETHEO OMNIA FABULOSA arbitror.

(h) In Chronico.

ma exiftimatione fuerunt, edidiffe dicitur. Unde quanti *Aegyptiorum* Reges, in altiffimo olim gloriae faftigio conftituti, Jätricen aestimaverint, iteratò adpareret. Quae verò fata jam alii, qui industria & labore magnam Naturae arcanorum fupelleftilem fibi comparaverant, ante ipfum fuerant experti; Eodem quoq; crimine HIC commaculatus eft: Omnem enim Regis hujus *medicinam* (i)

magicæ

- (i) Hujus criminis maculam *Nechepfo*, cujus divinum ingenium & justiffimi Imperatoris virtutes non poteft fatis laudare *Firminus*, inurere conatur *Conringius*, hanc potiffimum ob rationem inductus, quod morbum aeq; ac fanitatem corporis noftri *Nechepfus* dependere dixerit à *triginta ſex decanis ſiderum Zodiaci* feu totidem Diis, quod magicum eſſet & ſuperſtitioſum. Hanc verò *Nechepſi* mentem fuiſſe, collegit ex hiſce *Julii Firmici* verbis, quae *Lib. 4. C. 6.* leguntur: *Singula ſigna ternos habere decanos diximus. Sunt autem Decani magni numinis ac poteſtatis, per ipſosq; proſpera omnia ac infortunia decernuntur. Sic & Necepſo Aegypti Juſtiſſimus Imperator, optimus quoq; Aſtronomus per ipſos Decanos omnia*

magicae superstitionis & vanitatis plenam, imò ipsum turpissimum Magum & Magorum magistrum extitisse, plerisque persuasum est:

Unde & *Ausonius* ita canit:

Quiq; Magos docuit mysteria vana Nechepsus.

Caeterùm libri, quos edidit *Nechepsus*, pleriq; Magica, Astrologica vel Medica, quae singula antiquitus arctam admò
M dùm

vitia valetudinesq; collegit, ostendens, quam valetudinem quis Decanus efficeret. Et quia una natura ab alia vincitur, unusq; DEUS ab altero; Ex contrariis ideo naturis contrariisq; potestatibus omnium aegritudinum medelas divinae rationis Magisteriis invenit. At verò Plutarchus locuples nobis potest esse testis, pleraq; Aegyptiaca, non ad literam intelligenda, sed sensum recondere hieroglyphicum, imò sub fictis ejusmodi DEORUM seu Decanorum nominibus philosophiam eorundem & fortè naturam certam rerum occultari. Ideoq; non statim vanitatis Magicae insimulandum, quod primo intuitu leviter attendentibus tale adparet.

dum communionem inter sese mutuò habebant, complectebantur. Astrologica citata sunt à (k) *Plinio*; *Julius Firmicus* Astronomica & medica citavit; Et ipse quoq; (l) *Galenus* librorum *Necepsi* mentionem facit, dum versatur in explicandis facultatibus *Jaspidis* viridis. *Aëtius* deniq; exhibet descriptionem Emplastri aliorumq; remediorum, quae huic *Aegyptiorum* Regi communiter tribui confueverunt.

§. XLVII.

(k) *Histor. Nat. Lib. VII. Cap. XLIX.*

(l) *De simplicium medicamentorum facultatibus Libr. IX.* ubi explicans proprietates *Jaspidis* viridis ita inquit: *Proprietatem nonnulli Lapidibus quibusdam testimonio suo adscribunt, qualem revera habet Jaspis virens, nempe stomachum adhaesu ventrisq; os adjuvans. Ac nonnulli quoq; annulis inserunt, scalpuntq; in ea draconem radios habentem; Velut Rex Nechepsos memoriae prodidit in VI. & X. Libro. Sanè hujus Ego quoq; lapidis abundè feci periculum: Torquem enim ex hujusmodi lapillis confectum à collo suspendi, ita ut lapides os ventris contingerent: Adparebat autem nihilsecius prodesse, etiamsi sculpturam non haberent, quam scripsit Nechepsos.*

§. XLVII. Circa (m) eadem tempora vixit PETOSIRIS, quem *Julius Firmicus* Magnum adpellare solet, quiq; in iisdem scientiis non vulgarem sibi adquisiverat peritiam; Id quod satis produnt foeminae Romanae, quae aegrotantes nec cibum nec medicamenta, assumebant, non consulto prius *Petosiri*. Unde *Juvenalis* facetè earum mores perstringendo ita canit:

*Aegra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit PETO-
SIRIS.*

Quamvis fatendum omninò sit, idem
M 2 hoc

(m) Fuisse *Petosirin* cum *Necepsa* contemporaneum, ex hisce *Julii Firmici* con-
jicere licet: *Accipies nunc Mavortii, decus
nostrum, plenissimam hujus operis discipli-
nam, Graecis multis & omnibus ferè Roma-
nis incognitam, ad quam usq; in hodiernum
diem nostrum adspiravit ingenium. Neq;
enim divini illi viri & sanctissimae Religio-
nis antistites, Petosiris & Necepsa, quorum
alter Imperii gubernacula tenuit, cum omnia,
quae ad hujus artis pertinent disciplinam,
diligentissimis ac veris rationibus explicassent,
id quod nos edituri sumus, invenire potuerunt.*

hoc praejudicium latissimè hodieq; adhuc dominari non inter vulgus tantum, sed & ipsos medicos, quorum tam altè mentibus Astrologorum vanitates inhaerent, ut nec venaesectioes, nec purgationes, nec medicamentorum aliorum adplicationem temerè suscipiant, non consulto prius Calendariographo.

§. XLVIII. Deniq; *JACHENEM*, Aegyptium pariter medicum, huc referre non erit interpestivum, licet, quae aetate vixerit, ita tutò determinare non liceat. Magnum fuisse Patronum Amuletorum & *περίπτα* magni aestimasse *Jachenem*, ex *Suida* discimus. Propterea autem magiae infimulare optimum & de arte medica meritissimum virum, quod fecit *Conringius*, id quidem infulsum est. Aërem contagiosum incensa sylva igneq; aperto exstructo purificari rectissimè sensit, in eoq; paria fecit cum *Hippocrate*, qui pariter luem pestilentem adpropinquantem incensa sylva profligari suo tempore expertus est. Non itaq; verisimile est, quod tamen interùm persuadere conatur *Conringius*,

ringius, expiationis gratia ignem istum
 luculentum à *Jachene* commendatum
 fuisse: (n) *Plutarcho* etiam physicum
 istum usum purificandi aërem, miasma-
 tis contagiosis inquinatum, solerter com-
 mendante. M 3 §. XLIX.

(n) *Libr. de Isid. & Osirid.* ubi sic loquitur:
 Hoc primum consideres, quod maxima cura
 prosequantur isti homines ea instituta, quae
 ad sanitatem pertinent. Et est sanè in sa-
 crificiis, lustrationibus & victu non inferior
 sanctitate sanitas. Neque enim rectum puta-
 bant, ut corporibus subpuridis & morbofis
 colerent id, quod purum & sincerum & im-
 maculatum est. Quoniam itaque aër, quo
 plurimum utimur, & in quo maximè versa-
 mur, non eandem semper temperiem habet,
 sed noctu condensatur & offendit caput &
 animum contrahit in anxietates & curas,
 dum quasi nubilosus redditur & gravis:
 Surgunt statim & suffitum faciunt, & sanant
 purgantque dissipationibus aërem, & innatum
 corpori spiritum jam marcidum refocillant,
 tum hic odor vehemens quiddam & incita-
 tivum habeat. Iterum cum circa meridiem
 sentiunt à sole copiosas & graves exhalatio-
 nes vi ex terra subtrahi, myrrham incen-
 dunt, quam aëri immiscent. Resolvit enim
 calor & dissipat id, quod concretam in aëre,
 & turbulentum & limosum est. Siquidem

§. XLIX. Haec pauca sunt *medicinae Aegyptiacae* veteris vestigia, quae hinc inde leguntur, à qua priusquam recedam, saltus adhuc faciendus est in Indias orientales, ubi inprimis latissimi simulq; (o) antiquissimi *Sinensium* vel *Chinensium* imperii incolae occurrunt; Qui sicuti singulari animi perspicacia pollent: Ita non in philosophia tantum naturali ac morali laudabiles fecere progressus, viam ipsis praemonstrante Magno *Sinensium* Philosopho *Confucio*, quem in hodiernum usq; diem ob immensa sua merita divinis prosequuntur honoribus: Sed & in ipsa arte medica, testibus speciminibus, quae ea de re cum erudito orbe communicarunt partim *Andreas Cleyerus*, Societatis Batavo-Orientalis Proto-Medicus, partim R. P. *Michaël*

Et medici adversus pestilentes morbos ita succurrere videntur Et flammam ingentem accendunt, quae aërem attenuet. Attenuant autem rectius, si odorata ligna urant, qualia sunt cyparissi, juniperi & piceae. Hucusq; Plutarchus.

(o) Vid. *Magailans nouvelle relation de la Chine.*

Abael Boymus, è Societate Jesu & in China Missionarius. Prior in Specimine Medicinæ Sinicæ; Posterior in clave medica ad Chinarum doctrinam de pulsibus.

§. L. Neq; verò ex *Aegypto* in *Chinam* Indiae Orientalis tantum fecisse saltum, cuiquam peregrinum videri potest: Probabile enim est, non alia fortè ratione medicinam ad *Chinenses* pervenisse, quàm per famosas expeditiones *Sesostridis*, quem non solummodò *Aethiopiæ* & *Arabiam*, sed & universam *Asiam* pervasisse, (p) *Strabonis* testimonio abundè notum est. Favet verò inprimis huic nostrae conjecturae efficacissimè, quod de Sinensium medicorum praxi refert *P. Boymi*, quod multi medici tota sua vita vix alii curae sese adplicent, quàm unico morbo medendi; (Id enim ab avis suis in familia sua seri Nepotes observant) Hinc alii febrem hecticam, duntaxat, alii malignam, alii puerorum solummodò, alii mulierum morbos, qui omnium difficillimè sanantur, alii solas variolas curandas suscipiunt. Planè ut

M 4. superius

(p) Lib. XVI.

superius de *Aegyptiis* retulimus, qui non omnibus promiscuè morbis, sed certis tantùm sanandis omnibus nervis contendunt, sicuti ex suprâ dictis manifestum est. Illud verò inprimis omnium maximè admirationem meretur, quod antea citatus (q) *Andreas Cleyerus* de *praxi Sinensium* medica refert, illis scil. aliquot retrò seculis, ultra 400. annos, prius innotuisse circulationem sanguinis quàm quidem *Europaeis*: Quod si verum est, oportuit sanè industriam atq; sagacitatem horum populorum multò fuisse exquisitiorem, quàm *Europaeorum* vel aliarum gentium, utpote quibus per totidem secula mansit incognita, adeò ut Medici priorum temporum sanguinem quidem in vasis suis, *vitalem in arteriis, nutritium verò in venis* haerere crederent, sed veluti suspensum tantum, neq; alio nisi intestino solùm motu secundum naturam agitatum: Nihiloscilicet infuper spiritus in hocce stagno,

non

(q) In Epistola ad D. *Simonem Pauli*, quae legitur in *Actis Hassniens. Med. Vol. IV. Part. I. Observ. I.*

non aliter ac pisces in aqua, vel culices in aëre moveri sursum deorsumq; , & per ipsum veluti ad partes natitare : Motum verò periodicum atq; circulem à corde tanquam centro ad peripheriam, & à peripheriâ versus idem centrum, profundissimè ignorârunt, donec tandem seculi proximè elapsi rarâ felicitate contingeret, ut utilissimum circulationis sanguinis negotium à *Guilielmo Harveyæo*, sicuti communiter credunt, detegeretur, ac postmodum ab aliis in usum physiologicum aequè ac pathologicum imò & practicum uberius illustraretur.

§. LI. Interim, ut in compendio sistamus, quae à dictis Auctoris uberius exposita sunt, *dogmata Sinensium physiologica* hûc ferè redeunt : Vitam ac sanitatem hominis consistere in certa duarum qualitatum, calidi scil. innati & humidum primigeni seu radicalis contemperatione, cujus utriusq; qualitatis commune vehiculum sint spiritus & sanguis : Unde vitam ac sanitatem hominis tamdiu sartam tectamq; conservari, ajunt, quamdiu inter calorem innatum & hu-

M 5   midum

midum radicale debita esset proportio: Quae *Sinensium* Medicorum hypothesis ab ea *Galenicorum* vix aut ne vix quidem differt: Ovum enim non posset ovo esse similius, quam *Sinica* haec hypothesis *Galenicae*. Easdem verò qualitates statuunt porrò in principalibus quibusdam organis corporis humani tanquam in suis fontibus recondi, indeq; per reliquum corpus diffundi, atq; ab illis juxta eorum naturam, à quibus promanant, actum & operationem singulas corporis partes pro sua quamq; exigentia accipere. Humidum primigenium adferunt porrò sedem suam habere in corde, hepate, renibus, pulmonibus & liene: Calorem verò innatum dicunt hospitari in intestinis majoribus aeq; ac minoribus, stomacho, ureteribus & folliculo fellis. Divisio humani corporis in tres ventres seu partes, supremum scilicet à capite ad pectus, medium à pectore ad umbilicū & infimū ab umbilico ad plantam pedis, *Sinensibus* quoq; solemnis est, ita tamen, ut artus, brachia nempe cum cruribus simul comprehendant. Elementa

menta mundi supponunt *Chinenses* ortū suum derivare à coelo & conjunctis cum eodem qualitatibus, calido sc. & humido, quae ad quinarium reducunt numerum, terram scilicet, metalla, aquam, arbores, aërem & ignem: Eò quod omnia corporum genera, quae in hoc universo continentur, hūc reduci queant.

§. LII. Qualis verò *Sinensium* medicorum *physiologia* est; Talis quoq; eorundem est *Pathologia*. Universi enim systematis in medicina *Sinica* mirabilis est connexio & harmonia: Sicuti igitur vitam ac sanitatem hominis in certa quadam qualitatum proportione collocabant: Ita ex incongrua earundem conjunctione aut violenta separatione, sanitatem corporis primū alterari & langvere, deinde dissolvi ac tandem prorsus extingvi docebant: Unde morbi deinde varii orirentur ac postremo ipsa mors.

§. LIII. Pulsuum imprimis accuratissimi sunt observatores & miri artifices, ad quos ritè cognoscendos ac digno-

gnoscehdos subtile non modò ingenium sed & longa experientia ususque & exercitatio requiruntur. Suntque in eo inprimis laudandi *Sinenses* prae*Europaeis*, quod explorando pulsui integram ferè horam impendant, adeoq; etiam de constitutione totius M. S. melius ferre queant iudicium, ac nostri quidem medici *Europaei*, qui vel ex sola tantum consuetudine pulsuum aegrotantium explorant, vel post unum aut alterum ictum statim digitum remove solent: Quam proinde *Sinensium* ἀξιωματικῶς conferens (r) *Waldschmidius* cum hac perversa Medicorum nostratium (s) consue-

- (r) Instit. Med. rational. Lib. III. Cap. III.
 (s) Praeterquam quod in eo toto ferè die peccent Medici practici, quod explorando pulsui non sat temporis impendant: Ita non minus praecipitem errandi occasionem nanciscuntur, si, statim ac in cameram, ubi aegrotantes decumbunt, ingressi sunt, ad pulsuum explorationem ruant. Potuit enim contingere, ut manus ipsius medici pulsuum indagantis vel tempore hyberno nimio frigore, vel aestivo nimio

consuetudine tale tulit iudicium: *In eo, ait, peccant medici, quod in cordis motibus observandis non sat temporis impendant, sed post unum vel alterum ictum manum removeant, adeoq; sic saepissime decipiantur, putantes, totam*

calore sint adfectae, à quibus qualitatibus ipsi quoq; humores in suo motu admodum mutantur & consequenter ipse pulsus alteratur: Ex quo proinde pulsu ejusq; diversa conditione si statim de indole ipsius sanguinis vellemus ferre iudicium, admodum verendum, ne illud valdè praeceptis atq; erroneum sit futurum. Accedit, medicum saepè vocari ad patientes timidiusculos ac pusillanimes, qui ad praesentiam & conspectum ejusdem statim, exhorrescunt & pavore corripuntur, à quali animae passione iterum sanguis in suo motu valdè alterari & consequenter alius exploranti medico pulsus exhiberi potest, quàm revera est; Qua ratione praecipitem rursus errandi viam offendit: Haec ergò incommoda ut sedulo evitet, praestat aliquantisper expectare, atq; explorationem pulsus differre, donec ad temperiem & motum suum naturalem sanguis fuerit reversus.

tam M. S. cum tribus aut quatuor ejus guttulis, quarum consistentiam & mixtionem in uno vel altero pulsu explorarunt, pari ambulare passu; Cùm plerumq; fieri soleat, ut particulae à tergo sequentes aliter mixtae aliusq; consistentiae sint. Accedit etiam hoc, quod peregrina fermenta è tubulis partium solidarum subinde excutiantur & sanguini confundantur, in quo statu sanguis tamdiu bonus esse potest, donec heterogeneae illae particulae, à sanguinis prioris motu & mixtione abludentes cor ingrediuntur, & in pulsus tum celeritate tum frequentia notabilem mutationem inferant. Non mirandum ergò, quod Sinenses in explorandis pulsibus nobis sint feliciores, utpote qui integram ferè horam huic negotio impendunt, quo tempore tota M. S. cordis thalamos peragravit, unde etiam de tota sanguinis Massa aequius ferre possunt judicium. Haftenus Waldschmidius.

§. LIV. Atq; huic Pulsuum theoriae tota quoq; medendi ratio *Sinensium* superstructa est, quorum proinde exactiorem qui habet cognitionem, morbos etiam felicius ac tutius reliquis percurat. Quapropter propriè non morbis
sed

sed *pulsibus* medentur *Sinenses*, imo vero morbis per ipsos pulsus. Quando enim pro pulsu naturali cognoscunt irrepsisse praeternaturalem, adhibent medicinam pulsui praeternaturali, ut ab eo omnino abeat aut ad naturalem revertatur. Quae medicinam exercendi methodus ut nobis mirabilis, nova ac paradoxa videatur, illis tamen vetustissimis jam temporibus usitatissima fuit, & in diffusissimo, antiquissimo ac florentissimo *Sinarum* imperio multorum seculorum usu comprobata. Quando vero nonnunquam, ut suspicari facile licet, curatione non succedente, voto suo excidunt, dicunt, vel pulsus non adcuratè cognitos esse, vel malum hoc cum altero complicatum, vel medicinam pulsui, cui mederi impossibile fit, adhibitam fuisse. Ex quibus proinde omnibus manifestum est, secundum hanc *Sinensium medicorum* doctrinam totius *medicinae* tum *cognoscendae* tum *faciendae* cardinem in sola inquisitione solertiori *pulsuum* consistere.

§. LV.

§. LV. In eadem pulsuum Doctrina fundatur quoq; universa *Sinensium Semeiotica* tam *Diagnostica* quam *Prognostica*, cujus itidem curiosissimi sunt observatores, imo medicos nostros *Europaeos* mirificè superant. Hâc enim pulsuum scientia instructi *Sinenses* Medici non morbos tantùm ipsos, sed & adfectiones ac qualitates morborum, imò & mortem ipsam sciunt praefagire imò certò praedicere: Cùm nostri ubiqve cespitent ac toto die à vero morbi genio aberrant, judicantes de praesentis morbi indole ejusdemq; symptomatibus & eventu non ex sola tantùm conditione pulsuum, sed & urina ejusq; variis contentis, habitu diverso corporis externo, quem in sexu sequiori penitus spernunt *Sinenses*, cùm *mulieres Sinas videre non liceat*, sputo insuper & saliva, excrementis alvi, respiratione vel liberiore vel difficiliore, à decubitu, sudore, morbi tolerantia, viribus aegrotantis & signis praecipuè criticis &c. Non exiguo quoq; medicorum *Sinarum* prae nostratibus est praerogativa, quod post

post exploratum pulsum omnia divinent, atq; ad miraculum ferè morbum, quaeq; ex illo orta vel oritura sunt, symptomata, disertè doceant, imò mortem ipsam non ad dies solum sed ad menses, integrum annum vel saepius plures annos praedicere possint: Cùm è contrà nostri aut à circumstantibus, quid morbi habeat aeger, aut ab aegrotantibus ipsis, quid patiantur vel passi fuerint, sollicitè soleant perquirere, imò in praesagienda morte non in chronicis tantùm sed & acutis saepius turpissimè hallucinentur. Singularis itaq; hinc elucet medicorum *Sinarum* eminentia, quod universaliter omnes ac singulos morbos eorumq; adfectiones ex pulsibus cognoscant: Quod quenquam alium hucusq; praestitisse aut praestare potuisse non liquet.

§. LVI. Quid de *Materia Sinensium medica* dicam, qua certè opulentissimum *Sinarum* regnum non destituitur? Optandum quidem foret, Missionarios Romanos huic simul curae invigilare, ut tandem adcuratam vegetabilium,

N

quorum

quorum in arte medica usus est, descriptionem haberemus, quam laudabilem operam P. *Boymi* molitus esse dicitur. Sed frustra hactenus *Herbarium* ejusmodi *Sinense* speravimus. Nihilominus variae eaeq; utilissimae *Europaeis* medicis radices innotuere, quibus felicissimo cum successu in debellandis variis morbis, arthritide v. g. lue venerea, tremore, paralyfi, atrophia, hemicrania, phthi-fi aliisq; morbis chronicis usi sunt, quas inter non minimum occupant locum. **R**habarbarum & radix Chinae, quorum *illud*, praecipue si tostum fuerit, non solum leniter alvum conturbando evacuat, sed & sub finem modice adstringit & roborat; *Haec* vero si caute prudenterq; cum debito regimine exhibeatur, certissimum febrium intermittentium remedium existit. Ipsi quoq; *Indiani* dictam radicem in magno habent pretio, eamq; imprimis commendant contra luem veneream, quod malum latissime quoq; in *Indiis* orientalibus grassatur. Quod *formas Remediorum* attinet, *potiones* imprimis, *pilulae* atq; *pulveres* sunt, quibus

quibus utuntur, & quibus omnibus obviis malis mederi conantur. Neceſſe tamen eſt ea, quae circa rationem vietus obſervanda eſſe dicunt, ſedulò obſervare; In *Diaeta* enim praefcribenda accurati admodum ſunt *Sinenses*, eaq; ſi verum fateri debeamus, noſtrae longiſſimè iterum praeferranda, quia non alio niſi calido cibo ac potu fruuntur, cùm è contra noſtri, acutis etiam decumbentes, gelidam improvidè ingurgitantes, mirificè ſibi nocere aliaq; chronica mala accerſere ſoleant. Coeperunt tamen laudabilem iſtam *Sinarum* conſuetudinem circa finem praeteriti ſaeculi agnoſcere *Europaei*, eandemq; non ſine fructu imitari; Unde vix hodiè honoratior quaedam familia eſt, quae non potui calido herbae Thèe vel Caffèe tam ſcopo praefervatorio quàm curatorio ſoleat indulgere.

§. LVII. Tantorum verò beneficiorum primum veluti datorem ac inventorem *Chinenses* venerati ſunt, quendam ſuorum Imperatorum, cui nomen erat HOAMTI, quaſi diceret,

N 2

flavus

flavus Imperator, qui 400. vel paulò amplius annis post diluvium vixisse & anno ante Christum natum 2697. imperium suscepisse dicitur. Quamvis (t) *annales Sinarum* mentionem quoq; faciant alterius Imperatoris, nomine CININGO vel XIN-NUM, qui FOHI, *Monarchiae Sinicae* fundatori successerit, quiq; pariter pro explorandis plantarum facultatibus diversa adornaverit experimeuta: Ulterius verò processisse Imperatorem HOAMTI, ejusdem Successorem ferunt, qui, ut de universo Imperio optimè mereretur, mortalesq; sibi devinceret, primus medicinas apud *Sinas* excoluit, ejusdemq; artis praecepta posteris tradidit. Doctrinam inprimis de pulvis exquisitissimè elaboravit, imò huic universum medicinae systema superinaedificavit. Estq; ejusdem scientia pulsuum ab ea *Erasistrati* vel *Galenii* vel quorumcunq; aliorum medicorum penitus diversa, & à nullo alio vel per formium

---

(t) Vid. Kircherum, P. Martini, Couplet, &c.

mnium imaginata. (u) Omnes enim cum *Galeno* unius tantum manus pulsus explorare jubent; *Hoànti* amborum. *Galenus* sinistram duntaxat; *Hoànti* praeter sinistram etiam dextrae prius jubet explorare pulsus, quod videlicet ibi vita incipiat desinatq; *Galenus* contendit, unicum locum in sinistra ad hoc sufficere; *Hoànti* in dextra tria loca, totidemq; in sinistra ad pulsus cognoscendos esse necessaria statuit. Neq; hoc contentus, in brachio tam dextro quam sinistro in profunditate cujuslibet loci superficiem, medium & profundum, h. e. ad pellem & carnes, ad sanguinem & nervos, deniq; ad ossa, qualem pulsus habeant, explorare & distingvere docet. Praeterea in foemina & viro naturales etiam pulsus in dictis tribus locis diversissimos observavit. Quid amplius? Levitatem & gravitatem inesse pulsibus ostendit. Quid deinde? Mensuram pulsuum infallibilem vitae & morborum regulam, quae intervallis constat
spiratio-

(u) Vid. P. Boymi praefat. ad Medicos, clavi pulsuum praefixam.

pirationum, praescribit. Quid dicam de qualitate pulsum inter sese differentium, atq; admirabili illa reperta connexione ac certitudine cum adfectionibus, quas praedixit? Quid memorem de causis, quas adsignavit in differentiis pulsum? Quibus omnibus tantâ cum religione hodieque subscribunt medici *Sinenses*, ut praecepta hujus Imperatoris sedulo observando & genera morborum & quae ex illis consequuntur, symptomata, certò adsequantur.

§. LVIII. Atq; in hisce paucis ferè consistit, quicquid & de primis medicinae originibus & qualibuscunq; ejusdem incrementis suppeditant nobis *Aegyptiorum* aliarumq; vetustiorum gentium annales.

